

2016•2017
FACULTEIT BEDRIJFSECONOMISCHE WETENSCHAPPEN
master in de toegepaste economische wetenschappen

Masterproef

Een gedragseconomische analyse van rechters en advocaten in België

Promotor :
dr. Samantha BIELEN

Noor Verheyen

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de toegepaste economische wetenschappen

2016•2017
FACULTEIT BEDRIJFSECONOMISCHE
WETENSCHAPPEN
master in de toegepaste economische wetenschappen

Masterproef

Een gedragseconomische analyse van rechters en advocaten
in België

Promotor :
dr. Samantha BIELEN

Noor Verheyen

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de toegepaste economische wetenschappen

Woord vooraf

Deze masterproef vormt het laatste geheel ter afronding van mijn opleiding Toegepaste Economische Wetenschappen. De masterproef handelt over de impact van de karakteristieken van rechters en advocaten. Daar ik werd bijgestaan door heel wat mensen zou ik hen graag via deze weg willen bedanken.

Vooreerst wil ik mijn promotor, dr. Samantha Bielen, bedanken voor haar begeleiding tijdens dit traject. Wanneer ik moeilijkheden ondervond, kon ik steeds bij haar terecht. Bovendien wil ik graag de onderzoeksgroep Beleidsmanagement, die de gegevens betreffende de drugszaken hebben verzameld, willen bedanken. Ook mijn ouders en zus waren zeer behulpzaam, bij hen kon ik steeds terecht met praktische vragen. And last but not least wil ik graag mijn vriend Arthur bedanken, die me altijd vergezelde bij mijn tripjes naar de bibliotheek.

Samenvatting

In deze masterproef wordt onderzoek gedaan naar de impact van de karakteristieken van rechters en advocaten in rechtszaken in België omtrent drugsdelicten. Aangezien in België dergelijke resultaten nog niet beschikbaar zijn, probeert deze masterthesis deze leemte op te vullen. Recent onderzoek toont aan dat 60% van de rechtenstudenten vrouwelijk waren in 2015. Dit verwijst naar een eerste karakteristiek van de rechters en advocaten, namelijk het geslacht. Daarnaast zijn er nog een reeks van andere karakteristieken zoals bijvoorbeeld de leeftijd en ervaring van de rechter of advocaat.

Alvorens het effect van de verschillende karakteristieken te bestuderen, is het belangrijk na te gaan over welke vrijheid de rechter beschikt bij het behandelen van een rechtszaak. De wetgever heeft voorzien in een discretionaire bevoegdheid. Deze bevoegdheid houdt in dat een rechter over een vrijheid beschikt bij het nemen van een beslissing. De beoordelingsvrijheid is zowel voorhanden op de terechtzitting als bij het bepalen van de straf. De wetgever is zich echter bewust van de ruime beoordelingsmarge van de rechter, vandaar heeft hij enkele beperkingen op deze vrijheid opgenomen in de wet. Deze beperkingen, zoals het legaliteitsbeginsel, het gelijkheidsbeginsel, het evenredigheidsbeginsel en het principe van redelijke termijn, worden uitvoerig besproken in deze masterproef. Belangrijk om te vermelden is dat ook de motiveringsverplichting en de openbaarheidsverplichting een beperking inhouden op de beoordelingsvrijheid van de rechter. Ook de begeleidende gids voor magistraten kan als een beperking op het principe van beoordelingsvrijheid van de rechter beschouwd worden.

Om een eerste beeld te verkrijgen omtrent de impact van de karakteristieken van de rechters en advocaten werden een aantal buitenlandse studies bestudeerd. Voor de rechters werden de volgende karakteristieken bestudeerd: het geslacht, de afkomst, de leeftijd, de ervaring en de politieke overtuiging van de rechter. Merkwaardig is het feit dat er geen eenduidig antwoord kan geformuleerd worden op de vraag welke karakteristieken van de rechter een invloed hebben op de veroordelingsbeslissing en strafmaat. Dit gebrek aan consensus kan verklaard worden door verschillende factoren. Allereerst maken de studies gebruik van verschillende soorten rechtszaken, vervolgens betrekken de studies telkens andere variabelen in hun modellen en tot slot is er vaak een tijdsverschil tussen de verschillende onderzoeken. Eenzelfde fenomeen kan worden teruggevonden bij de karakteristieken van de advocaten. De karakteristieken die hier bestudeerd werden, zijn: het geslacht, de afkomst, de ervaring, de grootte van het advocatenkantoor en de opleiding van de advocaat. Ook hier is het moeilijk om een algemene conclusie te formuleren, aangezien verschillende studies tot andere resultaten kwamen.

Tot slot werd de impact van de karakteristieken van rechters en advocaten op de veroordelingsbeslissing, de soort hoofdstraf¹ en de lengte van de gevangenisstraf in rechtszaken in België omtrent drugsdelicten onderzocht. Inzake de impact van de karakteristieken van de rechter is het opmerkelijk dat er grote verschillen waarneembaar zijn in de determinatiecoëfficiënt R^2 . Voor de veroordelingsbeslissing bedraagt dit 6,98%, voor de soort hoofdstraf 29,29% en voor de lengte van de gevangenisstraf 52,89%. Er kan dus beduidend meer van de variabiliteit in de lengte van

¹ Gevangenisstraf of niet.

de gevangenisstraf worden verklaard. Opmerkelijk is ook dat er overeenkomsten zijn in variabelen die een impact hebben op de verschillende afhankelijke variabelen. Zo heeft het geslacht van de rechter zowel een invloed bij de veroordelingsbeslissing als bij de soort hoofdstraf. De richting van deze invloed is echter verschillend. Waar een vrouwelijke rechter strenger is bij de veroordelingsbeslissing, zal deze milder zijn in het bepalen van de soort hoofdstraf. De burgerlijke staat van de rechter heeft eenzelfde invloed bij zowel de soort hoofdstraf als de lengte van de gevangenisstraf. De leeftijd en ervaring van de rechter komt tot uiting bij de veroordelingsbeslissing en de lengte van de gevangenisstraf. Bij de veroordelingsbeslissing wordt een kwadratisch verband gevonden, daar bij de lengte van de gevangenisstraf een negatief lineair verband kan worden waargenomen. Tot slot kan worden vastgesteld dat de eerdere ervaring van de rechter als parketmagistraat of onderzoeksrechter de kans op een veroordeling of opschorting doet dalen. Het effect van de opleiding om magistraat te worden, komt enkel tot uiting bij de soort hoofdstraf op een significantieniveau van 10%.

Een gelijkaardig onderzoek werd ondernomen omtrent de impact van de karakteristieken van advocaten. De determinatiecoëfficiënten vertonen tevens grote verschillen bij de modellen van de advocaat. Voor de veroordelingsbeslissing bedraagt dit 10,80%, voor de soort hoofdstraf 24,70% en bij de lengte van de gevangenisstraf 50,10%. Ook hier kan er meer van de variabiliteit in de lengte van de gevangenisstraf worden verklaard. Voor de impact van de karakteristieken van de advocaat zijn er minder overeenkomsten te vinden tussen de verschillende modellen. In het model van de veroordelingsbeslissing komen enkel twee effecten tot uiting op een betrouwbaarheidsniveau van 10%. Een advocaat is succesvoller indien hij het strafrecht beheerst of zich in groep verenigt. Voor de soort hoofdstraf komt deze laatste variabele ook tot uiting, maar wordt een omgekeerd verband vastgesteld. Het model van de lengte van de gevangenisstraf geeft tot slot nog de impact van twee andere variabelen weer, namelijk het aantal vakgebieden dat de advocaat beheerst en de balie waaraan hij verbonden is. Een advocaat die meerdere vakgebieden beheerst, zal succesvoller zijn. Daarnaast zal een advocaat die verbonden is aan de balie in het geografisch gebied van de rechtbank minder succesvol zijn. Dit laatste effect is enkel significant op een betrouwbaarheidsniveau van 10%.

Inhoudsopgave

Woord vooraf	1
Samenvatting	3
Inhoudsopgave	5
Lijst van tabellen	9
Lijst van figuren	11
Deel 1: Het onderzoeksplan	13
1.1 Probleemstelling en relevantie	13
1.1.1 Rechters in België	13
1.1.2 Advocaten in België	14
1.1.3 Partijen bij beide onderwerpen.....	15
1.1.4 Relevantie van het onderwerp.....	16
1.2 Onderzoeksvragen	16
1.3 Verkennde literatuurstudie.....	17
1.3.1 Karakteristieken van rechters	17
1.3.2 Karakteristieken van advocaten	18
1.4 Onderzoeksmethode	19
1.4.1 Literatuurstudie	19
1.4.2 Empirisch deel	19
1.5 Planning	20
Deel 2: De discretionaire bevoegdheid van de rechter	21
Hoofdstuk 1: De inhoud van de discretionaire bevoegdheid van een rechter	21
1.1 Indeling van straffen	22
1.1.1 Hoofdstraffen	22
1.1.2 Bijkomende straffen	24
1.2 Straftoemeting	25
1.2.1 Strafverzwaring	26
1.2.2 Strafvermindering	28
1.2.3 Bijzondere modaliteiten van straftoemeting	29
Hoofdstuk 2: De greep van de wetgever	30
2.1 Algemene rechtsbeginselen	30

2.1.1	Het legaliteitsbeginsel	30
2.1.2	Het gelijkheidsbeginsel	31
2.1.3	Het evenredigheidsbeginsel	31
2.1.4	De redelijke termijn.....	31
2.2	Motiveringsplicht van de rechter	32
2.2.1	Uitspraak over de grond.....	32
2.2.2	Uitspraak over de straf en strafmaat.....	33
2.3	Openbaarheidsverplichting	33
Hoofdstuk 3: Rechterlijke codes		34
3.1	Onafhankelijkheid en onpartijdigheid	34
3.2	Integriteit, terughoudendheid en discretie	34
3.3	Ijver, respect en luisterbereidheid	34
3.4	Gelijke behandeling en bekwaamheid	35
Deel 3: Impact van de karakteristieken van rechters en advocaten op de veroordelingsbeslissing en strafmaat in rechtszaken behandeld in het buitenland		37
Hoofdstuk 1: Impact van de karakteristieken van rechters op de veroordelingsbeslissing en strafmaat in rechtszaken behandeld in het buitenland		37
1.1	Het geslacht van de rechter	37
1.1.1	De impact van het geslacht van de rechter op de veroordelingsbeslissing	37
1.1.2	De impact van het geslacht van de rechter op de straf	39
1.1.3	De impact van het geslacht van de beklaagde op de veroordelingsbeslissing en de straf	40
1.2	De afkomst van de rechter.....	41
1.2.1	De impact van de afkomst van de rechter op de veroordelingsbeslissing	41
1.2.2	De impact van de afkomst van de rechter op de straf.....	42
1.2.3	De impact van karakteristieken van de verdachte en de institutionele context	42
1.2.4	Interactie tussen geslacht en afkomst	43
1.3	De leeftijd en ervaring van de rechter.....	44
1.4	De politieke overtuiging van de rechter.....	45
1.5	Conclusie.....	45
Hoofdstuk 2: De impact van de karakteristieken van advocaten op de veroordelingsbeslissing en strafmaat in rechtszaken in het buitenland		46

2.1	Het geslacht van de advocaat	46
2.1.1	De algemene impact van het geslacht van de advocaat op de veroordelingsbeslissing en strafmaat	46
2.1.2	De impact van het geslacht van de advocaat op de veroordelingsbeslissing en strafmaat in totaliteit.....	48
2.2	De afkomst van de advocaat	49
2.3	De ervaring van de advocaat.....	49
2.3.1	De algemene ervaring van de advocaat.....	49
2.3.2	De specifieke ervaring van de advocaat.....	51
2.4	De grootte van het advocatenkantoor	51
2.5	De opleiding van de advocaat	52
2.6	Conclusie.....	54
Deel 4: Impact van karakteristieken van rechters en advocaten op de veroordelingsbeslissing en strafmaat		57
Hoofdstuk 1: Onderzoeksaanpak en hypothesen		57
1.1	Doel en relevantie van het onderzoek	57
1.2	Opzet en uitvoering van het onderzoek.....	57
1.3	Hypothesen.....	58
1.3.1	Hypothesen van de rechter	58
1.3.2	Hypothesen van de advocaat	59
Hoofdstuk 2: Beschrijvende statistieken		61
2.1	Afhankelijke variabelen.....	61
2.2	Onafhankelijke variabelen	62
2.2.1	Karakteristieken van de rechter	62
2.2.2	Karakteristieken van de advocaat.....	64
2.2.3	Controlevariabelen	68
Hoofdstuk 3: Meervoudige regressiemodellen voor de karakteristieken van de rechter		72
3.1	De invloed van de karakteristieken van de rechter op de veroordelingsbeslissing	72
3.1.1	Bepalen van de controlevariabelen	72
3.1.2	Bepalen van de onafhankelijke variabelen ervaring en leeftijd	74
3.1.3	De analyse met betrekking tot de veroordelingsbeslissing	75
3.2	De invloed van de karakteristieken van de rechter op de strafmaat.....	78

3.2.1	Bepalen van de controlevariabelen	78
3.2.2	De analyse met betrekking tot de aard van de hoofdstraf	80
3.2.3	De analyse met betrekking tot de lengte van de gevangenisstraf	83
Hoofdstuk 4:	Meervoudige regressiemodellen voor de karakteristieken van de advocaat	87
4.1	De invloed van de karakteristieken van de advocaat op de veroordelingsbeslissing	87
4.2	De invloed van de karakteristieken van de advocaat op de strafmaat	90
4.2.1	De invloed van de karakteristieken van de advocaat op de aard van de hoofdstraf ..	90
4.2.2	De invloed van de karakteristieken van de advocaat op de lengte van de gevangenisstraf	92
Hoofdstuk 5:	Conclusie.....	96
Deel 5:	Conclusies en beperkingen.....	99
Hoofdstuk 1:	Conclusies	99
1.1	“Wat houdt de discretionaire bevoegdheid van de rechter in en welk wettelijk kader is er aanwezig in België om de discretionaire bevoegdheid van de rechter te beperken?”	99
1.2	“Welke karakteristieken van advocaten en rechters hebben een invloed op de veroordelingsbeslissing en strafmaat in rechtszaken behandeld in het buitenland?”	100
1.3	“Welke karakteristieken van een rechter in België zijn bepalend voor de veroordelingsbeslissing en strafmaat van een drugszaak?”	101
1.4	“Welke karakteristieken van een advocaat in België zijn bepalend voor de veroordelingsbeslissing en strafmaat van een drugszaak?”	101
Hoofdstuk 2:	Beperkingen van het onderzoek.....	102
Literatuurlijst	103
Bijlagen	107
Bijlage 1:	Literatuur van rechters en advocaten	107
Bijlage 2:	Correlatietabel	127
Bijlage 3:	Tabellen veroordelingsbeslissing, gevangenisstraf en lengte gevangenisstraf rechter	145
Bijlage 4:	Tabellen veroordelingsbeslissing, gevangenisstraf en lengte gevangenisstraf advocaat	149

Lijst van tabellen

Tabel 1: Planning	20
Tabel 2: De in de wet vermelde voorwaarden voor strafverzwaring wegens wettelijke herhaling..	27
Tabel 3: Veroordelingsbeslissing	61
Tabel 4: Aard van de hoofdstraf	62
Tabel 5: Lengte van de gevangenisstraf.....	62
Tabel 6: Geslacht van de rechter	63
Tabel 7: Leeftijd en ervaring van de rechter	63
Tabel 8: Eerdere hoedanigheid van de rechter	63
Tabel 9: Opleiding van de rechter	64
Tabel 10: Geslacht van de advocaat.....	65
Tabel 11: Balie van de advocaat	65
Tabel 12: Ervaring van de advocaat	66
Tabel 13: Vakgebieden van de advocaat	66
Tabel 14: Strafrecht van de advocaat.....	66
Tabel 15: Plaats van de opleiding van de advocaat.....	67
Tabel 16: Grootte advocatenkantoor van de advocaat	67
Tabel 17: Controlevariabelen beklaagden.....	68
Tabel 18: Controlevariabelen rechtszaak.....	70
Tabel 19: Basismodel veroordelingsbeslissing rechter	76
Tabel 20: Uitgebreide model veroordelingsbeslissing rechter	78
Tabel 21: Basismodel gevangenisstraf rechter	81
Tabel 22: Uitgebreide model gevangenisstraf rechter	82
Tabel 23: Basismodel lengte gevangenisstraf rechter	84
Tabel 24: Uitgebreide model lengte gevangenisstraf rechter	85
Tabel 25: Basismodel veroordelingsbeslissing advocaat	88
Tabel 26: Uitgebreide model veroordelingsbeslissing advocaat.....	89
Tabel 27: Basismodel gevangenisstraf advocaat	91
Tabel 28: Uitgebreide model gevangenisstraf advocaat.....	92
Tabel 29: Basismodel lengte gevangenisstraf advocaat	93
Tabel 30: Uitgebreide model lengte gevangenisstraf advocaat	94

Tabel 31: Uitgebreide model veroordelingsbeslissing rechter inclusief controlevariabelen.....	146
Tabel 32: Uitgebreide model gevangenisstraf rechter inclusief controlevariabelen.....	147
Tabel 33: Uitgebreide model lengte gevangenisstraf rechter inclusief controlevariabelen	148
Tabel 34: Uitgebreide model veroordelingsbeslissing advocaat inclusief controlevariabelen	150
Tabel 35: Uitgebreide model gevangenisstraf advocaat inclusief controlevariabelen	151
Tabel 36: Uitgebreide model lengte gevangenisstraf advocaat inclusief controlevariabelen.....	152

Lijst van figuren

Figuur 1: Correlatie leeftijd en ervaring van de rechter	74
Figuur 2: Ervaring van de rechter	75

Deel 1: Het onderzoeksplan

1.1 Probleemstelling en relevantie

In deze masterproef worden de karakteristieken van zowel rechters als advocaten bestudeerd. Nadat een aantal van deze persoonlijke karakteristieken geïdentificeerd zijn, is het mogelijk na te gaan wat de invloed hiervan is op de beoordelingsbeslissing en strafmaat in een rechtszaak. De onderverdeling tussen enerzijds de persoonlijke kenmerken van rechters en anderzijds deze van de advocaten weerspiegelt zich in dit onderzoeksplan.

1.1.1 Rechters in België

Iedere rechter in België beschikt over persoonlijke karakteristieken. Deze persoonlijke kenmerken kunnen een invloed hebben op het oordeel dat de rechter velt en de strafmaat die hij bepaalt. In België is omtrent deze karakteristieken weinig informatie beschikbaar. Bestaande studies omtrent deze materie zijn reeds terug te vinden in de Verenigde Staten. Kulik, Perry en Pepper (2003) besluiten in hun onderzoek dat achtergrondkenmerken van een rechter wel degelijk een significant effect hebben. Volgens deze studie kunnen zowel leeftijd als politieke overtuiging van de rechter de uitkomst van rechtszaken beïnvloeden. Ook Peresie (2005) benadrukt de impact van deze karakteristieken in haar studie. Zij duidt tevens op het belang van de ideologie van rechters, maar gaat niet akkoord met leeftijd als een significante variabele. Binnen de bestaande literatuur is er geen eensgezindheid over welke factoren een impact kunnen hebben. In België is het nog niet mogelijk om dergelijke conclusies te formuleren, aangezien gelijkaardig onderzoek ontbreekt. Deze masterproef heeft als dusdanig het doel om de impact van de karakteristieken van de rechter in België in kaart te brengen.

De trend die aanwezig is binnen de rechtenfaculteiten en rechtbanken verwijst naar een eerste karakteristiek van een rechter. Cijfers tonen immers aan dat 60% van de rechtenstudenten vrouwelijk waren in 2015 en dat 57% van de rechters, die in 2015 actief waren in eerste aanleg, tevens vrouwelijk waren (Knack, 2015). Het lijkt mij dus zeer interessant om na te gaan welke invloed het geslacht van een rechter heeft op de beoordeling van een zaak. Belangrijk om te vermelden is dat we deze trend van vervrouwelijking in de zittende magistratuur vooral kunnen waarnemen in de lagere rangen. Hoe hoger we klimmen in de hiërarchie, hoe minder we vaststellen dat er vrouwen aan de slag zijn. Deze trend van vervrouwelijking binnen justitie vloeit voort uit het beleid dat men voert. Er zijn immers een aantal regels met betrekking tot de samenstelling van bepaalde instanties. Zo moet bv. het Grondwettelijk Hof, dat samengesteld is uit drie rechters wanneer het een zaak moet beslechten, bestaan uit één vrouwelijke rechter (Khattabi & Piryns, 2012). Natuurlijk is het geslacht van een rechter niet het enige persoonlijke kenmerk dat een invloed heeft op de beoordeling van de zaak. Ook andere achtergrondkenmerken zoals leeftijd, afkomst, werkervaring en politieke overtuiging worden in deze thesis grondig bestudeerd.

Hoewel we tot op heden nog niet zeker weten of de persoonlijke kenmerken van een rechter de uitkomst in een zaak beïnvloeden, nemen we in de wet, zowel op nationaal als Europees niveau, enkele waarborgen waar omtrent het recht op een eerlijk proces. Deze waarborgen beperken de bewegingsvrijheid van een rechter. De rechter is immers verplicht om zich onpartijdig en onafhankelijk op te stellen gedurende de beoordeling van een zaak. Het recht op een onpartijdige

en onafhankelijke rechter is een algemeen rechtsbeginsel, dat verankerd is in de wet in art. 6.1 E.V.R.M. en 14 I.V.B.P.R. Onpartijdigheid houdt in dat de rechter onbevooroordeeld is. Informatie van buiten de rechtszaal mag geen invloed hebben bij de beoordeling van de rechtszaak. Als dusdanig mag hij zich enkel baseren op objectieve argumenten die partijen aanhalen om vervolgens de zaak in eer en geweten op basis van een correcte rechtsgrondslag te beslechten. Onafhankelijkheid van de rechter houdt in dat hij niet afhankelijk mag zijn, noch van de uitvoerende macht, noch van de wetgevende macht, noch van de verschillende partijen (Ooms, 2010; Verbruggen & Verstraeten, 2016). Vandaar is het belangrijk te benadrukken dat de achtergrondkenmerken niet mogen overheersen waardoor ze beide principes zouden overschaduwen. Wanneer de rechter zich partijdig en niet onafhankelijk opstelt, kunnen de partijen in het geding de rechter wraken. Hierbij wordt de rechter die de zaak behandelt, vervangen.² Buiten de algemene rechtsbeginselen van onpartijdigheid en onafhankelijkheid van de rechter wordt de verdachte ook beschermd door de motiveringsplicht die rust op de rechter.³ Elk vonnis moet immers omkleed worden met redenen. Dit houdt in dat de rechter niet willekeurig een beslissing kan maken, maar deze verplicht is elk vonnis te verantwoorden (Castermans, 2004).

Een rechter is bijgevolg verplicht om een rechtszaak op een objectieve manier te behandelen. Zoals hierboven reeds besproken, beschikt een rechter immers over een aantal karakteristieken die zijn beslissing in een bepaalde richting kunnen sturen. Een voorbeeld hiervan is dat een vrouwelijke rechter gevoeliger kan zijn voor bepaalde onderwerpen dan een mannelijke collega. De overheid heeft de mogelijkheid om hier verder op in te spelen om zo tot een eerlijker rechtssysteem te komen. Dit kan ze verwezenlijken door de beoordelingsmarges van rechters in te perken. Een voorbeeld om dit kort te illustreren is een diefstal met geweld. Hij die een diefstal met geweld of bedreiging pleegt, wordt gestraft met een opsluiting van vijf tot tien jaar.⁴ Dit voorbeeld toont aan dat de wet aan de rechter een grote beoordelingsvrijheid laat tussen de minimum- en maximumstraf voor een bepaald misdrijf. Door deze grenzen in te perken heeft de rechter een kleinere beoordelingsmarge, waardoor de persoonlijke invloeden van deze rechter minder kans krijgen om tot uiting te komen. Deze ingreep komt bovendien ook de rechtszekerheid ten goede. Dit beginsel omvat dat burgers in elke situatie het recht kennen of behoren te kennen dat op hun zaak of handeling van toepassing is, en hierbij het vertrouwen hebben dat dit gerespecteerd zal worden. Door de grenzen aan te passen, kunnen de invloeden van de karakteristieken van de rechter beperkt worden, wat tot rechtstreeks gevolg zal hebben dat er meer rechtszekerheid is.

1.1.2 Advocaten in België

Zoals hierboven reeds werd aangehaald, is het van groot belang dat tijdens een rechtszaak artikel 6 E.V.R.M. wordt gerespecteerd. In dit artikel worden de fundamentele rechten en vrijheden gewaarborgd. Art. 6.3 E.V.R.M. somt een aantal specifieke rechten op die deel uitmaken van het recht op een eerlijk proces. Een belangrijk aspect is het recht voor de beklaagde om zichzelf te verdedigen of de bijstand te verzoeken van een raadsman naar keuze (Verbruggen & Verstraeten, 2016).

² Art. 828 Ger. W.

³ Art. 159 Ger. W.

⁴ Art. 468 Sw.

Opmerkelijk is de stijgende vraag naar bijstand van een advocaat de laatste jaren. Dit is het gevolg van veelvuldige en complexe wetgeving. Hierdoor is het vaak onmogelijk om als burger je rechten te begrijpen en deze nadien op een correcte manier toe te passen (Lexgo, 2015). Door het stijgend belang van advocaten in de maatschappij is het interessant om na te gaan welke persoonlijke kenmerken van een advocaat meespelen in het uiteindelijk resultaat van een zaak. Advocaten beschikken immers elk over hun eigen persoonlijke achtergrond. Al deze kenmerken kunnen mogelijks doorslaggevend zijn om hun slag thuis te halen. Aan de hand van dergelijke analyses zou ik in staat moeten zijn te achterhalen welke variabelen een belangrijke rol kunnen spelen in hun overtuigingskracht ten aanzien van de rechter. Een bepaald aspect hiervan is de specialisatie van de advocaat. De all-round advocaat verdwijnt stilaan. Steeds vaker verdiept men zich in één specifieke rechtstak. Aan de hand van een analyse kan worden nagegaan of dit resulteert in een hogere kans op een gunstig resultaat (Loddewyckx, 2010). In de empirische studie van Harris, Peeples, and Metzloff (2005) wordt dit effect nagegaan. Deze studie handelt over advocaten die de eisende partij in rechtszaken inzake medische wanpraktijken verdedigen. Hierin wordt het belang van specialisatie aangehaald. Een advocaat die gespecialiseerd is in een bepaalde rechtstak en hier reeds ervaring en expertise heeft in opgebouwd, heeft een grotere kans dat hij de rechtszaak wint (Harris et al., 2005). Een ander aspect dat deel uitmaakt van de achtergrond van de advocaat is de afkomst. De Orde van Vlaamse balies heeft in 2007 een onderzoek gedaan waaruit blijkt dat maar 0,5% van de advocaten één of twee ouders van vreemde origine heeft. De Balie van Brussel probeert deze diversiteit te promoten zodat de advocatuur de maatschappelijke realiteit meer weerspiegelt (Brussel Nieuws, 2016).

Een advocaat is tijdens de uitoefening van zijn beroep gehouden aan een deontologisch code ("Codex deontologie voor advocaten," 2014). Het Hof van Cassatie heeft in het arrest van 23 september 2003 benadrukt dat het van wezenlijk belang is dat een cliënt in volledige onafhankelijkheid en in zijn belang wordt verdedigd. Enkel wanneer de advocaat zich onafhankelijk opstelt, kan deze een doeltreffende tussenkomst verzekeren. Daarnaast is deze ook partijdig, wat inhoudt dat de belangen van zijn cliënt prioritair zijn (De Knijf, 2005). Een miskennis van een deontologische regel moet gesanctioneerd worden. Hiervoor heeft men tuchtsancties in het leven geroepen. De stafhouder neemt kennis van alle tuchtzaken en voert het onderzoek of stelt een onderzoeksrechter aan. Hij kan zelf geen tuchtsanctie opleggen, wel kan hij in uitzonderlijke omstandigheden bewarende maatregelen nemen. De stafhouder bepaalt of de klacht ontvankelijk⁵ en gegrond is waarna hij deze naar de tuchtraad kan doorverwijzen. Het is de tuchtraad die de exclusieve bevoegdheid heeft om de fouten en tekortkomingen van de advocaten te beteugelen (de Puydt, 2009).

1.1.3 Partijen bij beide onderwerpen

Er verschijnen dus heel wat partijen ten tonele bij dit onderwerp. Zoals eerder aangehaald is er de overheid die aan de hand van de verschillende analyses het juiste beleid kan vormen. Een andere belangrijke partij is uiteraard de rechter en de advocaat zelf. Ook burgers hebben alle belang bij een goed functionerend rechtssysteem. De beoordelingen van rechters en advocaten hebben ook

⁵ Dit heeft betrekking op de voorschriften, vereisten. Een klacht moet voldoen aan formele vereisten. Dit wil zeggen dat deze inhoudelijk correct moet zijn.

voor hen belangrijke gevolgen. Ze willen niet het slachtoffer worden van een invrijheidsstelling die in vraag zou kunnen getrokken worden. Daarnaast heb je ook het slachtoffer en de verdachte zelf. De verdachte kan hier positieve of negatieve gevolgen van ondervinden. Een voorbeeld hiervan is een verdachte die een kind verkracht heeft en die veroordeeld wordt door een rechter die zelf een dochtertje heeft van een gelijkaardige leeftijd. Die rechter zou op een strengere manier kunnen kijken naar de feiten, dan een rechter zonder kinderen. Als laatste speelt het slachtoffer hier een rol. Deze wil uiteraard niet onmiddellijk terug geconfronteerd worden met de verdachte.

1.1.4 Relevantie van het onderwerp

De federale politie brengt jaarlijks statistieken in verband met geregistreerde misdrijven uit. Hierin is een dalende trend waarneembaar voor België, maar ook voor de meeste andere EU-lidstaten. Deze daling is waarneembaar sinds 2010 en is te danken aan strengere maatregelen (Eurostat, 2014; Federale Politie België, 2015). Een voorbeeld hiervan is het stijgend gebruik van camera's. Enkel in Antwerpen alleen beschikte men in 2014 over 197 camera's. Omwille van deze camera's worden potentiële daders afgeschrikt om over te gaan tot handelen (Lokale Politie Antwerpen, 2015). Ondanks deze maatregelen blijft het noodzakelijk om in te zetten op een daling van de criminaliteit. Criminaliteit is immers een marktfalen. Het verstoort de efficiënte marktwerking. Om deze marktfaling te kunnen verhelpen of alleszins te minimaliseren kan er beroep gedaan worden op de overheid, die vervolgens de juiste acties moet ondernemen. Deze masterproef kan een meerwaarde bieden inzake de misdaadbestrafning. Het is immers van groot belang dat de overheid weet welke factoren een invloed hebben op de bestrafning van de daders. Als men dit weet, kan men dit op een optimalere manier organiseren. Een van deze factoren is de impact van de karakteristieken van rechters en advocaten. Door inzicht te verkrijgen in deze materie, biedt het mogelijkheden om de criminaliteit naar een optimaal niveau terug te brengen.

1.2 Onderzoeksvragen

In mijn masterscriptie zou ik graag een antwoord willen formuleren op één grote onderzoeksvraag. Dit zal niet in één adem kunnen gebeuren. Vandaar zal ik eerst enkele deelvragen moeten beantwoorden om uiteindelijk een antwoord te kunnen formuleren op mijn hoofdonderzoeksvraag. Deze vragen gaan dan ook de rode draad vormen doorheen mijn onderzoek.

De centrale onderzoeksvraag luidt als volgt: "*Welke karakteristieken van rechters en advocaten beïnvloeden de veroordelingsbeslissing en de strafmaat van een rechtszaak met betrekking tot drugsdelicten?*". Deze centrale onderzoeksvraag wordt verder opgesplitst in vier deelvragen.

- *Deelvraag 1: "Wat houdt de discretionaire bevoegdheid van de rechter in en welk wettelijk kader is er aanwezig in België om deze bevoegdheid te beperken?"*

Rechter beschikken over een discretionaire bevoegdheid bij het behandelen van een rechtszaak. De wetgever heeft hier echter een aantal beperkingen aan verbonden. Het is uiteraard belangrijk eerst deze concepten te begrijpen alvorens zelf analyses uit te voeren.

- *Deelvraag 2: "Welke karakteristieken van advocaten en rechters hebben een invloed op de veroordelingsbeslissing en strafmaat in rechtszaken behandeld in het buitenland?"*

In deelvraag twee bekijk ik de problematiek in het buitenland. Aangezien er in België nog geen gegevens beschikbaar zijn over studies met betrekking tot dit onderwerp, is het relevant om bestaande literatuur van het buitenland te bestuderen. Hier is reeds onderzoek gedaan omtrent de materie waardoor het nuttig kan zijn een beeld te krijgen over enkele relevante factoren.

- *Deelvraag 3: "Welke karakteristieken van een rechter in België zijn bepalend voor de veroordelingsbeslissing en strafmaat van een drugszaak?"*

In deelvraag drie ligt de focus niet op het theoretische aspect, maar wel op het empirische. Hier ga ik zelf na welke kenmerken van rechters in België bepalend kunnen zijn in een rechtszaak omtrent drugsdelicten. Enerzijds ga ik het effect na op de veroordelingsbeslissing, wat inhoudt of de verdachte al dan niet wordt veroordeeld, de vrijspraak of de opschorting verkrijgt. Anderzijds wordt er gekeken naar de strafmaat. Hierbij wordt er bestudeerd welke soort straf er wordt opgelegd en de duur van deze straf. Deze analyse gebeurt aan de hand van zaken die handelen over drugsfeiten in een Vlaamse correctionele rechtbank.

- *Deelvraag 4: "Welke karakteristieken van een advocaat in België zijn bepalend voor de veroordelingsbeslissing en strafmaat van een drugszaak?"*

In deelvraag vier wordt een gelijkaardige analyse gehouden, maar dan voor de advocaten. Ook hier wordt gebruik gemaakt van de verzamelde data over drugsfeiten om na te gaan of kenmerken van advocaten een grote invloed kunnen spelen in het proces. Onder de veroordelingsbeslissing en strafmaat wordt hetzelfde verstaan als in deelvraag drie. Net als in deelvraag drie zijn dit gegevens over drugszaken die verzameld werden in een Vlaamse correctionele rechtbank.

1.3 Verkennende literatuurstudie

Zoals eerder aangehaald, zijn er nog geen gegevens beschikbaar over de invloed van de karakteristieken van rechters en advocaten in een rechtszaak in België. Dit in tegenstelling tot de Verenigde Staten, waar deze gegevens reeds voorhanden zijn.

1.3.1 Karakteristieken van rechters

In de verschillende studies die men reeds ondernomen heeft, is men echter nog niet tot een consensus gekomen. Enerzijds tonen twee studies aan dat het waarschijnlijker is dat vrouwelijke rechters de eiser steunen wanneer het gaat om discriminatiezaken, anderzijds toont een ander onderzoek dan weer geen verband aan tussen vrouwelijke rechters en discriminatiezaken. Dit laat zien dat er nog verder onderzoek noodzakelijk is (Allen & Wall, 1993; Ashenfelter, Eisenber, & Schwab, 1995). Zoals reeds werd aangehaald, is niet alleen geslacht een belangrijke factor, ook ideologie, ervaring, afkomst en leeftijd kunnen een invloed hebben. Ook studies omtrent deze factoren leiden tot tegenstrijdige resultaten. Peresie (2005) stelt in haar studie, waarin ze rechtszaken over discriminatie op basis van geslacht en seksuele intimidatie bestudeert, geen verband vast tussen enerzijds de beslissing van de rechter en anderzijds de leeftijd, maar in de studie van Kulik et al. (2003) is dit wel een significante variabele. Zo stelde deze laatste studie vast dat jongere rechters, die een beslissing moeten nemen in rechtszaken over seksuele intimidatie, meer geneigd zijn in het voordeel van de eiser te oordelen dan oudere rechters. De ideologie kan ook een significante variabele zijn. Afhankelijk van het feit of je een democraat of

een republikein bent, zal je een andere beslissing nemen (Ashenfelter et al., 1995). In België worden rechters echter benoemd en niet verkozen waardoor de invloed van deze factor minimaal zal zijn. Wat betreft de karakteristieken afkomst en ervaring, zijn er ook geen eenduidige resultaten te formuleren.

De verschillende studies geven een aantal verklaringen voor het gebrek aan eenduidigheid. Dit is voornamelijk te danken aan het verschil in gebruikte methodologie. Elke studie maakt gebruik van een methode die zij het meest gepast acht. Daarnaast wordt er vaak geen rekening gehouden met de invloed van de karakteristieken van de zaak zelf, bijvoorbeeld het geslacht van de beklagde, dit heeft als gevolg dat de persoonlijke factoren van rechters worden overschat (Kulik et al., 2003). Anderen halen dan weer verklaringen aan zoals slechte metingen of het feit dat er geen rekening werd gehouden met vorig onderzoek (Ashenfelter et al., 1995).

1.3.2 Karakteristieken van advocaten

In de Verenigde Staten zijn er tevens resultaten aanwezig met betrekking tot de invloed van karakteristieken van advocaten. Advocaten worden vaak beschouwd als een groep apart. Daicoff (1997) beschrijft in haar studie de karakteristieken die kenmerkend zijn voor advocaten. Bepaalde kenmerken zijn inherent aan de persoon zelf, anderen worden dan weer ontwikkeld gedurende hun opleiding. Voorbeelden van kenmerken die advocaten over het algemeen bezitten zijn de volgende: advocaten zijn vaak agressiever, minder emotioneel en competitiever dan de gemiddelde populatie. Ondanks het feit dat advocaten in het algemeen over een aantal gelijkaardige karaktertrekken beschikken, bezit elke advocaat tevens een verscheidenheid aan andere persoonlijke kenmerken. Op basis hiervan kunnen ze zich onderscheiden van elkaar.

Bij het onderzoek naar de karakteristieken van de rechters was er geen eensgezindheid terug te vinden in de studies. Dit gebrek aan eensgezindheid vinden we tevens terug bij de advocaten. Een aantal studies zijn het op bepaalde punten echter wel eens met elkaar. Ze duiden elk het belang van de ervaring van de advocaat aan. Deze ervaring zorgt er niet alleen voor dat ze over meer kennis beschikken dan een andere advocaat, maar ook dat ze beter kunnen onderhandelen en meer het vertrouwen van de rechter winnen om zo een gunstigere uitspraak te verkrijgen (Haire, Lindquist, & Hartley, 1999; Harris et al., 2005). Een andere succesfactor van de advocaat blijkt de beschikbare bronnen te zijn. Dit hangt nauw samen met de grootte van het kantoor waar de advocaat deel van uitmaakt. In grotere kantoren heeft men vaak de toegang tot een bredere expertise die men kan gebruiken ter verdediging (Daicoff, 1997). In een andere studie werd dit effect ook bestudeerd voor burgerlijke zaken. Hier werd echter een ander resultaat rond bekomen. Zij halen immers aan dat de grootte op zich niet bepalend is voor het succes, maar dat dit enkel een belangrijke factor is in combinatie met de plaats waar het kantoor zich heeft gevestigd (Dumas, Haynie, & Daboval, 2015).

In België zijn deze gegevens omtrent de karakteristieken van advocaten nog niet beschikbaar, vandaar is het interessant om dit te onderzoeken in deze masterproef.

1.4 Onderzoeksmethode

Deze masterproef zal onderverdeeld worden in twee grote delen. Het eerste deel omvat een literatuurstudie en het tweede een empirisch deel, wat betrekking zal hebben op het praktijkgedeelte.

1.4.1 Literatuurstudie

In de literatuurstudie worden twee deelvragen behandeld. Allereerst formuleer ik een antwoord op de eerste deelvraag, "Wat houdt de discretionaire bevoegdheid van de rechter in en welk wettelijk kader is er aanwezig in België om deze bevoegdheid te beperken?". Dit omvat een beschrijvende studie. Daarnaast ga ik in de tweede deelvraag na hoe de situatie er in het buitenland uitziet. Hier is reeds onderzoek gedaan waardoor men de resultaten in kaart heeft kunnen brengen. Deze twee deelvragen zullen een basis vormen om nadien te kunnen starten met het praktijkonderzoek.

Deze studie vergt heel wat literatuur. Om deze te raadplegen, zal ik gebruik maken van verschillende zoekmachines zoals EBSCOhost, Google Scholar, Jura en Juridat. Ook verslagen en verschillende overheidspublicaties zullen relevant zijn voor deze literatuurstudie. Daarnaast zal het ook noodzakelijk zijn om handboeken en wetboeken te raadplegen in de rechtsbibliotheek.

1.4.2 Empirisch deel

Het empirische deel zal betrekking hebben op deelvraag drie en vier. De derde deelvraag handelt over de karakteristieken van rechters, de vierde deelvraag over die van advocaten. Om deze twee deelvragen te kunnen beantwoorden, is het noodzakelijk om over de nodige gegevens te beschikken. Hiervoor zal ik gebruik maken van een dataset verzameld aan een Vlaamse correctionele rechtbank door de onderzoeksgroep Beleidsmanagement van de UHasselt, waar ik zelf aan heb bijgedragen. Hierbij gaat het om dossiers die drugsdelicten behandelen. De steekproef werd geselecteerd uit een lijst van afgehandelde rechtszaken met een eindvonnis tussen 1 januari 2010 en 31 december 2014. Per jaar werd er een willekeurige steekproef getrokken, waardoor we een database bekomen van 1813 zaken uit een populatie van 3387 zaken. De 1813 zaken komen overeen met 2410 observaties omdat één zaak meerdere beklagden kan bevatten waardoor ook één zaak meerdere observaties oplevert.

Aan de hand van deze database is het mogelijk eerst een aantal beschrijvende statistieken te bespreken. Vervolgens laat dit ons toe om regressies uit te voeren met de beschikbare gegevens om zo tot een antwoord te komen op deelvraag drie en vier.

1.5 Planning

Periode	Activiteit
juli	– Dataverzameling gedurende 10 dagen aan een Vlaamse correctionele rechtbank
september oktober	– Opstellen onderzoeksplan
oktober november december	– Literatuurstudie: discretionaire bevoegdheid van de rechters & impact van karakteristieken van rechters en advocaten in het buitenland
februari	– Voorbereiden van het masterproefseminarie
maart april	– Voorbereiden van de analyses voor rechters en advocaten – Uitvoeren van analyses
mei	– Conclusies en samenvatting opstellen

Tabel 1: Planning

Deel 2: De discretionaire bevoegdheid van de rechter

In dit hoofdstuk wordt de discretionaire bevoegdheid, waarover rechters beschikken bij het behandelen van een rechtszaak, besproken. Rechters beschikken, tijdens de uitoefening van hun ambt, over een discretionaire bevoegdheid. Deze discretionaire bevoegdheid is niet absoluut en wordt beperkt door een aantal algemene rechtsbeginselen en ethische codes die een rechter dient te respecteren. Het is relevant hier eerst een beeld rond te schetsen omdat dit de impact van persoonlijke karakteristieken, die een rechter en advocaat bezitten, kan beïnvloeden.

Hoofdstuk 1: De inhoud van de discretionaire bevoegdheid van een rechter

Wat betreft de bevoegdheid van de rechter moet men een onderscheid maken tussen een gebonden en een discretionaire bevoegdheid. Bij een gebonden bevoegdheid bepaalt de wet zelf de inhoud of het voorwerp van een beslissing. Terwijl bij een discretionaire bevoegdheid de rechter beschikt over een zekere marge of beoordelingsvrijheid bij het maken van een beslissing. De wetgever in België heeft geopteerd om de rechter deze beoordelingsvrijheid te geven, dit zowel bij de terechtzitting als bij het bepalen van de straf (De Staercke, 2002).

Tijdens de terechtzitting geniet de rechter van een ruime beoordelingsvrijheid inzake onderzoeksmaatregelen. Er kan een onderscheid worden gemaakt op basis van welke instelling de rechtszaak behandelt. Wanneer de rechtszaak voorkomt voor het hof van assisen, onderneemt de voorzitter alles wat hij nuttig acht om de waarheid te achterhalen. Voor de politie- en correctionele rechtbank volstaat vaak een bondig onderzoek, aangezien daar de behandeling gebeurt op stukken. De vonnisrechter beschikt in beide rechtbanken nog steeds over een ruime beoordelingsvrijheid. Zo kan de rechter een plaatsbezoek bevelen, de persoonlijke verschijning van de partijen eisen, een deskundige aanstellen of een bijkomend onderzoek uitvoeren (Huybrechts, 2001).

De beoordelingsvrijheid van een rechter is tevens aan te treffen bij de waardering van het bewijs. België beschikt over een vrij bewijsstelsel, wat inhoudt dat de bewijswaarde wordt bepaald aan de hand van de interpretatie van de rechter. De formele bewijsleer, die in België niet gehanteerd wordt, onderscheidt zich op dit vlak aangezien de rechter gebonden is door de bewijswaarde die de wet heeft bepaald. Deze formele bewijsleer heeft als doel de subjectiviteit van de rechter te verhinderen. In België is het toegelaten dat een feitenrechter zijn overtuiging baseert op alle bewijsstukken die de partijen hem aanreiken. De innerlijke overtuiging van de rechter speelt de hoofdrol in het bewijsstelsel. Wel moet worden opgemerkt dat er moet voldaan zijn aan twee criteria: het bewijs moet op een rechtmatige manier verkregen zijn en het recht op verdediging moet gerespecteerd zijn. De rechter apprecieert op onafhankelijk wijze elk aangehaald bewijsmiddel om nadien hieraan een bewijswaarde te hechten. Aan het principe van bewijsvrijheid zijn een aantal uitzonderingen verbonden. Er zijn enkele gevallen waarbij de rechter verplicht is zich te houden aan wat de wet voorschrijft (Van den Wyngaert, De Smet, & Vandromme, 2014).

Tot slot beschikt de rechter over een grote bewegingsvrijheid bij het bepalen van de straf en strafmaat. Dit heeft betrekking op de soort straf en de omvang van de straf. Bij het bepalen van de straf houdt de rechter rekening met de gepleegde feiten, de persoonlijkheid van de dader, de

vordering die het Openbaar Ministerie stelt, de gevoerde verdediging, maar ook met eigen inzichten (Van den Wyngaert et al., 2014).

In de rechtspraak wordt een straf gedefinieerd als een leed, door de wet bepaald, dat door de rechterlijke macht wordt opgelegd als sanctie voor een misdrijf.⁶ Een strafrechtelijk sanctie heeft een wettelijk karakter. Dit houdt in dat er geen straf kan worden uitgesproken die niet in de wet is opgenomen. Voorts hebben de straffen een individueel en persoonlijk karakter.⁷ Ze zijn persoonlijk omwille van het feit dat ze slechts kunnen worden opgelegd aan de persoon die het misdrijf heeft gepleegd. Ook zijn ze individueel, omdat het onmogelijk is een collectieve straf uit te spreken indien er meerdere personen betrokken zijn bij een misdrijf (Van den Wyngaert et al., 2014).

1.1 Indeling van straffen

Indien de rechter oordeelt dat de feiten bewezen zijn, is hij nadien verplicht een gepaste straf te bepalen. De rechter is verplicht dit te doen voor elke persoon afzonderlijk en dit binnen de grenzen die de wet stelt. Straffen kunnen in het Belgische strafrecht op verschillende wijzen worden ingedeeld. Ten eerste is het mogelijk om de straffen te onderscheiden op basis van de aard. De wetgever hanteert een drieledige indeling: criminele straffen, correctionele straffen en politiestraffen.⁸ Tevens is het mogelijk om een opdeling te maken op basis van het strafbaar rechtssubject. Het Strafwetboek maakt immers een indeling van straffen, naargelang het feit of het misdrijf betrekking heeft op een natuurlijk persoon dan wel een rechtspersoon. Tot slot kunnen de straffen ook opgedeeld worden in hoofdstraffen en bijkomende straffen. Hoofdstraffen kunnen zelfstandig worden opgelegd, waar bijkomende straffen enkel kunnen gecombineerd worden met een hoofdstraf (Verbruggen & Verstraeten, 2016). Aangezien enkel de laatste opdeling voor dit werk relevant is, zal deze hieronder kort besproken worden.

1.1.1 Hoofdstraffen

Het Belgisch strafrecht onderscheidt vijf hoofdstraffen: de vrijheidsstraf, de werkstraf, de geldboete, de straf onder elektronisch toezicht en de autonome probatiestraf (Van den Wyngaert et al., 2014).

De vrijheidsstraf kan onderverdeeld worden in opsluiting, gevangenisstraf en hechtenis. Opsluiting en gevangenisstraf kunnen enkel worden opgelegd wanneer het gaat om een misdrijf van gemeenrechtelijke aard, hechtenis daarentegen is specifiek bedoeld voor politieke misdaden. Beide vrijheidsstraffen kunnen zowel tijdelijk als levenslang opgelegd worden. Daarnaast is het ook mogelijk om een onderscheid te maken tussen opsluiting en gevangenisstraf. Een gevangenisstraf kan enkel worden opgelegd voor overtredingen en wanbedrijven. De opsluiting is enkel voorbehouden voor misdaden (Van den Wyngaert et al., 2014).

Sinds de wet van 17 april 2002 ter invoering van de werkstraf als autonome straf in correctionele zaken en politiezaken⁹ is het mogelijk om een werkstraf als autonome straf op te leggen in

⁶ Cass. 14 juli 1924, Pas. 1924, I, 473; Cass. 4 december 1944, Pas. 1945, I, 59; Cass. 30 juni 1949, I, 482; Cass. 14 januari 2004, JT 2004, 499, JLMB 2004, 584, Rev.Dr.Pén. 2004, 508

⁷ Art. 39 Sw.

⁸ Art. 7 en 7bis Sw.

⁹ B.S. 07/05/2002

correctionele en politiezaken. De werkstraf is juridisch minder zwaar dan de vrijheidsstraf van dezelfde aard. De werkstraf is uitsluitend mogelijk voor natuurlijke personen waarvoor detentie te veel schade zou berokkenen aan de persoon op het gebied van re-integratie. Deze straf houdt in dat de veroordeelde kosteloos en in zijn vrije tijd arbeidsprestaties levert, binnen de wettelijke bepaalde grenzen.¹⁰ De duur van een werkstraf is minstens twintig uren en maximum driehonderd uren.¹¹ De rechter bepaalt de duur van de straf.¹² Het is enkel mogelijk een werkstraf op te leggen wanneer de beklaagde aanwezig is op de terechtzitting of vertegenwoordigd wordt door zijn advocaat en nadien instemming verleent.¹³ Dit vloeit voort uit art. 4 E.V.R.M., hierin wordt gesteld dat niemand gedwongen kan worden dwangarbeid of verplichte arbeid te verrichten (Van den Wyngaert et al., 2014).

De rechter kan ook opteren om een geldboete op te leggen. Dit is een vermogensstraf waarbij de verplichting ontstaat een bepaalde geldsom te betalen vanaf het definitieve vonnis. Dit bedrag gaat naar de Staat.¹⁴ Afhankelijk van het bedrag van de boete moet er een onderscheid gemaakt worden. Een geldboete van één euro tot maximaal vijftwintig euro is een politiestraf. Een geldboete van minstens zesentwintig euro is een correctionele straf.¹⁵ Telkens wanneer een natuurlijk persoon veroordeeld wordt tot een geldboete, is de rechter verplicht een vervangende gevangenisstraf uit te spreken.¹⁶ Indien de veroordeelde weigert de geldboete te betalen, kan deze vervangende gevangenisstraf tot uitvoer worden gebracht (Van den Wyngaert et al., 2014).

In de wet van 7 februari 2014 ter invoering van het elektronisch toezicht als autonome straf¹⁷ en de wet van 14 april 2014 ter invoering van de probatie als autonome straf¹⁸ heeft de wetgever vormgegeven aan twee nieuwe hoofdstraffen, namelijk de straf onder elektronisch toezicht en de autonome probatiestraf. Beide hoofdstraffen zijn pas op 1 mei 2016 in werking getreden. Dit is een belangrijke kanttekening aangezien de rechtszaken die gebruikt zullen worden in het empirische deel van deze masterproef een vonnisdatum hebben voor 1 mei 2016. De rechter had bijgevolg nog niet de mogelijkheid om deze twee hoofdstraffen toe te passen (Traest & Vandromme, 2016). De straf onder elektronisch toezicht houdt de verplichting in om aanwezig te zijn op een bepaald adres gedurende een bepaalde termijn, behoudens toegestane verplaatsing of afwezigheden, waarbij elektronische middelen worden gebruikt ter controle. Deze straf is enkel toepasbaar bij natuurlijke personen, en enkel voor misdrijven waarvoor een gevangenisstraf van ten hoogste één jaar mogelijk is. De termijn van het elektronisch toezicht is minstens een maand en maximum een jaar (Van den Wyngaert et al., 2014).¹⁹

Tot slot is er de autonome probatiestraf. Deze straf houdt in dat de veroordeelde wordt onderworpen aan bepaalde voorwaarden gedurende een termijn die de rechter bepaald. Een voorbeeld van een mogelijke voorwaarde is het volgen van een behandeling tegen een

¹⁰ Art. 37sexies §1 Sw.

¹¹ Art. 37quinquies §2 Sw.

¹² Art. 37quinquies §4 Sw.

¹³ Art. 37quinquies §3 lid 1 Sw.

¹⁴ Art. 38 lid 3 Sw.

¹⁵ Art. 38 lid 1 en 2 Sw.

¹⁶ Art. 40 Sw.

¹⁷ B.S. 18/02/2014

¹⁸ B.S. 19/04/2014

¹⁹ Art. 37ter §2 Sw.

drugsverslaving. Deze straf is enkel mogelijk bij natuurlijke personen, dit voor een minimumduur van zes maanden en een maximumduur van twee jaar (Van den Wyngaert et al., 2014).

Inzake drugszaken worden er ook enkele hoofdstraffen vermeld in de Drugwet van 24 februari 1921²⁰. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen zwaardere en lichtere straffen. De lichtere straffen kunnen onderverdeeld worden in vier categorieën, namelijk: 1) geldboete van 15 tot 25 euro bij een eerste overtreding, 2) geldboete van 26 tot 50 euro bij herhaling binnen het jaar na de eerste veroordeling, 3) geldboete van 50 tot 100 euro bij een nieuwe herhaling binnen het jaar na de tweede veroordeling, 4) drie maanden tot één jaar gevangenisstraf en een geldboete van 1.000 tot 100.000 euro, of één van deze straffen alleen²¹.

De strengere straf houdt een basismisdrijf (een inbreuk op een omschreven handeling) in dat bestraft wordt met een gevangenisstraf van drie maanden tot vijf jaar én met een geldboete van 1.000 tot 100.000 euro.²² Indien er sprake is van verzwarende omstandigheden wordt de strafmaat verhoogd. Dit wordt onder titel 1.2.1 besproken. Het komt de koning toe te bepalen welke handelingen worden bestraft met de straffen opgenomen in respectievelijk art. 2bis en 2ter Drugwet. Alle inbreuken op de Drugwet worden bestraft met de straffen voorzien in art. 2bis, behalve 1) de invoer, vervaardiging, vervoer, aanschaf, bezit en teelt voor persoonlijk gebruik van cannabis zonder aanwezigheid van verzwarende omstandigheden, 2) de invoer, vervaardiging, vervoer, aanschaf en bezit van THC, de isomeren en de stereochemische varianten omschreven in art.2 §1a, zonder aanwezigheid van verzwarende omstandigheden. Deze misdrijven worden bestraft met de straffen voorzien in art. 2ter van de Drugwet (Van Espen & Vanthienen, 2016).

1.1.2 Bijkomende straffen

De rechter kan naast een hoofdstraf een bijkomende straf opleggen. Hij heeft de keuze uit de volgende straffen: de geldboete, de bijzondere verbeurdverklaring, de afzetting en de ontzetting, de bekendmaking van vonnissen en arresten, de terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank en het beroepsverbod (Verbruggen & Verstraeten, 2016).

Eerder werd de geldboete besproken als een hoofdstraf. Deze kan echter ook worden opgelegd als een bijkomende straf.

Ten tweede is er de bijzondere verbeurdverklaring. Het is mogelijk een onderscheid te maken tussen de traditionele verbeurdverklaring²³ en de verbeurdverklaring van vermogensvoordelen²⁴. Bij de traditionele verbeurdverklaring worden goederen, die verband houden met het misdrijf, definitief in beslag genomen. Zaken die verbeurd verklaard kunnen worden zijn: (1) zaken die het voorwerp van het misdrijf uitmaken, (2) zaken die gediend hebben of bestemd waren tot het plegen van het misdrijf en (3) zaken die uit het misdrijf voortkomen.²⁵ De rechter is verplicht een traditionele verbeurdverklaring uit te spreken bij opzettelijke misdaden en wanbedrijven. Sinds 1990 heeft de wetgever de mogelijkheid gecreëerd om economisch profijt dat voortvloeit uit een

²⁰ B.S. 06/03/1921

²¹ Art. 2ter Drugwet

²² Art. 2bis Drugwet

²³ Art. 42, 1° en 2° Sw.

²⁴ Art. 42, 3° en 43bis Sw.

²⁵ Art. 42 1° en 2° Sw.

misdrijf te ontnemen. Deze verbeurdverklaring van vermogensvoordelen is mogelijk voor alle misdrijven. Verbeurdverklaring mag men niet verwarren met inbeslagneming. Bij de verbeurdverklaring wordt het eigendomsrecht definitief ontnomen, inbeslagname tast dit eigendomsrecht niet aan omdat het slechts een onderzoeksmaatregel is waarbij de eigenaar of bezitter van de zaak tijdelijk het genot wordt ontzegd (Verbruggen & Verstraeten, 2016).

Een derde bijkomende straf is de ontzetting en de afzetting. Bij de afzetting worden titels, graden, openbare ambten, bedieningen en betrekkingen onttrokken aan de veroordeelde.²⁶ Dit kan verplicht of facultatief zijn afhankelijk van de inhoud van de hoofdstraf. Ontzetting heeft betrekking op het ontnemen van burgerlijke en politieke rechten. Dit kan levenslang of tijdelijk zijn. Ontzetting werkt dus ook naar de toekomst toe terwijl afzetting enkel werkt voor het verleden aangezien men de verloren benoemingen terug kan winnen (De Nauw & Deryck, 2015).

De rechter kan ook over gaan tot het openbaar maken van vonnissen en arresten, wat de vierde bijkomende straf is. Dit houdt in dat het uittreksel van de veroordeling wordt aangeplakt in de gemeente waar het misdrijf plaatsvond en waar het arrest is geweest (Van den Wyngaert et al., 2014).

Bij terbeschikkingstelling komt de veroordeelde onder toezicht te staan van de strafuitvoeringsrechtbank nadat de hoofdvrijheidsstraf is afgelopen.²⁷ De straf gaat in op het einde van de detentie maar wordt reeds uitgesproken samen met de hoofdstraf. Dit kan gaan over een duur van vijf tot vijftien jaar. Deze straf heeft als doel de maatschappij te beschermen tegen gevaarlijk delinquenten (Verbruggen & Verstraeten, 2016).

De laatste bijkomende straf is het beroepsverbod. Hierbij ontzegt de rechter de veroordeelde het recht een bepaald beroep uit te oefenen. Dit is enkel mogelijk wanneer er sprake is van misbruik van bepaalde beroepsactiviteiten (Verbruggen & Verstraeten, 2016).

Voor drugszaken voorziet de Drugwet in specifieke bepalingen die afwijken van het gemeen strafrecht. Deze hebben onder meer betrekking tot de ontzetting en het uitspreken van het beroepsverbod, de sluiting van de inrichting en de bijzondere verbeurdverklaring (Van Espen & Vanthienen, 2016).

1.2 Straftoemeting

De rechter is tevens gehouden tot het bepalen van de strafmaat. Hij beschikt over een ruime discretionaire bevoegdheid om deze te bepalen. De rechter is vrij om te kiezen welke criteria hij handhaaft aangezien noch de wetgeving, noch de rechtspraak een lijst van straftoemetingsfactoren voorzien (Raats, 2016). Het bepalen van de strafmaat beperkt zich echter niet tot een eenvoudige keuze binnen de wettelijke minimum- en maximumgrenzen. Er moet onder andere rekening worden gehouden met de regels van strafverzwaring en strafvermindering (Huybrechts & Traest, 2004). Daarnaast kan de rechter ook opteren om enkele modaliteiten aan de sanctie te verbinden (Van den Wyngaert et al., 2014).

²⁶ Art. 19 Sw.

²⁷ Wet van 26 april 2007 betreffende de terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank

1.2.1 Strafverzwaring

De strafwet onderscheidt twee gevallen die kunnen leiden tot verzwaring van de straf: verzwarende omstandigheden en wettelijke herhaling. Verzwarende omstandigheden zijn bijzondere omstandigheden van een misdrijf die het misdrijf in de ogen van de wetgever ernstiger maken. De verzwarende omstandigheden moeten steeds uitdrukkelijk in de wet vermeld zijn. Deze kunnen de maximumstraf, de minimumstraf, of beiden verhogen. Er dient een onderscheid gemaakt te worden tussen objectieve en subjectieve verzwarende omstandigheden. Objectieve verzwarende omstandigheden verwijzen naar de materiële elementen van het feit. Dit zijn de omstandigheden (bv. misdrijf bij nacht), de gebruikte middelen (bv. gebruik van een valse sleutel) en de gevolgen (bv. arbeidsongeschikt). De subjectieve verzwarende omstandigheden hebben betrekking op de persoon van de dader (bv. de relatie tussen de dader en het slachtoffer) (Verbruggen & Verstraeten, 2016).

Inzake drugszaken worden een aantal verzwarende omstandigheden vermeld. De verzwarende omstandigheden hebben betrekking op de leeftijd ten aanzien van wie de inbreuken worden gesteld, de gevolgen die de handelingen teweeg brengen en het georganiseerde kader waarin de misdrijven geschieden. Een basismisdrijf, ten aanzien van een minderjarige boven zestien jaar of een basismisdrijf waarbij een ander geconfronteerd wordt met een ongeneeslijke ziekte, blijvende arbeidsongeschiktheid, een verlies van organen of zware verminkingen, wordt bestraft met een opsluiting van vijf tot tien jaar. Een basismisdrijf, ten aanzien van een minderjarige tussen twaalf en zestien jaar of een misdrijf waarbij het gebruik van drugs de dood tot gevolg heeft of wanneer het gaat over daden van deelneming aan de bedrijvigheid van vereniging, wordt bestraft met een opsluiting van tien tot vijftien jaar. Een basismisdrijf, ten aanzien van een minderjarige onder twaalf jaar of wanneer de persoon de leider is van de vereniging, wordt bestraft met een opsluiting van vijftien tot twintig jaar. Bovendien kan de rechter een facultatieve boete opleggen wanneer verzwarende omstandigheden worden vastgesteld²⁸.

De tweede omstandigheid die kan leiden tot strafverzwaring is wettelijke herhaling. Dit houdt in dat iemand een misdrijf pleegt nadat hij al eens eerder werd veroordeeld voor een gelijkaardig feit. Om te kunnen spreken van herhaling moet er aan vier voorwaarden voldaan zijn: (1) er moet reeds een veroordeling bestaan wegens een overtreding, een wanbedrijf of een misdaad, (2) het moet gaan om een eerdere strafrechtelijke veroordeling in een EU-land, (3) de voorgaande veroordeling moet in kracht van gewijsde zijn, d.w.z. dat het onmogelijk is dat de beslissing nog vatbaar is voor hoger beroep, voor verzet binnen de gewone verzetstermijn of voor cassatieberoep, (4) er moet een nieuw misdrijf zijn gepleegd waaraan de wetgever, onder de in de wet vermelde voorwaarden, de mogelijkheid of verplichting tot strafverzwaring koppelt. Deze voorwaarden hebben betrekking op de aard van de voorafgaande veroordeling, de aard van het voorafgaande misdrijf en de aard van het nieuwe misdrijf, de termijn tussen de vroegere veroordeling en het nieuwe misdrijf. Deze criteria zijn terug te vinden in onderstaand schema²⁹ (Verbruggen & Verstraeten, 2016).

²⁸ Art. 2bis Drugwet

²⁹ Art. 54-56 Sw.

Definitieve veroordeling (A)	Nieuw misdrijf (B)	Facultatief³⁰	Termijn	Straf (min-max)
Misdaad	Misdaad: strafbaar met opsluiting/hechtenis 5-10 jaar	Ja	Onbeperkt	Min. 10 jaar Max. 15 jaar
Misdaad	Misdaad: strafbaar met opsluiting/hechtenis 10-15 jaar	Ja	Onbeperkt	Min. 15 jaar Max. 20 jaar
Misdaad	Misdaad: strafbaar met opsluiting/hechtenis 15-20 jaar	Nee	Onbeperkt	Min. 17 jaar
Misdaad	Wanbedrijf (correctionele straf)	Ja	Onbeperkt	Dubbele van de wettelijke maximumstraf van B
Misdaad	Wanbedrijf (gecorrectionaliseerde misdaad met tijdelijke opsluiting)	Ja	Onbeperkt	Maximumduur opsluiting voorzien voor B
Misdaad	Wanbedrijf (gecorrectionaliseerde misdaad met levenslange opsluiting)	Ja	Onbeperkt	Max. 40 jaar
Wanbedrijf (min. 1 jaar gevangenisstraf en één strafbaar feit)	Wanbedrijf (correctionele straf)	Ja	5 jaar	Dubbele van de maximumstraf voor B
Wanbedrijf (min. 1 jaar gevangenisstraf en één strafbaar feit)	Wanbedrijf (gecorrectionaliseerde misdaad met levenslange opsluiting)	Ja	5 jaar	Max. 40 jaar
Wanbedrijf (min. 1 jaar gevangenisstraf en één strafbaar feit)	Wanbedrijf (gecorrectionaliseerde misdaad met tijdelijke opsluiting)	Ja	5 jaar	Maximumduur opsluiting voorzien voor B

Tabel 2: De in de wet vermelde voorwaarden voor strafverzwaring wegens wettelijke herhaling

Voor een misdaad na een wanbedrijf heeft de wetgever geen wettelijke herhaling voorzien. De wetgever heeft nog enkele bijzondere gevallen van wettelijke herhaling vermeld. Deze bijzondere gevallen bestaan uit een overtreding van bepalingen van Titel X Boek II Sw. nadat men vroeger al veroordeeld werd voor een gelijkaardige overtreding. Er wordt met andere woorden een specialiteitsvereiste gesteld aangezien er een identiteit moet bestaan tussen de vorige en de nieuwe overtreding. Bovendien moeten de nieuwe feiten gepleegd zijn binnen twaalf maanden volgend op de dag van de eerste veroordeling.³¹ Ook voor sommige wanbedrijven heeft de wetgever een aantal bijzondere herhalingsregimes voorzien. Tot slot zijn er nog een aantal bijzondere wetten en verordeningen die een bijzonder stelsel van herhaling organiseren (Verbruggen & Verstraeten, 2016).

³⁰ In deze kolom wordt besproken of de rechter al dan niet verplicht is om strafverhoging toe te passen.

³¹ Art. 565 Sw.

1.2.2 Strafvermindering

De regels die leiden tot strafvermindering omvatten de verzachtende omstandigheden, de verschoningsgronden en de samenloop. De verzachtende omstandigheden kenmerken zich door het feit dat ze eigen zijn aan de feiten of de dader. Deze laten de rechter toe een straf op te leggen onder het wettelijk minimum. De Belgische wetgever bepaalt niet welke elementen in aanmerking komen als verzachtende omstandigheden. De invulling laat hij over aan de rechter. Voorbeelden van verzachtende omstandigheden die in de rechtspraak aangenomen worden, zijn een blanco strafblad, jeugdige leeftijd en berouw van de feiten. Verzachtende omstandigheden kunnen door verschillende instanties worden ingeroepen. Zowel de onderzoeksgerechten als het Openbaar Ministerie beschikken over de mogelijkheid om deze omstandigheden in te roepen. Dit maakt het mogelijk om misdrijven te herkwalficeren om zo een andere rechtbank bevoegd te maken dan degene die bevoegd is door de wet voor zulke feiten. Dit principe ligt omvat in de termen correctionaliseren en contraventionaliseren (Verbruggen & Verstraeten, 2016).

Een tweede grond die leidt tot strafvermindering is de verschoningsgrond. Het grote onderscheid met de verzachtende omstandigheden is dat de verschoningsgronden wettelijk geregeld zijn, waardoor de rechter verplicht is deze aan te halen.³² Er kan een onderscheid gemaakt worden tussen strafverminderende en strafuitsluitende verschoningsgronden. Waar strafuitsluitingsgronden leiden tot het volledig verdwijnen van de straf, kunnen strafuitsluitende verschoningsgronden slechts leiden tot het verlagen van de straf. Een vaak voorkomende strafverminderende verschoningsgrond is uitlokking. Een voorbeeld van een strafuitsluitende verschoningsgrond is diefstal tussen familieleden (Van den Wyngaert et al., 2014).

Tot slot is er nog de samenloop van misdrijven. Er is sprake van samenloop indien eenzelfde persoon twee of meer misdrijven heeft gepleegd, op hetzelfde moment of op verschillende tijdstippen, zonder dat deze persoon ooit veroordeeld werd voor één van deze misdrijven en dus zonder een veroordeling het andere pleegde. Er is dus sprake van één dader en meerdere feiten die samen voor de rechter worden gebracht. Om te voorkomen dat het louter optellen van de verschillende straffen zou kunnen leiden tot een indrukwekkende strafquota heeft men de regels van samenloop in het leven geroepen. Er kan een onderscheid gemaakt worden tussen eendaadse en meerdaadse samenloop. Bij eendaadse samenloop levert eenzelfde feit verschillende misdrijven op. Een voorbeeld hiervan is een verkrachting op een openbare plaats. Hierbij maakt de dader zich door één feit schuldig aan twee misdrijven, namelijk verkrachting en openbare zedenschennis. Meerdaadse samenloop doet zich voor op het ogenblik dat een persoon zich schuldig maakt aan meerdere misdrijven die worden veroorzaakt door afzonderlijke feiten. Afhankelijk van de soort samenloop en het soort misdrijf worden de straffen opgeteld of kan de zwaarste straf de andere straffen opsorpen. Indien het gaat om een eendaadse samenloop kan er maar één straf worden uitgesproken, namelijk de zwaarste. Indien het gaat om een meerdaadse samenloop kan er een onderscheid gemaakt worden op basis van het soort misdrijf. Bij een meerdaadse samenloop van overtredingen worden alle hoofdstraffen en bijkomende straffen samengevoegd. Bij wanbedrijven en overtredingen zal een correctionele gevangenisstraf een politiegevangenisstraf opsorpen. Indien de rechter bovenop de gevangenisstraf ook een geldboete of werkstraf oplegt, worden deze

³² Art. 78 Sw.

straffen opgeteld. Hierbij moet een bovengrens worden gerespecteerd, namelijk alle straffen samen mogen het dubbele van het maximum van de zwaarste straf niet te boven gaan. Bij samenlopende wanbedrijven worden alle straffen samen opgelegd, zonder dat zij de eerder besproken bovengrens overschrijden. Bij de samenloop van een misdaad met één of meerdere wanbedrijven of één of meer overtredingen wordt alleen de op de misdaad gestelde straf uitgesproken. Tot slot geldt bij een samenloop van verscheidene misdaden dat alleen de zwaarste straf wordt uitgesproken (Van den Wyngaert et al., 2014).³³

1.2.3 Bijzondere modaliteiten van straftoemeting

Bij het opleggen van de straf beschikt de rechter over meerdere modaliteiten. Zo kan hij de straf met uitstel opleggen of opschorting verlenen. Wanneer de rechter kiest voor een effectieve straf, wat op zich geen modaliteit is, houdt dit in dat de straf uitgevoerd moet worden en dat de veroordeelde niet over de mogelijkheid beschikt om zich te onttrekken aan de tenuitvoerlegging. Opschorting en uitstel zijn geen straffen. Het zijn technieken om een effectieve straf te vermijden. Er wordt gebruik gemaakt van deze modaliteiten indien de straf niet als noodzakelijk wordt geacht, enerzijds omdat de bestraffing de dader zou desocialiseren, wat niet in verhouding zou staan met de ernst van het misdrijf, anderzijds omdat er geen gevaar is voor de algemene veiligheid (Hoet, 2014).

Bij opschorting spreekt de strafrechter zich enkel uit over de schuldvraag, maar spreekt hij nog geen straf uit. Dit wordt gedurende een bepaalde termijn geschorst. De duur van deze proeftijd mag niet korter zijn dan één jaar en niet langer dan vijf jaar. Enkel in geval van herroeping van de opschorting, binnen de vooraf opgestelde termijn, kan de strafrechter een straf opleggen. Indien de termijn is afgelopen en er geen herroeping heeft plaatsgevonden, blijft de veroordeling bestaan maar vervalt de mogelijkheid om nog een straf op te leggen. De toepassingsvoorwaarden voor opschorting liggen vervat in art. 3 Probatiwewet. Dit artikel vermeldt dat vonnisgerechten, met uitzondering van de hoven van assisen, de opschorting kunnen uitspreken ten voordele van een beklaagde, met instemming van de verdachte, indien deze nog niet is veroordeeld tot een criminele straf of hoofdgevangenisstraf van meer dan zes maanden, indien het feit niet strafbaar is met een correctionele gevangenisstraf van meer dan twintig jaar en het feit niet van die aard is dat het gestraft moet worden met een hoofdstraf van meer dan vijf jaar correctionele gevangenisstraf (Hoet, 2014).

De rechter kan eveneens een straf met uitstel opleggen. Dit houdt in dat de straf wordt opgelegd maar niet ten uitvoer wordt gebracht. De straf wordt met andere woorden uitgesteld. Voor geldstraffen en gevangenisstraffen tot zes maanden mag deze proeftijd niet minder dan één jaar en niet meer dan drie jaar bedragen. Voor zwaardere straffen wordt deze bovengrens verhoogd tot vijf jaar (Verbruggen & Verstraeten, 2016).³⁴ Ook hier vervalt de mogelijkheid tot het uitvoeren van de straf nadat de termijn is verstreken. In art. 8 Probatiwewet zijn de toepassingsvoorwaarden om uitstel toe te passen opgesomd. Uitstel is mogelijk indien de veroordeelde nog niet is veroordeeld geweest tot een criminele straf of hoofdgevangenisstraf van meer dan drie jaar en het

³³ Art. 59 en 60 Sw.

³⁴ Art. 8 §1 lid 3 en 4 Probatiwewet

vonnisgerecht geen hoofdvrijheidsstraf van meer dan vijf jaar gevangenis oplegt. Een gewoon uitstel kan niet worden gelast indien de veroordeelde veroordeeld is geweest tot een hoofdgevangenisstraf van twaalf maanden. De instemming van de beklaagde is niet vereist. Hierdoor is uitstel ook mogelijk wanneer de beklaagde verstek laat gaan (Hoet, 2014).

De rechter kan opteren om probatievoorwaarden te verbinden aan de modaliteit van uitstel of opschorting. De probatiecommissie kijkt er op toe dat deze voorwaarden worden gerespecteerd.³⁵ De voorwaarden worden omschreven in het vonnis maar kunnen naderhand nog worden aangepast.³⁶ Er zijn steeds drie algemene probatievoorwaarden die moeten worden opgenomen: (1) geen strafbare feiten plegen, (2) een vast adres hebben en bij wijziging moet men de nieuwe verblijfplaats onmiddellijk meedelen aan de justitie-assistent, (3) er moet gevolg gegeven worden aan de oproepingen van de probatiecommissie en aan die van de justitie-assistent. Deze voorwaarden kunnen door de rechter verder aangevuld worden, maar deze mogen niet strijdig zijn met het recht op de eerbiediging van het privéleven.³⁷ Een voorbeeld van een vaak opgelegde probatievoorwaarde is het volgen van een opleiding (Van den Wyngaert et al., 2014).

De Drugwet geeft de mogelijkheid aan de rechter om de modaliteiten van opschorting, uitstel en probatie toe te passen zelfs indien bepaalde drugsdelinquenten niet meer voldoen aan de in de wet gestelde voorwaarden met betrekking tot de graad van zwaarwichtigheid van hun vroegere veroordeling. Het artikel breidt het toepassingsgebied uit voor zij die bepaalde voorbereidende handelingen hebben gesteld en zij die hebben gehandeld met het oog op eigen gebruik.³⁸

Hoofdstuk 2: De greep van de wetgever

De rechter beschikt over een groot beoordelingsmarge bij het beoordelen van de zaak en het bepalen van de straf. De wetgever is zich hier bewust van, vandaar dat deze enkele beperkingen op deze vrijheid heeft opgenomen in de wet. Een rechter dient namelijk een aantal algemene rechtsbeginselen te respecteren. Bovendien heeft de rechter een motiverings- en openbaarheidsverplichting.

2.1 Algemene rechtsbeginselen

2.1.1 Het legaliteitsbeginsel

Op grond van het legaliteitsbeginsel mag een rechter enkel een straf opleggen die bij wet is bepaald. Andere gedragingen dan genoemd in de wet kunnen niet bestraft worden. Dit wordt aangeduid met een adagium '*nullum crimen, nulla poena, sine lege*'. Het beginsel is de belangrijkste hoeksteen binnen het strafrecht. Het legaliteitsbeginsel is vastgelegd in de Belgische Grondwet, art. 14. Daarnaast wordt het bevestigd in het Strafwetboek art. 2. Tevens maakt zowel het E.V.R.M. als het I.V.B.P.R. hier vermelding van in respectievelijk art. 7 en art. 15. Het beginsel vereist dat het misdrijf en de straf duidelijk en ondubbelzinnig worden geformuleerd door de wetgever en dat de rechter nadien deze strafwet strikt interpreteert. Het legaliteitsprincipe biedt in

³⁵ Art. 10 Probatielwet

³⁶ Art. 12 §2 Probatielwet

³⁷ Art. 8 E.V.R.M.

³⁸ Art. 9 Drugwet

dit opzicht een bescherming tegen rechterlijke willekeur. Het creëert rechtszekerheid voor de rechtsonderhorigen (Van den Wyngaert et al., 2014).

2.1.2 Het gelijkheidsbeginsel

Het gelijkheidsbeginsel zit vervat in art. 10 en 11 van de Grondwet. Dit grondbeginsel vermeldt dat alle Belgen gelijken zijn voor de wet. In art. 14 E.V.R.M. wordt eveneens vermelding gemaakt van dit beginsel. Dit artikel schrijft voor dat de rechten en vrijheden moeten verzekerd worden, zonder dat er een onderscheid gemaakt wordt op basis van geslacht, kleur, ras, godsdienst, afkomst, het behoren tot een nationale minderheid, geboorte, vermogen of een andere status. Deze bepaling beperkt mede de discretionaire bevoegdheid van de rechter omdat het beginsel stelt dat de rechter verplicht is gelijke zaken gelijk te behandelen. Een ongelijke behandeling is enkel gerechtvaardigd op basis van objectieve en redelijke motieven. Het beginsel impliceert dat steeds moet worden nagedacht over twee stappen. Eerst moet de vraag gesteld worden of de gevallen waar sprake van is, vergelijkbaar zijn. Dit houdt niet in dat ze volledig identiek zijn. Vervolgens moet worden nagegaan of een verschil in behandeling gerechtvaardigd is, d.w.z. dat de afwijking objectief is, een wettig doel nastreeft en of de afwijking in verhouding staat tot het nagestreefde doel (Van den Wyngaert, 1992).

2.1.3 Het evenredigheidsbeginsel

Het evenredigheids- of proportionaliteitsbeginsel houdt in dat opgelegde sancties in verhouding moeten zijn met de overtreding die werd begaan. Het is de wetgever die bepaalt welke feiten strafbaar zijn en welke straffen hierop moeten worden toegepast. Dit houdt in dat het primaire fundamentele strafrechtelijk beleid in handen van de wetgever ligt, maar het is uiteindelijk de rechter die de keuze maakt tussen de verschillende straffen. Hierdoor beschikt hij over een ruime beoordelingsvrijheid omtrent de proportionaliteit van de bestraffing ten opzichte van de ernst van de feiten. In de wet is geen aparte bepaling terug te vinden omtrent dit beginsel, maar dit wordt wel impliciet vermeld in andere bepalingen (Huybrechts, 2001).

2.1.4 De redelijke termijn

Het handhaven van een redelijke termijn is een vrij jong beginsel. Het beginsel is actief sinds 1955 door het inwerkingtreden van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Het is de meest ingeroepen bepaling voor het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. De bepaling verplicht de rechter een rechtszaak binnen een redelijke termijn te berechten. De termijn gaat in de dag dat een rechtszaak in eerste aanleg aanhangig wordt gemaakt en eindigt op het ogenblik dat de rechter een uitspraak doet omtrent de zaak, waardoor de onzekerheid bij de rechtsonderhorige ophoudt (Van Bogaert, 2005).

Het principe van de redelijke termijn is terug te vinden in het E.V.R.M. en het I.V.B.P.R. Art. 6 E.V.R.M. waarborgt het recht op een eerlijke en openbare behandeling van de zaak binnen een redelijke termijn. Art. 14 lid 3 sub c van het I.V.B.P.R. bevat een gelijkaardige inhoud. Het vermeldt de verschillende minimumgaranties die ieder heeft bij een strafvervolgung, waarin onder meer gewezen wordt op de eerbiediging van een redelijke termijn. Het E.V.R.M. en het I.V.B.P.R.

kennen een directe werking waardoor de bepalingen integraal gelden in België (Verbruggen & Verstraeten, 2016).

De doelstelling van de redelijke termijn is de onzekerheid, waarmee een verdachte moet leven naar aanleiding van een strafvordering, te beperken zodat eventuele psychologische schade kan vermeden of toch minstens beperkt worden. Daarnaast heeft het mede als doelstelling om de geloofwaardigheid en effectiviteit van justitie te garanderen. De effectiviteit verwijst naar een deugdelijkere bewijsvoering wanneer de zaak binnen een redelijke termijn wordt behandeld en berecht (Verbruggen & Verstraeten, 2016).

Of de redelijke termijn wordt overschreden moet beoordeeld worden op basis van de concrete omstandigheden van elke zaak. De redelijke termijn is geen welbepaalde duur, maar verschilt naargelang de aard van de zaak. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft echter enkele criteria gecreëerd om de overschrijding van deze termijn te beoordelen. Het eerste criteria is gebaseerd op de complexiteit van de zaak. Voor ingewikkelde zaken mag de procedure langer zijn. Dit mag echter geen verantwoording bieden voor een onredelijke duur. Een tweede criteria is de houding van de beklaagde. De rechter mag rekening houden met het gedrag van de beklaagde. Dit gedrag kan een vlotte procedure belemmeren doordat hij bijvoorbeeld stukken vernietigd heeft. Het derde en belangrijkste criteria houdt verband met het gedrag van de gerechtelijke overheid. In dit licht neemt men aan dat de redelijke termijn is overschreden indien er lange tijd niets gebeurt tijdens de strafvervolging (Verbruggen & Verstraeten, 2016).

2.2 Motiveringsplicht van de rechter

Artikel 149 van de Grondwet verwoordt de motiveringsplicht die rust op elke rechter, "*elk vonnis moet omkleed zijn met redenen*". Deze verplichting ligt ook vervat in andere wettelijke bepalingen. Veel van deze Belgische bepalingen werden sterk beïnvloed door internationale en supranationale bronnen, zoals het E.V.R.M. Motivering impliceert dat de rechter aanhaalt waarop hij zich heeft gebaseerd om tot zijn beslissing te komen. Dit mag niet louter mondeling vermeld worden, maar dient neergeschreven te worden. Het doel van de motiveringsverplichting is drieledig: (1) het is een waarborg voor een verantwoorde niet-willekeurige en met eerbiediging van het recht van verdediging genomen rechterlijke beslissing, (2) het maakt toezicht mogelijk door de partijen en de hogere rechtsmachten, (3) het creëert rechtspraak (Smetryns, 2005).

2.2.1 Uitspraak over de grond

De rechter spreekt zich uit over de schuldvraag. Traditioneel was hij enkel verplicht de vrijspraak te omkleden met redenen. Indien de rechter de beklaagde veroordeelde, moest hij de schuld vaststellen, maar was hij niet verplicht uit zichzelf de gegevens aan te duiden waaruit hij de schuld afleidt. Door de wet van 21 december 2009 tot de hervorming van het hof van assisen en het baanbrekend cassatiearrest van 8 juni 2011 heeft men geoordeeld dat art. 6 E.V.R.M., wat een eerlijk proces waarborgt, ook inhoudt dat de rechter moet aanhalen welke overwegingen hij mee in acht neemt bij het bepalen van schuld en onschuld (Verbruggen & Verstraeten, 2016).

De algemene motiveringsplicht bevat een aantal elementen. Ten eerste dient de rechter de constitutieve bestanddelen van het misdrijf, waaronder hij het bewezenverklaarde feit kwalificeert,

te vermelden. Dit houdt in dat er zowel een materieel als moreel bestanddeel aanwezig moet zijn.³⁹ Daarnaast moet er ook vermelding gemaakt worden van plaats en tijd van het misdrijf. De plaats van het misdrijf bepaalt of de Belgische strafwetgeving van toepassing is en duidt de bevoegde rechter aan. De datum laat dan weer toe om controle te hebben over de verjaring van de strafvordering. Tot slot moet de rechterlijke beslissing ook omkleed worden met de wetsbepalingen die de bestanddelen van het misdrijf aanduiden waarvoor de persoon veroordeeld wordt. Bij afwezigheid van deze bepalingen is de beslissing niet regelmatig omkleed met redenen en wordt de veroordeling vernietigd (Verstraeten, 2007).

2.2.2 Uitspraak over de straf en strafmaat

De wet van 27 april 1987 betreffende de motivering van de straffen⁴⁰ heeft ertoe geleid dat er tevens een motiveringsplicht kwam ten aanzien van de gekozen straf en strafmaat. Het legaliteitsbeginsel heeft tot gevolg dat de rechter enkel die straffen kan uitspreken die bij wet voorzien zijn. In gevallen waarin de rechter keuze heeft tussen verschillende straffen is hij verplicht zijn keuze nauwkeurig, maar op een wijze die beknopt mag zijn, te motiveren. Deze verplichting geldt enkel wanneer de rechter een keuzevrijheid heeft met betrekking tot de straf. Indien de wet de straf bepaalt, is deze motivering niet noodzakelijk. Een motivering voor de strafmaat is meestal noodzakelijk, aangezien de rechter hier vaak beschikt over een ruime beoordelingsvrijheid (Verbruggen & Verstraeten, 2016).

Overeenkomstig art. 195 Sv. moeten ook de modaliteiten van opschorting en uitstel worden omkleed met redenen. De rechter dient zowel de weigering als de aanvaarding van deze modaliteiten te motiveren. Dit houdt in dat er een positieve en negatieve motiveringsplicht op de rechter berust (Verstraeten, 2007).

2.3 Openbaarheidsverplichting

Elke rechter is verplicht het principe van openbaarheid te respecteren. Dit wil zeggen dat in principe zowel de behandeling van de zaak als de uitspraak openbaar moeten zijn.⁴¹ Er kan een onderscheid gemaakt worden tussen interne en externe openbaarheid. De interne openbaarheid houdt in dat vanaf het onderzoek ter terechtzitting alle betrokkenen inzage kunnen hebben in het strafdossier. Dit draagt bij tot een eerlijk proces. Daarnaast is er sprake van de externe openbaarheid. Deze bestaat in de vereiste dat de uitspraken en terechtzitting openbaar moeten zijn. De externe openbaarheid heeft vooral een controlefunctie op de rechter omdat het publiek toezicht kan uitoefenen (Van den Wyngaert et al., 2014).

³⁹ Materieel bestanddeel zijn de waarneembare uiterlijke gedragingen. Moreel bestanddeel houdt in dat de schuld of opzet kan worden verweten aan de verdachte.

⁴⁰ B.S. 20/05/1987

⁴¹ Art. 148 Gw.

Hoofdstuk 3: Rechterlijke codes

Er is een duidelijke tendens waarneembaar wat betreft de verschillende principes die de rechtelijke functie beheersen. Deze worden immers meer en meer opgenomen in codes. Deze codes nemen een steeds grotere rol in binnen de ethiek van de rechterlijke macht. Het doel van deze codes is een leidraad vormen om op deze wijze de rechters te ondersteunen. België beschikt over een gids voor de magistraten. Deze gids kan de rechter hanteren indien hij zich afvraagt hoe hij moet handelen in bepaalde situaties (Hoge Raad voor de Justitie & Adviesraad van de magistratuur, 2012).

3.1 Onafhankelijkheid en onpartijdigheid

De eerste code, vastgelegd in de gids voor magistraten, omvat de onafhankelijkheid van de rechter. Dit beginsel is tevens vervat in art. 6.1 E.V.R.M. en art. 14 I.V.B.P.R. Het is een recht dat elke burger heeft in een democratische samenleving. Onafhankelijkheid houdt in dat de rechter niet afhankelijk mag zijn, van de wetgevende macht, van de uitvoerende macht of van de partijen in het proces (Hoge Raad voor de Justitie & Adviesraad van de magistratuur, 2012; Ooms, 2010).

Samen met de onafhankelijkheid is de onpartijdigheid van de rechter een essentiële pijler voor een eerlijk proces. Onpartijdigheid houdt in dat de rechter geen vooroordeel mag hebben omtrent de zaak. Men vermoedt steeds dat de rechter onpartijdig is. Dit beginsel ligt eveneens vervat in art. 6.1 E.V.R.M. en art. 14 I.V.B.P.R. Er is een onderscheid tussen subjectieve en objectieve onpartijdigheid. Subjectieve onpartijdigheid verwijst naar het gedrag van de rechter. De gedragingen of uitspraken van de rechter mogen geen schijn wekken dat hij niet zonder vooringenomenheid kan oordelen over de feiten. De objectieve onpartijdigheid heeft betrekking tot de functie en niet tot de persoon van de magistraat. Dit houdt in dat er een aanwezigheid is van een vooringenomenheid die zou kunnen voortvloeien uit het feit dat de rechter vroeger al in een andere hoedanigheid kennis heeft genomen van dezelfde zaak (Van den Wyngaert et al., 2014).

3.2 Integriteit, terughoudendheid en discretie

De rechter oefent zijn rol uit op een integere wijze. Deze plicht moet hij respecteren in zijn professionele leven, maar ook in zijn privéleven. Er wordt heel wat waarde gehecht aan de gedragingen die de rechter stelt in zijn privéleven. Deze kunnen echter een hypotheek leggen op het vertrouwen van justitie aangezien niet-integer gedrag vaak getransponeerd wordt naar de hele rechterlijke macht (Hoge Raad voor de Justitie & Adviesraad van de magistratuur, 2012).

De principes van terughoudendheid en discretie wijzen op een evenwicht tussen de rechten die de rechter heeft als burger en de verplichtingen die verbonden zijn aan zijn ambt. De rechter geniet zoals elke burger van fundamentele rechten. Maar omwille van zijn ambt zijn hier grenzen aan gesteld (Hoge Raad voor de Justitie & Adviesraad van de magistratuur, 2012).

3.3 Ijver, respect en luisterbereidheid

De rechter moet ijverig zijn in de behandeling van de zaken. Dit houdt in dat hij ervoor zorgt dat in elke procedure het beginsel van redelijke termijn gerespecteerd moet worden. Hij moet al het mogelijke doen om de procedures zo efficiënt mogelijk te leiden en de beslissingen binnen de

wettelijke termijn te nemen zonder vertragingen. Bovendien moet de rechter ten allentijden respect en luisterbereidheid tonen. Algemeen houdt dit in dat de magistraat in zijn omgang met het publiek, collega's, advocaten en het administratief personeel een waardige en respectvolle houding opstelt (Hoge Raad voor de Justitie & Adviesraad van de magistratuur, 2012).

3.4 Gelijke behandeling en bekwaamheid

De rechter is ertoe gehouden elke zaak te behandelen zonder discriminatie. Hij past het recht toe zonder irrelevante elementen in rekening te brengen. Er wordt naar elke partij geluisterd waarna de rechter deze probeert te begrijpen en te respecteren. Van de rechter wordt tot slot verwacht dat deze bekwaam is en over de noodzakelijke kennis en vaardigheden beschikt (Hoge Raad voor de Justitie & Adviesraad van de magistratuur, 2012).

Deel 3: Impact van de karakteristieken van rechters en advocaten op de veroordelingsbeslissing en strafmaat in rechtszaken behandeld in het buitenland

Aangezien er in België nog geen beschikbare studies aanwezig zijn over de impact van de karakteristieken van advocaten en rechters op de veroordelingsbeslissing en strafmaat in een rechtszaak, is het van belang een eerste inzicht te verkrijgen in deze materie met behulp van studies uitgevoerd in het buitenland. Dit hoofdstuk wordt onderverdeeld in twee delen, enerzijds worden de studies in verband met rechters bestudeerd, anderzijds komt in het tweede hoofdstuk van dit deel het onderzoek naar de advocaten aan bod.

Hoofdstuk 1: Impact van de karakteristieken van rechters op de veroordelingsbeslissing en strafmaat in rechtszaken behandeld in het buitenland

In het eerste hoofdstuk worden verschillende achtergrondkarakteristieken van rechters bestudeerd. Aan de hand van reeds uitgevoerd onderzoek in het buitenland is het mogelijk om een eerste beeld hieromtrent te schetsen. De volgende karakteristieken worden bestudeerd: het geslacht, de afkomst, de leeftijd, de ervaring en de politieke overtuiging van de rechter.

1.1 Het geslacht van de rechter

1.1.1 De impact van het geslacht van de rechter op de veroordelingsbeslissing

Voor 1977 was het vrouwelijke geslacht nauwelijks vertegenwoordigd in de Amerikaanse magistratuur. In de federale rechtbanken waren immers maar acht vrouwelijke rechters benoemd. Onder leiding van Jimmy Carter werden er een aantal hervormingen doorgevoerd om de federale rechtbanken te diversifiëren. De voorstanders van deze hervormingen hoopten op deze manier dat er meer mogelijkheden werden gecreëerd voor de hooggekwalificeerde vrouwen. Bovendien verwachtten ze ook dat door een stijgend aantal vrouwelijke rechters de belangen van vrouwen beter zouden verdedigd worden (Songer, Davis, & Haire, 1994). De groeiende diversiteit in de rechtbanken zou volgens Kritzer en Uhlman (1977) een effect hebben op de behandeling van een rechtszaak. Vrouwen en mannen ondervinden immers verschillende sociale ervaringen waardoor dit, in combinatie met culturele normen, zal leiden tot verschillend juridisch gedrag. Door de opkomende diversiteit binnen het ambt van de rechter is het relevant om de impact van het geslacht van de rechter te bestuderen. Enerzijds kan men verwachten dat vrouwelijke rechters het gevoel hebben dat ze zich nog meer moeten bewijzen dan hun mannelijke collega's, waardoor ze strenger zullen optreden naar verdachten toe. Anderzijds zou men kunnen verwachten dat vrouwelijke rechters gevoeliger zijn, waardoor ze meer begrip kunnen opbrengen ten aanzien van de verdachten en deze minder streng zullen berechten.

Er zijn reeds verscheidene empirische studies uit het buitenland beschikbaar omtrent de variabele geslacht. Desondanks hebben de verschillende onderzoekers nog geen eensgezindheid bereikt. Eerder empirisch onderzoek toont aan dat er een onderscheid kan gemaakt worden tussen directe

en indirecte effecten van het geslacht van de rechter op de beoordelingsbeslissing van de rechtszaak. Het directe effect houdt in dat het geslacht van de rechter de uitkomst van een zaak rechtstreeks kan beïnvloeden. Het indirect effect is complexer en duidt op het feit dat als een vrouwelijke rechter deel uitmaakt van een panel, ze een invloed kan uitoefenen op andere rechters. Beide effecten werden zowel onderzocht in de studie van Peresie (2005) rond seksuele intimidatie in federale hoven van beroep in de Verenigde Staten als in het onderzoek van Songer en Crews-Meyer (2000) rond doodstrafzaken en 'obscenity cases'⁴² uit de 52 Hooggerechtshoven van de Verenigde Staten. Beide studies maakten tevens gebruik van een aantal controlevariabelen zodat de impact van het geslacht niet overschat werd. Met betrekking tot het directe effect werd in beide studies een effect waargenomen. De studies tonen aan dat een eiser meer kans heeft op winst bij een vrouwelijke rechter. Volgens de studie van Peresie (2005) stijgt deze kans met 86% bij rechtszaken omtrent seksuele intimidatie en met 65% bij rechtszaken omtrent seksuele discriminatie. Het onderzoek van Songer en Crews-Meyer (2000) toont aan dat vrouwelijke rechters zich meer liberaal opstellen, wat inhoudt dat ze obscene gebaren ruimer interpreteren en dus meer gebaren als obscene gaan beschouwen. Dit is voordelig voor de eiser. Inzake de rechtszaken rond de doodstraf houdt een liberaal standpunt in dat een rechter minder snel de doodstraf zal uitspreken, wat in contrast staat met de vorige twee resultaten. Een verklaring voor het feit dat vrouwen zich vaak liberaal opstellen, is dat conservatieve staten vaak niet-traditionele kandidaten, waaronder vrouwen, niet zullen selecteren voor de uitoefening van juridische beroepen. Dit heeft tot gevolg dat vrouwen uit liberale Staten komen en dus ook liberaler denken. Bovendien zijn vrouwen in het algemeen meer liberaal ingesteld dan mannen.

Ook het indirecte effect werd bevestigd in beide onderzoeken. Mannelijke rechters waren immers meer geneigd een uitspraak te doen in het voordeel van de eiser indien er één vrouwelijke collega deel uitmaakt van hun panel. In het onderzoek van Peresie (2005) worden hiervoor verschillende verklaringen gegeven. Onderzoek toont aan dat rechters, die deel uitmaken van een heterogeen panel, de neiging hebben hun standpunten af te zwakken en zo tot een uitspraak te komen die de verschillende perspectieven van de rechters weerspiegelt. De vrouwelijke rechters kunnen zo, als elk ander lid, de uitkomst veranderen door hun collega's te overtuigen om zich aan te sluiten bij hun standpunt. Een tweede verklaring is dat mannelijke rechters vrouwelijke rechters vaak geloofwaardig en overtuigend vinden in rechtszaken over gender gerelateerde conflicten, omwille van hun ervaringen rond dit onderwerp. De derde verklaring is de 'logrolling' hypothese. Mannelijke rechters zijn strategische actoren die onderhandelen met vrouwelijke collega's rond toekomstig succes. Mannelijke rechters hopen dat, indien ze de vrouwelijke rechters steunen in gender gerelateerde zaken, deze hen nadien volgen in andere rechtszaken. Tot slot zullen de voorkeuren en invloeden van mannelijke collega's worden afgezwakt indien er een vrouwelijke rechter aanwezig is. Ze zullen zich minder tegen de eiser keren uit respect voor de vrouwelijke rechters of omdat ze vrezen dat een vrouwelijke rechter een vooringenomenheid opmerkt bij de mannelijke collega's.

Het resultaat van de vorige onderzoeken wordt niet ondersteund door het onderzoek van Kulik, Perry en Pepper (2003). In deze studie werd gebruik gemaakt van gegevens uit rechtszaken over

⁴² Een obscene gebaar maakt het voorwerp van de rechtszaak uit.

seksuele intimidatie, maar dan in de federal district courts van de Verenigde Staten. De focus in het onderzoek ligt niet bij één specifieke factor maar wel bij verschillende persoonlijke karakteristieken van de rechter. Onder deze persoonlijke karakteristieken van de rechter vindt men het geslacht tevens terug. Er werd gebruik gemaakt van enkele hypothesen om de verwachtingen te toetsen. Een van de hypothesen was dat een vrouwelijke rechter vaker een beslissing in het voordeel van de eiser zou maken in rechtszaken die handelen over seksuele intimidatie. Ondanks deze verwachting, was er geen verschil waarneembaar in de beoordeling tussen mannelijke en vrouwelijke rechters. Een verklaring hiervoor is dat vrouwelijke rechters vaak een lange weg hebben afgelegd in hun carrière voordat ze rechter werden, waarbij ze een hoge mate van succes hebben gekend. Hierdoor zijn ze bij het uitoefenen van hun vorige beroep reeds geconfronteerd geweest met een hoge professionaliteit waardoor ze zich ook professioneel zullen opstellen in rechtszaken omtrent seksuele intimidatie.

1.1.2 De impact van het geslacht van de rechter op de straf

De vorige studies gingen na of er een onderscheid is tussen vrouwelijke en mannelijke rechters met betrekking tot het nemen van een gunstige beslissing ten aanzien van de eiser of verweerder. Er zijn tevens een aantal studies ondernomen die nagaan of het geslacht een belangrijke rol speelt in het al dan niet opleggen van een gevangenisstraf aan criminelen en de duur van de opgelegde straf.

In de studie van Steffensmeier en Hebert (1999) werd het effect van het geslacht op beide afhankelijke variabelen bepaald. Om deze impact na te gaan, heeft men informatie over strafrechtzaken⁴³ geraadpleegd van de Pennsylvania Commission of Sentencing⁴⁴. Er werd gebruik gemaakt van enkele controlevariabelen. Deze variabelen heeft men opgesplitst in twee modellen, model één bevat de karakteristieken van de rechtszaak en model twee bevat de achtergrondkarakteristieken van de rechter. Beide modellen tonen aan dat indien de zaak wordt behandeld door een vrouwelijke rechter, de veroordeelde meer kans heeft om een straf te verkrijgen in de vorm van opsluiting, dan wanneer de zaak wordt behandeld door een mannelijke rechter. De vrouwelijke rechter is bijgevolg vaak strenger, wat ook terug te vinden is in de lengte van de straf die ze opleggen. De verklaring hiervoor is dat vrouwelijke rechters andere levenservaringen hebben ondergaan wat een invloed heeft op hun beslissingsproces.

In tegenstelling tot de resultaten die gevonden werden door Steffensmeier en Hebert (1999) ondervinden Johnson (2006)⁴⁵ en Gruhl, Spohn en Welck (1981)⁴⁶ in hun onderzoek geen significante relatie tussen enerzijds het geslacht van de rechter en anderzijds het al dan niet opsluiten van de verdachte en de lengte van de straf. De redenen waarom sommige auteurs geen effect vinden, kan verklaard worden door een verschil in controlevariabelen en het tijdsverschil tussen de verschillende studies.

⁴³ Er wordt in het onderzoek geen vermelding gemaakt over de soort strafzaak.

⁴⁴ Deze commissie werd opgericht om een meer uniforme en eerlijke veroordeling te verkrijgen inzake strafzaken in de Staat Pennsylvania. Hiervoor heeft de commissie enkele richtlijnen ontwikkeld. Daarnaast beschikken ze ook over de informatie verzameld in de strafrechtbanken.

⁴⁵ In het onderzoek van Johnson (2006) werd de databank van de Pennsylvania Commission of Sentencing geraadpleegd.

⁴⁶ In het onderzoek van Gruhl et al. (1981) werd gebruik gemaakt van verschillende misdrijfzaken in Metro City.

1.1.3 De impact van het geslacht van de beklaagde op de veroordelingsbeslissing en de straf

De invloed van het geslacht van de rechter is één zaak om te onderzoeken, maar het is ook mogelijk om de interactie tussen het geslacht van de rechter en de verdachte te bestuderen. Door het integreren van controlevariabelen is het mogelijk om na te gaan wat de invloed is van bepaalde karakteristieken van de verdachte.

Zowel de studie Steffensmeier, Ulmer en Kramer (1998), als het onderzoek van Gruhl et al. (1981) en de studie van Steffensmeier en Hebert (1999) vinden hieromtrent gelijkaardige resultaten. Steffensmeier et al. (1998) en Steffensmeier en Hebert (1999) raadpleegden hiervoor de databank van de Pennsylvania Commission of Sentencing. Gruhl et al. (1981) maakten op hun beurt gebruik van verschillende misdrijfzaken in Metro City. Deze studies tonen aan dat een vrouwelijke verdachte minder snel veroordeeld zal worden, onafhankelijk het geslacht van de rechter. Bovendien zal de rechter een mildere straf opleggen aan een vrouwelijke verdachte indien deze toch werd veroordeeld. Dit houdt enerzijds in dat de kans kleiner is dat een rechter een vrouwelijke veroordeelde opsluit en dat de lengte van de straf ook minder lang zal zijn. De studie van Steffensmeier en Hebert (1999) voegt hier nog aan toe dat de karakteristieken van de verdachte een sterkere impact hebben bij vrouwelijke rechters dan bij de mannelijke collega's. Vrouwelijke rechters zijn sneller geneigd mannelijke veroordeelden een opsluiting op te leggen, dan vrouwelijke veroordeelden. Voor mannen geldt dit principe ook maar is de relatie zwakker. Voor de lengte van de straf is er maar een klein effect waarneembaar vanuit de karakteristieken van de verdachte.

Rodriguez, Curry en Lee (2006) merkten in hun studie op dat het niet mogelijk is een algemeen besluit te formuleren aan de hand van één soort rechtszaak. Mannelijke en vrouwelijke rechters gaan namelijk anders om met karakteristieken van de rechtszaak. Afhankelijk van het soort zaak, bijvoorbeeld over seksuele intimidatie of een gewelddadige overval, gaan vrouwelijke en mannelijke rechters verschillend oordelen over een mogelijke opsluiting en een verschillende lengte van de straf bepalen. In het onderzoek van Rodriguez et al. (2006) worden verschillende soorten rechtszaken in Texas bestudeerd. Indien er geen onderscheid wordt gemaakt op basis van de soort rechtszaak, komen de onderzoekers tot dezelfde resultaten als de bovenstaande studies, namelijk dat vrouwelijke veroordeelden minder snel een gevangenisstraf zullen krijgen en dat de straf ook minder lang zal zijn. Indien de rechtszaken worden onderverdeeld in gewelddelicten, vermogensdelicten en drugsdelicten zijn de resultaten verschillend. De kans op gevangenschap is enkel lager voor vrouwelijke veroordeelden indien het gaat om drugs- en vermogensdelicten en niet om gewelddelicten. Daarnaast zijn er ook verschillen terug te vinden in de lengte van de straf. Deze verschillen zijn het grootst bij de gewelddelicten, mannen krijgen gemiddeld een straf van 4,49 jaren langer dan vrouwen.

Er zijn twee theorieën die een verklaring geven voor de mildere behandeling van vrouwelijke verdachten, namelijk de 'chivalry thesis' en de 'focal concerns theory'. De eerste theorie zegt dat vrouwen vaak getypeerd worden als wisselvallig en kinderlijk, waardoor ze niet volledig verantwoordelijk zijn voor hun crimineel gedrag. Vandaar dat vrouwen moeten beschermd worden waardoor ze een mildere straf verkrijgen. Een meer recentere theorie is de 'focal concerns theory'. Deze theorie vermeldt dat rechters vaak een beperkte tijd hebben voor de zaken waardoor ze incomplete informatie over verdachten hebben. Hierdoor worden hun beslissingen aangevuld met

algemeenheden en een persoonlijke vooringenomenheid. Zo gaan rechters zelf dingen veronderstellen over het karakter van de verdachte en de kans op recidive. Hiervoor baseren ze zich onder andere op volgende zaken: de mate dat de verdachte verantwoordelijk is voor de feiten en de mate van gevaarlijkheid. Op basis van het geslacht geven ze invulling aan deze twee zaken. Vrouwelijke verdachten worden vaak gezien als minder risicovoller naar de gemeenschap toe en worden minder vaak gezien als de echte schuldige waardoor ze minder verantwoordelijk zijn. Dit heeft als gevolg dat een rechter vrouwen minder streng gaat bestraffen (Rodriguez et al., 2006).

1.2 De afkomst van de rechter

In 1852 vond een belangrijke gebeurtenis plaats. Robert Morris werd immers benoemd als rechter. Dit moet beschouwd worden als een uitzonderlijke gebeurtenis aangezien hij de eerste gekleurde rechter was in de Verenigde Staten. De verkleuring van de rechtbank zette zich verder onder leiding van de mensenrechtenorganisatie. Het gevolg hiervan was dat steeds meer gekleurde personen welkom waren op verschillende overheidsniveaus. Door de toenemende verscheidenheid rees de vraag of er belangrijke verschillen te onderscheiden zijn bij de behandeling van een rechtszaak tussen een blanke en een niet-blanke rechter (Welch, Combs, & Gruhl, 2001).

1.2.1 De impact van de afkomst van de rechter op de veroordelingsbeslissing

Zowel onderzoekers Chew en Kelley (2012) als Collins en Moyer (2008) onderzochten het effect dat de afkomst van een rechter teweegbrengt in rechtszaken. In het onderzoek van Chew en Kelley (2012) werd gebruik gemaakt van rechtszaken omtrent rassendiscriminatie op het werk in de federal district courts in de Verenigde Staten. Om dit effect te onderzoeken, werd er een specifiekere indeling van de afkomst van rechters gebruikt dan de indelingen die andere studies reeds hanteerden. Ze onderscheidden blanke rechters, Afro-Amerikaanse rechters, Amerikaanse rechters met een Aziatische afkomst en de Spaanstalige Amerikanen. Het aantal Aziatische rechters was te klein om te bestuderen, zodat deze groep buiten beschouwing werd gelaten. Het onderzoek toont aan dat de Afro-Amerikaanse rechters het meest slachtoffergericht zijn. In 42% van al de rechtszaken wint het slachtoffer indien de zaak behandeld wordt door een Afro-Amerikaanse rechter. Dit cijfer is echter lager voor de blanke en Spaanstalige Amerikaanse rechters, respectievelijk 20,6% en 15,6%. Een verklaring voor het verschil in behandeling van een rechtszaak door respectievelijk een blanke en een Afro-Amerikaanse rechter is dat een blanke rechter geen ervaring heeft met rassendiscriminatie in het persoonlijke leven. Het gevolg hiervan is dat ze op een andere manier met deze rechtszaken omgaan en minder gevoelig zijn voor dit onderwerp dan hun Afro-Amerikaanse collega's.

Collins en Moyer (2008) gebruiken niet de specifieke indeling zoals in de vorige studie, maar maken een onderscheid tussen rechters uit een minderheidsgroep en rechters die hier niet toe behoren. Ze maken hierbij gebruik van verschillende soorten strafzaken uit de hoven van beroep in de Verenigde Staten. In het onderzoek gaan ze na of een rechter die tot een minderheidsgroep behoort een liberaler oordeel velt. Ondanks de verwachting dat niet-blanke rechters zich liberaler zouden opstellen en op deze wijze het slachtoffer meer zouden beschermen, komt het onderzoek niet tot een significant verband.

1.2.2 De impact van de afkomst van de rechter op de straf

In de studies van Steffensmeier en Britt (2001) en Welch, Combs en Gruhl (2001) wordt tevens de nadruk gelegd op het belang van het origine van de rechter bij het maken zijn beslissing. Voor de studie van Steffensmeier en Britt (2001) werd gebruik gemaakt van de database van de Pennsylvania Commission of Sentencing. Het tweede onderzoek werd ondernomen in Metro City in de Verenigde Staten. Beide studies tonen aan dat gekleurde rechters meer verdachten naar de gevangenisstraf sturen dan blanker rechters. Een verklaring, voor het feit dat gekleurde rechters vaak strenger zijn, is het lage aantal gekleurde rechters ten opzichte van het aantal blanke rechters. Hierdoor voelen de gekleurde rechters steeds de druk om goed te presteren. Vandaar leveren ze vaak extra inspanningen om na te gaan wat het effect is van een bepaalde straf (Steffensmeier & Britt, 2001). In het eerste onderzoek werd geen verband gevonden tussen de lengte van de straf en de afkomst van de rechter. Dit werd echter wel gevonden in de studie van Welch et al. (2001). Een gekleurde rechter stuurt in het algemeen meer verdachten naar de gevangenis, wat inhoudt dat ze minder ernstige misdrijven sneller veroordelen met een gevangenisstraf. Hierdoor zullen deze verdachten vaak kortere straffen verkrijgen.

In tegenstelling tot de resultaten van de reeds beschreven onderzoeken, ondervinden Johnson (2006) en Kulik et al. (2003) andere resultaten. Johnson (2006) toont aan dat indien de rechter afkomstig is van een minderheidsgroep, deze minder streng zal zijn ten aanzien van de verdachte en ook kortere straffen zal geven. Deze resultaten staan haaks op de resultaten van voorgaande onderzoeken. De reden die Johnson aanhaalt, is dat hij in zijn onderzoek een bredere waaier aan karakteristieken, die eigen zijn aan de rechtszaak en rechter, heeft opgenomen. Voorgaande studies namen deze karakteristieken maar in beperkte mate op. Kulik et al. (2003) ondervond tot slot geen significant effect van de afkomst van de rechter. Blanke en gekleurde rechters maken volgens dit onderzoek gelijkaardige beslissingen in de rechtszaken over seksuele intimidatie. Het gebrek aan een significante relatie werd vooral toegeschreven aan het feit dat rechters van minderheidsgroepen maar in beperkte mate aanwezig waren in de zaken over seksuele intimidatie, namelijk 13% van de rechters was maar afkomstig uit een minderheidsgroep.

1.2.3 De impact van karakteristieken van de verdachte en de institutionele context

De beslissing van de rechter is afhankelijk van bepaalde karakteristieken van de verdachte. Vandaar toont onderzoek aan dat gekleurde verdachten in het algemeen een strengere sanctie verkrijgen dan blanke verdachten, onafhankelijk de afkomst van de rechter (Steffensmeier et al., 1998). Vaak is er een interactie tussen de afkomst van de rechter en de afkomst van de verdachte. Het empirische onderzoek van Chew & Kelley (2012) wijst op het feit dat, indien de rechter en eiser dezelfde afkomst hebben, de eiser een grotere kans heeft op het winnen van de zaak dan wanneer de afkomst van de rechter en de verdachte verschillend is. Deze vaststelling is te wijten aan het feit dat personen van dezelfde afkomst elkaar beter begrijpen doordat ze gelijkaardige levenservaringen hebben opgedaan. Welch et al. (2001) merken in hun studie op dat de interactie tussen het geslacht van de rechter en de verdachte vooral tot uiting komt indien er sprake is van een blanke verdachte en een gekleurde rechter. Een gekleurde rechter zal namelijk strenger zijn dan een blanke rechter ten aanzien van een blanke verdachte. Dit heeft voornamelijk te maken met het feit dat blanke rechters in het algemeen strenger zijn ten aanzien van een gekleurde

verdachte in vergelijking met een blanke verdachte. De gekleurde rechters behandelen de blanke en gekleurde verdachten gelijkaardig. De studie van Klein, Petersilia en Turner (1990) omtrent verschillende soorten misdrijven in Californië vindt tot slot geen effect van de afkomst van de verdachte op de beslissing van de rechter tot gevangenschap of de lengte van de straf.

Niet alleen de karakteristieken van de verdachte kunnen een rol spelen, maar ook institutionele elementen kunnen een invloed uitoefenen. In het onderzoek van Bonneau en Rice (2009) wordt er nagegaan of Afro-Amerikaanse rechters zich anders gedragen dan blanke Amerikaanse rechters in de Hoogrechtshoven. Het onderzoek is gebaseerd op strafzaken behandeld tussen 1995 en 1998 door de Hoogrechtshoven. De studie onderzoekt enerzijds of de afkomst een belangrijke determinant is voor het al dan niet aanpassen van een beslissing van een lagere rechtbank. Anderzijds wordt er een gelijkaardig onderzoek gedaan voor het al dan niet aanpassen van de straf. Ze veronderstellen voorafgaand aan de studie dat indien men een aanpassing zou doorvoeren, dit in het voordeel van de verdachte is. Wanneer ze de verschillende rechtszaken in het algemeen bestuderen, komen ze tot de conclusie dat de afkomst van de rechter geen effect heeft op beide afhankelijke variabelen. Nadien wordt er een onderscheid gemaakt tussen rechtszaken gevoerd in Staten waar er een hof van beroep aanwezig is en Staten waar dit niet aanwezig is. Indien er geen hof van beroep aanwezig is in de Staat, is er geen effect van de afkomst waarneembaar op het herroepen van de beslissing en de straf. Indien er wel een hof van beroep aanwezig is, is er een significant effect van de afkomst van de rechter. Afro-Amerikaanse rechters vertonen meer sympathie naar veroordeelden toe, indien er een hof van beroep aanwezig is. Dit onderzoek laat dus zien dat de institutionele structuur mede een invloed kan hebben op het gedrag van een rechter.

1.2.4 Interactie tussen geslacht en afkomst

De meeste studies, onderzocht in deze masterproef, gaan telkens het individuele effect na van het geslacht en de afkomst van de rechter. De studie van Collins en Moyer (2008) voegt hieraan toe dat dit niet altijd realistisch is. De twee onderzoekers benadrukken immers het belang van het feit dat deze karakteristieken steeds in samenhang met elkaar moeten bekeken worden. Het onderzoek van Collins en Moyer (2008) vindt geen significant effect van het geslacht en de afkomst afzonderlijk. Dit is echter anders wanneer deze in combinatie worden bekeken. De studie toont aan dat vrouwelijke rechters afkomstig uit een minderheidsgroep meer een uitspraak doen in het voordeel van het slachtoffer dan blanke mannen, blanke vrouwen of mannen uit een minderheidsgroep. De kans is 6% tot 10% hoger dat een vrouwelijke rechter uit een minderheidsgroep een slachtoffer ondersteunt dan dat mannen of blanke vrouwen het slachtoffer ondersteunen. Dit kan het resultaat zijn van het feit dat vrouwelijke rechters uit minderheidsgroepen gemeenschappelijke meningen dragen die sterker zijn dan de ideeën van de subgroepen waartoe ze behoren.

1.3 De leeftijd en ervaring van de rechter

Niet alleen het geslacht en de afkomst van de rechter hebben een invloed op de uitkomst van een rechtszaak. Ook leeftijd en ervaring kunnen een significante rol spelen. Het is mogelijk om twee categorieën van studies te onderscheiden, namelijk studies die tot een lineaire relatie komen en studies die tot een niet-lineaire relatie komen tussen de leeftijd en de beslissing van de rechter. Enerzijds toont Johnson (2006) aan dat een oudere rechter minder snel een overtreder een gevangenisstraf zal opleggen. Indien zij toch overgaan tot het opleggen van een gevangenisstraf zal de lengte van de opsluiting korter zijn. Er is dus sprake van een positieve lineaire relatie tussen de leeftijd van de rechter en de tolerantie ten aanzien van misdrijven.

Anderzijds tonen Kulik et al. (2003) en Manning, Carroll en Carp (2004) aan dat er sprake is van een niet-lineaire relatie. Om tot dit resultaat te komen, werd er in de studie van Manning et al. (2004) gebruik gemaakt van rechtszaken omtrent discriminatie op basis van leeftijd in de federale district courts in de Verenigde Staten. Volgens Kulik et al. (2003) zijn jongeren vaak toleranter ten aanzien van misdrijven omtrent seksuele intimidatie, maar mensen, en dus ook rechters, worden minder tolerant tot hun midlife, waarna de tolerantie bij het ouder worden terug stijgt. In het onderzoek van Manning et al. (2004) werd er enkel een zichtbare relatie gevonden, tussen de leeftijd van de rechter en de tolerantie ten aanzien van discriminatie op basis van leeftijd, voor de oudste en de jongste rechters. De oudste rechters toonden de meeste sympathie naar de eisers toe en de jongste de minste sympathie. Er kan worden opgemerkt dat het onderzoek van Kulik et al. (2003) initieel een positieve lineaire relatie vond, waardoor een oudere rechter toleranter was ten aanzien van verdachten. Deze bevindingen stonden in contrast met het overgrote deel van eerder onderzoek rond de tolerantie van mensen ten aanzien van seksuele intimidatie. Dergelijk onderzoek komt meestal tot de conclusie dat oudere mensen minder tolerant zijn dan jongeren. De verklaring achter deze resultaten is dat er vaak gebruik gemaakt wordt van andere leeftijdsgroepen. Studies die de tolerantie in het algemeen bij derden nagaan, gebruiken vaak een groep jongeren met een gemiddelde leeftijd van twintig jaar en vergelijken deze met een groep werkenden met een gemiddelde leeftijd van dertig jaar. Rechters daarentegen hebben vaak al een bepaalde leeftijd wanneer ze beginnen aan hun ambt, waardoor de gemiddelde leeftijd hier rond zestig jaar ligt. Vandaar hebben de onderzoekers de lineaire relatie verworpen (Kulik et al., 2003).

Tot slot bestudeert Johnson (2006) de ervaring van de rechter in zijn onderzoek. Hoe meer jaren een rechter reeds het beroep uitoefent, hoe strenger hij zal zijn inzake opsluiting en de lengte van deze opsluiting. Een verklaring voor deze bevindingen wordt niet gegeven. Wel werd er onderzocht of een militaire ervaring van de rechter voorheen een invloed heeft bij de behandeling van de rechtszaak. Deze ervaring heeft enkel een effect op het al dan niet opsluiten van de verdachte en niet op de lengte van de straf. Indien de rechter een militaire ervaring heeft opgedaan, zal deze vaak strenger optreden in strafzaken. Een militaire ervaring zorgt ervoor dat rechters vaak een strengere attitude hebben. Daarnaast voelen ze zich meer verantwoordelijk om de criminaliteit onder controle te houden.

1.4 De politieke overtuiging van de rechter

Tot slot wordt een laatste variabele bestudeerd, namelijk de politieke overtuiging van een rechter. Zowel het onderzoek van Kulik et al. (2003) als dat van Peresie (2005) en Manning et al. (2004) komen tot dezelfde conclusie omtrent de politieke overtuiging. De studies maken een onderscheid tussen rechters die verkozen werden door een democratische of een republikeinse president. Er wordt verondersteld dat een president een sterke neiging vertoont om rechters te benoemen met eenzelfde politieke overtuiging als zichzelf. Democratische rechters stemmen meer liberaal ten aanzien van kwesties in verband met seksuele intimidatie en discriminatie. Dit houdt in dat een eiser meer kans heeft om de rechtszaak te winnen bij een democratische rechter dan bij een republikeinse rechter. Bij een republikeinse rechter zou de verweerder dan weer een grotere kans op winst hebben. Deze veronderstelling werd bevestigd door de verschillende studies.

1.5 Conclusie

Er kan worden opgemerkt dat er geen eenduidige consensus aanwezig is over welke karakteristieken van de rechter een effect hebben in een rechtszaak. Met betrekking tot het geslacht alleen al zijn er enerzijds onderzoekers die aantonen dat vrouwelijke rechters de eiser meer zullen steunen, maar anderzijds toont de studie van Kulik et al. (2003) aan dat er geen effect terug te vinden is. Hetzelfde fenomeen is waarneembaar indien het effect van geslacht werd onderzocht op de strafmaat.

Een gelijkaardige conclusie kan gemaakt worden indien de variabele afkomst wordt onderzocht. Enerzijds tonen Chew en Kelley (2012) aan dat een Afro-Amerikaanse rechter meer slachtoffergericht is dan een blanke rechter. Deze conclusie staat in contrast met de conclusie van Collin en Moyer (2008) die geen relatie terugvinden tussen de afkomst en de beslissing van de rechter. Een mogelijke verklaring voor dit verschil is dat beide onderzoeken gebruik maken van een andere soort rechtszaak. Ook voor het effect op de straf zijn er verschillende resultaten terug te vinden. Enerzijds tonen twee studies aan dat gekleurde rechters strenger zijn in de beslissing tot opsluiting, anderzijds verklaart Johnson (2006) dat dit een omgekeerde relatie is. Het onderzoek van Kulik et al. (2003) besluit tot slot dat er geen relatie aanwezig is.

De studies van Kulik et al. (2003) en Manning et al. (2004) besluiten beiden dat er een niet-lineaire relatie aanwezig is tussen de leeftijd van de rechter en de tolerantie ten aanzien van misdrijven. Johnson (2006) spreekt in zijn onderzoek dan weer over een positieve lineaire relatie tussen de leeftijd van de rechter en de tolerantie ten aanzien van misdrijven. Daarnaast toont hij aan dat een meer ervaren rechter strenger zal zijn.

Tot slot werd de variabele politieke overtuiging bestudeerd. Het onderzoek van Peresie (2005), Kulik et al. (2003) en Manning et al. (2004) komen tot dezelfde conclusie, namelijk dat democratische rechters zich meer liberaal opstellen waardoor de eiser een grotere kans heeft op winst.

Hoofdstuk 2: De impact van de karakteristieken van advocaten op de veroordelingsbeslissing en strafmaat in rechtszaken in het buitenland in het buitenland

In het tweede hoofdstuk van deel drie wordt een gelijkaardige literatuurstudie ondernomen omtrent de karakteristieken van de advocaat. De volgende karakteristieken zullen onderzocht worden: het geslacht, de afkomst, de ervaring, de grootte van het advocatenkantoor en de opleiding van de advocaat.

2.1 Het geslacht van de advocaat

2.1.1 De algemene impact van het geslacht van de advocaat op de veroordelingsbeslissing en strafmaat

Het beroep van advocaat werd in de Verenigde Staten tot 1970 uitsluitend beoefend door mannen. Nadien steeg het percentage vrouwelijke personen die een rechtenopleiding gingen volgen significant. Bijgevolg werden steeds meer vrouwen advocaat. In deze periode werden de vrouwelijke advocaten vaak gezien als tweederangs advocaten, die ondergeschikt waren aan de mannelijke collega's. De goede prestaties van vrouwen hebben de aanwezigheid van vrouwen in de advocatuur echter meer genormaliseerd. Desondanks deze normalisatie vermeldt Nelson (2004) dat er nog altijd een bepaalde mate van vooringenomenheid aanwezig is in verband met de capaciteiten van vrouwelijke advocaten.

De studies van Nelson (2004), Szmer, Kaheny, Sarver en DeCammillis (2013) en Harris, Peebles en Metzloff (2005) onderzoeken allemaal de impact van het geslacht van de advocaat op de uitkomst van een rechtszaak. Volgens de studie van Nelson (2004) worden mannelijke advocaten vaak als geloofwaardiger beschouwd dan vrouwelijke collega's. Hierdoor hebben mannelijke advocaten meer kans om een rechtszaak te winnen. Deze negatieve perceptie over vrouwelijke advocaten kan verklaard worden op basis van een aantal feiten. Ten eerste waren vrouwelijke advocaten in het verleden in een grote minderheid. Dit had tot gevolg dat ze door het publiek vaak als minder bekwaam werden gezien. Dit effect is grotendeels afgezwakt door een stijgende toetreding van vrouwen in de advocatuur. De geloofwaardigheid van vrouwelijke advocaten wordt tevens beïnvloed door het gedrag van anderen naar hen toe. Indien een rechter of een andere advocaat denigrerende of spottende opmerkingen maakt, heeft dit tot gevolg dat de geloofwaardigheid van deze advocaat vermindert. Ten derde speelt ook de taal een invloed. Vrouwelijke advocaten worden vaak aangesproken met overdreven informele taal. Dit kan de geloofwaardigheid aantasten waardoor de vrouwelijke advocaat minder kans heeft op een succesvolle uitkomst. Tot slot wordt de perceptie van de rechter over de geloofwaardigheid van de advocaat beïnvloed door de deskundigheid van de advocaat. Onderzoek toont aan dat mannelijke advocaten in het algemeen vaak als meer deskundig worden beschouwd dan vrouwelijke advocaten ondanks dat ze dezelfde prestaties hebben verwezenlijkt. Wel houdt de rechter vaak rekening met het soort rechtszaak. Een vrouwelijke advocaat wordt namelijk bekwaamer geacht in een aantal zaken zoals bv. familiekwesaties. De studies van Szmer et al. (2013) en Harris et al. (2005) komen echter tot een ander resultaat. In de eerste studie werd gebruik gemaakt van rechtszaken tussen 1997 en 2002 uit de hoven van beroep in de Verenigde Staten. Harris et al. (2005) maakten op

hun beurt gebruik van rechtszaken over medische aansprakelijkheid in de rechtbanken van Noord-Carolina. Beide studies kwamen tot de conclusie dat vrouwelijke advocaten succesvoller waren dan mannelijke advocaten. Szmer et al. (2013) benadrukten dat meer dan 60% van de zaken werden gewonnen door partijen met een vrouwelijke advocaat. Bovendien verkregen vrouwelijke advocaten in meer gevallen een schadevergoeding voor hun cliënten bij rechtszaken omtrent medische aansprakelijkheid (Harris et al., 2005). Een verklaring hiervoor kan eenvoudig weg zijn dat vrouwelijke advocaten gewoon beter zijn dan de mannelijke collega's. Bovendien kunnen rechters ook een gunstigere kijk hebben ten aanzien van vrouwelijke advocaten omdat ze heel wat barrières hebben doorstaan om advocaat te worden. Hierdoor verkrijgen vrouwelijke advocaten vaak respect (Szmer et al., 2013).

Gelijkaardig onderzoek werd ondernomen door Villemur en Hyde (1983). Hier werd echter gebruik gemaakt van een experimentele studie. Gedurende vijftig minuten hoorden 160 studenten uit de Verenigde Staten een geluidsopname en kregen ze bijbehorende foto's te zien van het slachtoffer en de verdediging, gevoerd door een advocaat, in een verkrachtingszaak. Deze personen hadden de taak om zich in de plaats van de rechter te stellen om de rechtszaak zo te beoordelen. Dit onderzoek kwam tot eenzelfde conclusie als het onderzoek van Harris et al. (2005) en Szmer et al. (2013), namelijk dat partijen met een vrouwelijke advocaat minder vaak schuldig werden verklaard dan partijen met een mannelijke advocaat. Er werden ook hier verklaringen gegeven voor dit resultaat. Eerst en vooral kan een rechter zo verbaasd zijn door het feit dat een vrouwelijke advocaat zeer bekwaam is waardoor hij hun prestaties overwaardeert. Daarnaast zal de overtuigingskracht van iemand die vaak wordt beschouwd als een persoon met een lage kwaliteit qua communicatie, vaak vrouwelijke advocaten, verhoogd worden wanneer deze een ander belang verdedigt dan een persoonlijk belang. Met persoonlijk belang wordt verwezen naar het belang van de groep waartoe deze behoort. In dit onderzoek gaat het over verkrachtingszaken waar een vrouwelijke advocaat een belang verdedigt dat contrasterend is met de groep waartoe ze behoort (Villemur & Hyde, 1983).

Inzake de straf werd echter geen effect gevonden. Zowel in de studie van Villemur en Hyde (1983) als in de studie van Abrams en Yoon (2007)⁴⁷ was er geen significant effect zichtbaar van het geslacht van de advocaat op de uitspraak wat betreft een mogelijke opsluiting en de lengte van deze straf. Ondanks de verwachtingen van Abrams en Yoon (2007) dat mannelijke advocaten succesvoller zouden zijn en zo een effect op de straf zouden hebben, is er volgens hun studie geen reden om dit te denken. Dit resultaat wijten ze aan het feit dat ongeveer de helft van de rechtenstudenten aan de universiteiten vrouwen waren op het moment van de studie. Hierdoor wordt het overwicht van mannelijke advocaten kleiner en vindt men vrouwelijke advocaten niet meer minderwaardig.

⁴⁷ Er werd gebruik gemaakt van gegevens uit rechtszaken omtrent misdrijven, verzameld door de Clark County Office of the Public Defender in Nevada.

2.1.2 De impact van het geslacht van de advocaat op de veroordelingsbeslissing en strafmaat in totaliteit

De vorige paragraaf geeft aan dat er een verband aanwezig is in verband met het effect van het geslacht van een advocaat in een rechtszaak. Een aantal studies duiden echter op het belang van het feit dat dit effect moet bekeken worden in samenhang met andere factoren, zoals het geslacht van de rechter en het soort rechtszaak.

Zowel Hodgson en Pryor (1984) als Szmer et al. (2013) onderzochten de interactie tussen het geslacht van de advocaat en het geslacht van de rechter. In het onderzoek van Hodgson en Pryor (1984) werd hiervoor een experimentele studie opgezet met 84 mannen en 84 vrouwen van de Universiteit van Florida. Deze personen kregen een filmpje te zien van een mannelijke of vrouwelijke advocaat tijdens een pleidooi. De proefpersonen moesten nadien de advocaat beoordelen op geloofwaardigheid. Opvallend is de verschillende perceptie die mannen en vrouwen hebben. Vrouwelijke deelnemers beoordeelden vrouwelijke advocaten als minder geloofwaardig. Mannelijke deelnemers, die een oordeel moesten vellen over de geloofwaardigheid, maakten geen onderscheid op basis van het geslacht. Szmer et al. (2013) gingen deze interactie na in de praktijk en maakten gebruik van rechtszaken uit de hoven van beroep in de Verenigde Staten. In de studie werd een ander resultaat bekomen, namelijk dat mannelijke en vrouwelijke rechters de vrouwelijke advocaten op eenzelfde manier beoordeelden.

Niet enkel de interactie tussen het geslacht van de advocaat en het geslacht van de rechter kan een effect hebben. Ook de politieke overtuiging kan verklaren waarom bepaalde rechters anders omgaan met vrouwelijke of mannelijke advocaten. In de studie van Szmer et al. (2010), die gebruik maakt van rechtszaken van de Hoogrechtshoven in de Verenigde Staten, werd hieromtrent een hypothese gesteld, namelijk: 'conservatieve rechters zullen minder geneigd zijn om een uitspraak te doen in het voordeel van partijen die worden vertegenwoordigd door een vrouwelijke advocaat, terwijl liberale rechters geen onderscheid maken of zelfs meer geneigd zijn om partijen met vrouwelijke advocaten te ondersteunen'. Deze hypothese werd ondersteund door de resultaten. Vrouwelijke advocaten beginnen immers in een nadelige positie indien een conservatieve rechter de zaak behandelt. In dit onderzoek wordt aangetoond dat conservatieve rechters een vooringenomenheid hebben ten aanzien van vrouwelijke advocaten waardoor ze informatie van vrouwelijke advocaten niet als geloofwaardig beschouwen en deels buiten beschouwing laten.

Tot slot kunnen rechters vrouwelijke advocaten anders evalueren afhankelijk van de soort rechtszaak. De studies van Szmer et al. in 2010 en 2013 gingen beiden na of een vrouwelijke advocaat meer kans heeft op winst in rechtszaken die handelen over vrouwelijke kwesties. Het eerste onderzoek van Szmer et al. (2010) bevestigde dit. Vrouwelijke rechters zouden volgens aanwezige stereotypen immers beter omgaan met het aanpakken van dergelijke problemen bijvoorbeeld zaken rond genderdiscriminatie, moederschapsrechten,... In dit geval is gender de factor die bepaalt of je over expertise beschikt of niet. Dit resultaat wordt niet bevestigd door de tweede studie. In tegenstelling tot het vorige onderzoek wordt hier geen verband teruggevonden. Vrouwelijke advocaten zijn volgens deze onderzoekers bijgevolg niet geloofwaardiger indien een rechtszaak handelt over vrouwelijke kwesties.

2.2 De afkomst van de advocaat

Niet alleen het geslacht maar ook de afkomst van de advocaat kan een impact hebben in een rechtszaak. In 1981 bestudeerden Cohen en Peterson (1981) reeds dit effect. Beiden kwamen tot de conclusie dat Afro-Amerikaanse verdachten, die werden bijgestaan door een Afro-Amerikaanse advocaat, vaker schuldig werden bevonden en vaker een langere straf kregen ten opzichte van Afro-Amerikaanse verdachten met een blanke advocaat. Dit resultaat is mogelijks te wijten aan een vooringenomenheid over de competenties van advocaten, namelijk dat blanke advocaten als meer bekwaam worden aanzien dan gekleurde advocaten.

Een meer specifiekere indeling van afkomst werd gebruikt in de studie van Abrams en Yoon (2007). Er werd een onderscheid gemaakt tussen blanke advocaten, Afro-Amerikaanse advocaten, Spaanstalige Amerikaanse advocaten en Amerikaanse advocaten met een Aziatische afkomst. In de studie werd nagegaan welk effect deze variabele heeft op een mogelijke opsluiting en de lengte van de straf. Er werd enkel een effect van de afkomst gevonden ten aanzien van de lengte van de straf. Spaanstalige Amerikaanse advocaten verkrijgen de kortste straf voor hun cliënten. Ze verkrijgen gemiddeld een straf die twee maanden korter is dan de straffen die verkregen worden door Afro-Amerikaanse en blanke advocaten en straffen die één maand korter zijn dan de straffen verkregen door Amerikaanse advocaten met een Aziatische afkomst. De studie vermeldt dat er geen verklaring kan worden gevonden voor de bekomen resultaten aan de hand van de beschikbare gegevens.

2.3 De ervaring van de advocaat

Een cliënt die bijstand wenst te verkrijgen door een advocaat heeft de keuze om een advocaat met of zonder ervaring te kiezen. Onder ervaring kan een algemene ervaring worden verstaan. Bovendien kan een advocaat een specifieke ervaring hebben. Dit verwijst naar een specialisatie in één of meerdere materies. Beide ervaringen kunnen mogelijks een effect hebben in een rechtszaak.

2.3.1 De algemene ervaring van de advocaat

De algemene ervaring verwijst zowel naar de ervaring ten aanzien van eenzelfde institutie als het aantal jaren dat een advocaat reeds actief is.

In de studies van Flemming en Krutz (2002), Szmer et al. (2007), Haire et al. (1999) en McGuire (1995) wordt de ervaring van de advocaat geïnterpreteerd als het aantal verschijningen voor een bepaalde rechtbank. Voor de studies van Flemming en Krutz (2002) en Szmer et al. (2007) wordt de focus gelegd bij het Hooggerechtshof in Canada, bij McGuire (1995) gaat het over de ervaring van de advocaat in het Hooggerechtshof in de Verenigde Staten en tot slot maakt Haire et al. (1999) gebruik van rechtszaken omtrent productaansprakelijkheid in de hoven van beroep in de Verenigde Staten. Het onderzoek van Szmer et al. (2007), Haire et al. (1999) en McGuire (1995) ondervinden een positieve relatie tussen de ervaring van de advocaat en de kans op winst. Volgens Szmer et al. (2007) geeft de extra ervaring de advocaat de mogelijkheid de institutie beter te doorgronden waardoor hij over de mogelijkheid beschikt zijn strategie hier beter op af te stemmen. Bovendien haalt McGuire (1995) aan dat rechters meer vertrouwen zouden hebben in de

argumenten van advocaten die de rechter op regelmatige basis hoort en leest. De advocaten creëren op deze manier een reputatie waarop de rechter zich zal baseren bij de beoordeling van de zaak. In het onderzoek van Haire et al. (1999) wordt daarnaast nog een onderscheid gemaakt tussen de appellant en de geïntimeerde waarna het effect van ervaring van de advocaat wordt onderzocht ten aanzien van de beslissing van de rechter. Hierbij werd vastgesteld dat er een dichotome relatie aanwezig is tussen de ervaring van de advocaat en de beslissing van de rechter. Een gebrek aan expertise van de advocaat van de appellant heeft namelijk een significant effect op de beslissing van de rechter want de appellant heeft een kleinere kans op een gunstige beslissing. Voor de geïntimeerde werd maar een zwakke relatie vastgesteld die niet significant is.

In tegenstelling tot de vorige studies vinden Flemming en Krutz (2002) geen verband tussen de ervaring van een rechter in het Hooggerechtshof in Canada en de beslissing van deze rechter. Een eerste verklaring hiervoor is dat er in Canada minder zaken aanhangig gemaakt worden bij het Hooggerechtshof. Dit heeft tot gevolg dat de rechtszaken met meer aandacht worden behandeld dan bijvoorbeeld in de Verenigde Staten. Hierdoor wordt de naam en dus ook de ervaring van de advocaat buiten beschouwing gelaten en wordt er vooral gefocust op de inhoud van de zaak. Een tweede verklaring is dat rechters in Canada in het Hooggerechtshof vaak niet weten of advocaten veel ervaring hebben of niet. Dit komt omdat deze rechters worden gerekruteerd in het laatste jaar aan de universiteit. In Amerika is het daarentegen verplicht eerst een aantal jaren in een lagere rechtbank te werken waardoor deze rechters reeds geconfronteerd worden met verschillende advocaten. Hierdoor leren ze de namen van de advocaten kennen, wat later een invloed kan spelen indien ze in het Hooggerechtshof zetelen.

Harris et al. (2005), Abrams en Yoon (2007) en Nagel en Gagliano (1965) meten ervaring aan de hand van het aantal jaren dat een advocaat reeds actief is. In de studie van Abrams en Yoon (2007) wordt de variabele ervaring als een continue variabele gemeten. In combinatie met nog enkele andere variabelen werd het effect nagegaan op de kans op een opsluiting en de lengte van deze straf. Bij beide afhankelijke variabelen blijkt de ervaring van de advocaat een impact te hebben. Het onderzoek toont aan dat een verweerder 1,7% minder kans heeft op een opsluiting bij elke tien jaar ervaring dat zijn advocaat heeft. Bovendien zullen de verweerders die toch veroordeeld worden tot een opsluiting een minder lange straf verkrijgen indien ze een advocaat hebben die meer ervaren is. Zo zal een advocaat, die elf jaar ervaring heeft, gemiddeld een straf verkrijgen voor zijn cliënt die 1,2 maanden korter is dan iemand die een advocaat heeft met één jaar ervaring. Een logische verklaring voor deze relaties is dat advocaten verbeteren over de tijd heen. Ze zullen meer inzichten verkrijgen in het strafrecht en de procedures (Abrams & Yoon, 2007). In de studies van Harris et al. (2005) en Nagel en Gagliano (1965) wordt de ervaring opgedeeld in categorieën. Bij deze laatste studie werd een opdeling gemaakt tussen advocaten die minder dan twintig jaar ervaring hebben aan de balie en diegenen met meer dan twintig jaar ervaring. Er werd vastgesteld dat deze laatste groep in meer gevallen won ten opzichte van degene met minder ervaring. Bovendien werd er nog een tweede indeling gemaakt, namelijk advocaten die minder dan elf jaar ervaring hebben, die tussen elf en 34 jaar ervaring en zij die meer dan 34 jaar ervaring hebben. Hier werd een curvilineaire relatie vastgesteld. De middelste categorie was meer succesvol dan de andere categorieën. Een verklaring hiervoor is dat de advocaten met een ervaring tussen elf en 34 jaar meer expertise hebben ten opzichte van de vaak jongere advocaten en

bovendien werken ze efficiënter dan de meer ervaren advocaten omdat deze vaak ouder zijn en trager werken. Het onderzoek van Harris et al. (2005) maakt tot slot een opdeling voor advocaten die minder dan tien jaar ervaring in de praktijk hebben en meer dan tien jaar. Er werd verwacht dat een ervaren advocaat zijn vaardigheden meer heeft kunnen ontwikkelen. Zo kan hij bijvoorbeeld beter onderhandelen. Hierdoor zou de advocaat de rechter beter kunnen overtuigen. Het onderzoek toont echter aan dat een algemene ervaring geen significant effect heeft op de beslissing van de rechter of op het toekennen van een vergoeding aan de eiser. Indien de advocaat beschikt over een specifieke ervaring in het vakgebied is er echter wel een effect waarneembaar (Harris et al., 2005). Dit wordt verder besproken in onderdeel 2.3.2.

2.3.2 De specifieke ervaring van de advocaat

De specifieke ervaring duidt op de ervaring van de advocaten in bepaalde gebieden van het recht. Een advocaat kan zich als het ware specialiseren in één of meer rechtstakken. Door zich te focussen op een bepaald gebied in het recht verwachten we dat ze hun vaardigheden hierrond beter kunnen ontwikkelen.

In de studie van Harris et al. (2005) wordt de focus gelegd op de ervaring van de advocaat van de eiser. Eerder werd in deze masterproef vermeld dat een algemene ervaring van deze advocaat, wat inhoudt dat deze meerdere jaren actief is, geen effect heeft op de beslissing van de rechter ten aanzien van de eiser en de vergoeding die hij toewijst aan de eiser. Een specifieke ervaring in het vakgebied van de medische aansprakelijkheid kent echter wel een zichtbaar effect. Indien de advocaat van de eiser beschikt over meer ervaring in dit bepaald vakgebied, heeft de eiser een grotere kans op succes. Bovendien stijgt de kans op een vergoeding voor de eiser indien de advocaat minstens vier of meerdere rechtszaken in verband met wanpraktijken heeft gepleit. Door de ervaring die een advocaat heeft in een specifiek rechtsgebied beschikt hij over de vaardigheid om vooraf duidelijk te onderzoeken welke rechtszaken mogelijke 'winnaars' zijn.

Ook het onderzoek van Haire et al. (1999) ging de impact van de ervaring van een advocaat na in een rechtszaak. Deze impact werd zowel bestudeerd voor de advocaat van de verweerder als voor de advocaat van de eiser. Er werd een onderscheid gemaakt tussen advocaten die enerzijds gespecialiseerd waren in rechtszaken in hoger beroep, rechtszaken omtrent productaansprakelijkheid en rechtszaken omtrent massaschade en anderzijds de andere advocaten. Rechters waren meer geneigd om een beslissing tegen de verweerder te nemen indien deze geen advocaat had die gespecialiseerd was in één van de drie vakgebieden. Voor de eisers werd er geen relatie gevonden. Dit kan verklaard worden door het feit dat de eisers in veel mindere mate beroep deden op advocaten met een specialisatie waardoor dit effect ook minder tot uiting kon komen.

2.4 De grootte van het advocatenkantoor

Een advocaat kan zich organiseren op verschillende manieren. Hij kan ervoor opteren om zich aan te sluiten bij een groot advocatenkantoor, bij een kleiner kantoor of om alleen te werken. Grote advocatenkantoren staan er vaak voor bekend dat ze de beste advocaten van de markt plukken. Bovendien kunnen deze advocaten meer genieten van ondersteunende diensten en kunnen ze beroep doen op de kennis van andere advocaten. Haire et al. (1999) vermelden drie elementen die

bepalend zijn voor je succes als advocaat: ervaring, kwaliteit en bronnen. Deze laatste twee elementen zouden logischerwijs beter tot uiting komen bij de grote advocatenkantoren waardoor deze succesvoller kunnen zijn.

Flemming en Krutz (2002) en Szmer et al. (2007) onderzoeken het effect van de grootte van het advocatenkantoor op het oordeel van de rechter. Beide onderzoeken maken gebruik van rechtszaken uit Hooggerechtshoven in Canada. Er werd nagegaan of een groter team achter de advocaat een invloed heeft op de beslissing van de rechter. Het ondersteunende team kan echter heel wat taken voor haar rekening nemen. Dit team kan zowel bestaan uit advocaten als niet-advocaten. Ze verwachtten dat als er een groter team aanwezig is dat de advocaat kan ondersteunen, er meer kans is dat de advocaat een voordeligere beslissing kan verkrijgen van de rechter. Beide studies bevestigen deze verwachting, namelijk dat een partij met een advocaat waar een groter team achter staat meer kans heeft op een voordelige beslissing (Szmer et al., 2007). Er moet wel worden opgemerkt dat er in de studie van Flemming en Krutz (2002) gemengde resultaten werden gevonden, aangezien er ook een aantal uitzonderingen en onregelmatigheden werden vastgesteld op het verwachte patroon.

In tegenstelling tot de resultaten van de vorige twee onderzoeken, ondervonden Dumas et al. (2015) geen significant verband tussen de grootte van het advocatenkantoor en de kans op succes. Het onderzoek was gebaseerd op burgerlijke rechtszaken in de Verenigde Staten. Ondanks de verwachte positieve relatie tussen de grootte van het advocatenkantoor en de kans op succes, werd er in dit onderzoek geen significant verband gevonden. Er is dus geen individueel effect terug te vinden van de grootte van het advocatenkantoor. Indien men deze variabele echter in interactie ziet met de plaats van het kantoor werden er wel relaties teruggevonden. Indien de advocaat van de eiser een lokaal kantoor heeft en de advocaat van de verdediging dit niet heeft, dan stijgt de kans op winst met 11% voor de eiser. Dit effect wordt versterkt door de grootte van het kantoor. Indien de advocaat van de eisende partij bovendien deel uitmaakt van een groter kantoor, stijgt de kans op succes van 11% naar 15%. Een advocatenkantoor met een grote omvang beschikt vaak over meer talent en bronnen, wat niet wil zeggen dat deze bronnen altijd in dezelfde mate worden toegewijd aan elke zaak. De kantoren denken vaak op een strategische manier na hoe ze verschillende bronnen kunnen inzetten.

2.5 De opleiding van de advocaat

Advocaten hebben elk een opleiding genoten om hun beroep te kunnen en mogen uitoefenen. Desondanks kunnen advocaten zich onderling nog onderscheiden op basis van deze opleiding. Advocaten kunnen verschillende vervolgoopleidingen volgen na het behalen van het diploma 'licentiaat in de rechten'. Bovendien beschikken ze over de mogelijkheid de basisopleiding op verschillende plaatsen te volgen. Beide elementen kunnen een effect hebben in een rechtszaak.

In de studie van Harris et al. (2005) wordt verder ingegaan op het tweede element, namelijk de plaats waar de advocaat een opleiding heeft gevolgd. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen advocaten die een opleiding genoten in een school binnen de Staat Carolina en buiten deze Staat. Dit effect werd zowel nagegaan voor het verkrijgen van een schadevergoeding en de kans op winst voor de eisende partij. Het onderzoek toonde aan dat de plaats van de opleiding niet bepalend was

voor het verkrijgen van een schadevergoeding. Er werd echter wel een significant effect teruggevonden met betrekking tot het succesvol zijn. Indien een partij over een advocaat beschikt die een opleiding heeft gevolgd in de Staat North-Carolina dan neemt de kans op succes toe met 16,6%. Voor deze laatste relatie werd een verklaring gegeven. Connecties en reputaties worden vaak al gevormd tijdens de opleiding. De opleiding is dus een eerste stap in het netwerk-proces, wat een samenwerking tussen advocaten vergemakkelijkt. Bovendien zal een advocaat die een opleiding elders heeft genoten, meer kans hebben om als een soort indringer te worden aanzien waardoor hij zich meer moet bewijzen naar de rechter toe.

Niet alleen de plaats waar de advocaat de opleiding genoot is van belang, maar ook de ranking van de rechtenfaculteit waar de advocaat studeerde, kan een impact hebben in een rechtszaak. De studie van Abrams en Yoon (2007) maakten aan de hand van de *U.S. News and World Report* vier verschillende niveaus qua ranking. Het effect van een verschil in opleidingsniveau tussen advocaten bekeek men ten aanzien van de kans op een opsluiting van de cliënt en de lengte van deze straf. We kunnen ook hier verwachten dat de advocaat met een hoger opleidingsniveau succesvoller zou zijn waardoor zijn cliënt minder kans heeft op een opsluiting. Ondanks deze verwachtingen blijkt deze relatie, volgens dit onderzoek, niet significant te zijn. Een gelijkaardig resultaat werd gevonden bij de lengte van de straf. De verklaring hiervoor heeft vooral te maken met de beperkingen rond de data. De gegevens die gebruikt werden in het onderzoek zijn deze van de Clark County of Office of the Public Defender in Nevada. Deze vertegenwoordigen burgers uit Clark County, die beschuldigd worden van misdrijven, die zich geen advocaat kunnen veroorloven. Het schoentje knelt omdat advocaten die zich voegen bij de CCPD niet willekeurig worden geselecteerd aangezien de advocaten zelf kunnen beslissen om een aanvraag in te dienen tot toetreding en de CCPD daarna kiest welke advocaten aangenomen worden. Vaak is het zo dat ze bepaalde standaarden vooropstellen tijdens de sollicitatie waardoor de effecten van een verschillende opleiding vervagen. Het effect van scholing is in deze studie dus niet aanwezig doordat men de advocaten van maar één organisatie onderzoekt.

Tot slot kan het verschil in opleiding zich weerspiegelen in het opleidingsniveau. Advocaten kunnen ervoor opteren om na het behalen van het diploma 'Licentiaat in de rechten' nog enkele vervolgp programma's te volgen. De vraag stelt zich of deze extra opleidingen een effect hebben op de prestaties van de advocaat. Algemeen wordt uitgegaan van een lineair verband tussen beide variabelen, namelijk dat een hogere opleiding resulteert in betere prestaties van de advocaat. Een onderzoek hieromtrent onderzocht het effect van een grotere kloof in opleidingsniveau tussen twee advocaten die tegenover elkaar staan in de rechtbank. Het lineaire verwachte verband werd hier bevestigd, namelijk dat een advocaat met extra diploma's meer kans heeft om een rechtszaak te winnen (Nagel & Gagliano, 1965).

2.6 Conclusie

De literatuurstudie omtrent de invloed van de karakteristieken van advocaten leent zich er niet toe een algemene conclusie te formuleren.

Ten eerste is er een verdeeldheid aanwezig wat betreft de invloed van het geslacht van de advocaat in een rechtszaak. Enerzijds verwijst Nelson (2004) in zijn onderzoek naar het feit dat vrouwelijke advocaten vaak minder geloofwaardig overkomen waardoor ze minder kans op winst hebben. Anderzijds bewijzen Szmer et al. (2013), Harris et al. (2005) en Villemur en Hyde (1983) juist het tegendeel. Vrouwelijke advocaten zijn volgens hun onderzoek succesvoller dan de mannelijke collega's. Tot slot vinden Abrams en Yoon (2007) echter geen verband tussen het geslacht van de advocaat en de strafmaat voor de cliënt. Een aantal onderzoekers benadrukken dat het geslacht niet als een individuele factor kan worden onderzocht maar dat het van belang is dat deze in combinatie met andere elementen wordt bekeken zoals de soort rechtszaak en het geslacht van de rechter.

Een tweede variabele die werd besproken, is de afkomst van de advocaat. In de studie van Cohen & Peterson (1981) werd een onderscheid gemaakt tussen een Afro-Amerikaanse cliënt die werd bijgestaan door een Afro-Amerikaanse advocaat en door een blanke advocaat. De cliënt die werd bijgestaan door een blanke advocaat verkreeg vaker een gunstigere uitspraak en een kortere straf. In het onderzoek van Abrams en Yoon (2007) werd er een onderscheid gemaakt tussen blanke advocaten, Afro-Amerikaanse advocaten, Spaanstalige Amerikaanse advocaten en Amerikaanse advocaten met een Aziatische afkomst. Er werd enkel een effect teruggevonden voor de lengte van de straf. Spaanstalige Amerikaanse advocaten verkregen namelijk de kortste straf voor hun cliënt.

Ook de ervaring van de rechter werd bestudeerd. Hierbij werd een onderscheid gemaakt tussen de algemene ervaring, het aantal jaren ervaring of de ervaring ten aanzien van een bepaalde rechtbank, en de specifieke ervaring of de specialisatie van de advocaat. Zowel Szmer et al. (2007) als Haire et al. (1999) en McGuire (1995) tonen aan dat een meer ervaren advocaat in een bepaalde rechtbank meer kans op winst heeft. De resultaten van Flemming en Krutz (2002) staan hier haaks op. Hier werd geen verband teruggevonden. Wat betreft de ervaring uitgedrukt in het aantal jaren dat een advocaat actief is, benadrukken Abrams en Yoon (2007) dat deze ervaring een effect heeft op zowel de kans op een opsluiting als de duur van deze straf. Ook Nagel en Gagliano (1965) tonen aan dat er een verband aanwezig is, maar merken op dat er sprake is van een curvilineaire relatie. In de studie van Harris et al. (2005) werd geen verband gevonden. Tot slot werd de specifieke ervaring onderzocht in de studies van Harris et al. (2005) en Haire et al. (1999). De eerste studie ondervond dat er een positieve relatie aanwezig was tussen de specifieke ervaring en de kans op winst en een vergoeding. De studie van Haire et al. (1999) ondervond enkel een relatie bij de verweerder.

Daarnaast werd de invloed van de grootte van het advocatenkantoor waar de advocaat actief is bestudeerd. De studie van Haire et al. (1999) toonde aan dat een groter advocatenkantoor vaak beschikt over meer ervaring, kwaliteit en bronnen. Hierdoor zullen advocaten uit deze kantoren vaak succesvoller zijn. Het onderzoek van Dumas et al. (2015) ondervond dit individueel effect niet. Indien dit gecombineerd werd met de plaats van het kantoor werden er wel resultaten bekomen. Gelijkaardig onderzoek werd tevens ondernomen in Canada. Zowel Flemming en Krutz

(2002) als Szmer et al. (2007) ondervonden dat een groter team de kans op een voordelige uitspraak voor de cliënt deed stijgen.

Tot slot werd het effect van de opleiding van de advocaat bestudeerd. Hierbij kan zowel gekeken worden naar de plaats van de opleiding als het niveau van de opleiding. In de studie van Harris et al. (2005) werd de focus gelegd op de plaats van de opleiding, namelijk of de advocaat een opleiding genoot binnen of buiten de Staat Carolina. Het onderzoek toonde aan dat er enkel een significante relatie werd gevonden voor de mate van succes van de advocaat. De kans op succes steeg indien de advocaat een opleiding genoot in de Staat Carolina. Het onderzoek van Nagel en Gigliano (1965) en Abrams en Yoon (2007) onderzochten tot slot het effect van een verschillend opleidingsniveau. De eerste onderzoekers toonden aan dat een extra diploma wel degelijk de kans op winst in een rechtszaak verhoogt. Abrams en Yoon (2007) ondervonden echter geen significant effect, wat ze vooral verklaarden aan de hand van beperkingen rond de gebruikte data.

Deel 4: Impact van karakteristieken van rechters en advocaten op de veroordelingsbeslissing en strafmaat

Hoofdstuk 1: Onderzoeksaanpak en hypotheses

1.1 Doel en relevantie van het onderzoek

Dit hoofdstuk vormt de aanloop naar de praktijkstudie in deze masterproef. Eerder werd in deel drie ingegaan op de impact van de karakteristieken van rechters en advocaten op de veroordelingsbeslissing en strafmaat in het buitenland. In dit deel wordt een gelijkaardig onderzoek uitgevoerd voor België aangezien hieromtrent nog geen resultaten beschikbaar zijn. Het onderzoek beperkt zich tot rechtszaken omtrent drugs uit een Vlaamse correctionele rechtbank. De onderzoeksvraag die gesteld wordt, is de volgende: Welke karakteristieken van rechters en advocaten hebben een impact op de veroordelingsbeslissing en strafmaat in een rechtszaak omtrent drugs in België?

Dit onderzoek kan een bijdrage leveren aan het bestaand rechtssysteem. Indien advocaten op de hoogte zijn van de impact van bepaalde persoonlijke karakteristieken is het mogelijk om zich beter te organiseren. Ook ten aanzien van rechters is dit onderwerp relevant. Deze beschikken vaak over een ruime discretionaire bevoegdheid, wat inhoudt dat ze een beoordelingsvrijheid hebben tijdens het behandelen van een rechtszaak. Dit weerspiegelt zich in grote mate in de speling tussen de minimum- en maximumstraffen. Indien de overheid inzichten verkrijgt in de impact van de karakteristieken van rechters, kunnen ze het beleid hierop afstemmen zodat er meer rechtszekerheid komt voor de rechtszoekende. Het blijft voor de overheid noodzakelijk om in te zetten op het bestrijden van criminaliteit aangezien dit een marktfalen is. Om de criminaliteit naar een efficiënt niveau te brengen, kan deze masterproef een belangrijke bijdrage leveren.

1.2 Opzet en uitvoering van het onderzoek

In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van een dataset verzameld in een Vlaamse correctionele rechtbank door de onderzoeksgroep Beleidsmanagement van de UHasselt. Aan dit onderzoek heb ik tevens bijgedragen. De steekproef werd geselecteerd uit een lijst van afgehandelde rechtszaken met een eindvonnis tussen 1 januari 2010 en 31 december 2014. Er werd per jaar een willekeurige steekproef getrokken waardoor er een database werd bekomen van 1813 zaken uit een populatie van 3387 zaken. De 1813 zaken komen overeen met 2410 observaties omdat één zaak meerdere beklagden kan bevatten waardoor ook één zaak meerdere observaties oplevert.

Allereerst worden enkele relevante hypotheses voor dit onderzoek opgesteld. Voor zowel de karakteristieken van de rechter als de advocaat worden op basis van de beschikbare literatuur in het buitenland een aantal hypotheses geformuleerd. Later zullen deze hypotheses worden getoetst aan de gevonden resultaten in het onderzoek. Vervolgens worden in dit deel enkele relevante beschrijvende statistieken besproken. Hierin wordt een algemeen beeld geschetst van de verschillende variabelen die worden opgenomen in het onderzoek. Na dit voorbereidend werk is het mogelijk om modellen op te stellen waarbij de impact van de karakteristieken van rechters en advocaten afzonderlijk bestudeerd worden.

1.3 Hypotheses

Voordat het eigenlijke onderzoek kan worden uitgevoerd, is het noodzakelijk een aantal hypotheses te formuleren omtrent de invloed van de onafhankelijke variabelen van rechters en advocaten. Op basis van deze hypotheses kunnen later verschillende regressies worden uitgevoerd en is het mogelijk deze hypotheses te bevestigen of te verwerpen. De onderstaande hypotheses zijn gebaseerd op het literatuuronderzoek uit het buitenland en op eigen verwachtingen.

1.3.1 Hypotheses van de rechter

De eerste hypothese heeft betrekking op het geslacht van de rechter. De literatuur, besproken in deel drie, heeft geen eenduidige conclusie omtrent de impact van het geslacht van de rechter op de veroordelingsbeslissing en strafmaat. Het onderzoek van Songer en Crews-Meyer (2000) en dat van Peresie (2005) toonden echter wel aan dat vrouwelijke rechters vaak strenger zijn ten aanzien van de eiser. In beide onderzoeken werd gebruik gemaakt van rechtszaken omtrent seksuele discriminatie en intimidatie. Een gelijkaardige hypothese wordt in deze masterproef getest voor rechtszaken omtrent drugsdelicten.

H₁: Een vrouwelijke rechter zal strenger zijn ten aanzien van een beklagde inzake de veroordelingsbeslissing en strafmaat in rechtszaken omtrent drugsdelicten.

In de eerder ondernomen literatuurstudie in het buitenland werd nog geen onderzoek ondernomen omtrent de burgerlijke staat van de rechter. Dit wordt echter wel geïntegreerd in deze masterproef. Afhankelijk van de burgerlijke staat kan een rechter andere sociale ervaringen hebben ondergaan die zijn persoonlijkheid mede hebben gecreëerd. Een gehuwde rechter is, volgens mijn verwachting, conservatiever waardoor hij inbreuken tegen de Drugwet minder zal aanvaarden.

H₂: Een gehuwde rechter zal strenger zijn ten aanzien van een beklagde inzake de veroordelingsbeslissing en strafmaat in rechtszaken omtrent drugsdelicten.

Ook de leeftijd van de rechter zal in het onderzoek worden geïntegreerd. Eerder toonde het onderzoek van Johnson (2006) reeds aan dat er een positief lineair verband waar te nemen is tussen de leeftijd van de rechter en de tolerantie van de rechter ten aanzien van misdrijven. Een jongere rechter kan namelijk nog een druk voelen om goed te presteren waardoor hij strenger kan zijn, daar een oudere rechter zich reeds bewezen heeft.

H₃: Een oudere rechter zal minder streng zijn ten aanzien van een beklagde inzake de veroordelingsbeslissing en strafmaat in rechtszaken omtrent drugsdelicten.

Een vierde variabele waarvan de impact wordt bestudeerd is de ervaring van de rechter. Enerzijds wordt hier gekeken naar het aantal jaren dat een rechter reeds ervaring heeft en anderzijds naar de functies die deze reeds uitvoerde. Inzake de ervaring op basis van het aantal actieve jaren concludeerde het onderzoek van Kulik et al. (2003) dat een rechter met meer ervaring strenger is ten aanzien van de beklagde. Deze bevindingen worden tevens getest in deze masterproef.

H₄: Een rechter met meer jaren ervaring zal strenger zijn ten aanzien van de beklagde inzake de veroordelingsbeslissing en strafmaat in rechtszaken omtrent drugsdelicten.

Niet alleen de ervaring van rechters, uitgedrukt in het aantal jaren, kan een impact hebben. Ook eerdere ervaring in andere functies in de magistratuur kan een invloed uitoefenen op rechtszaken. Een rechter die eerder al parketmagistraat of onderzoeksrechter was, werd al enkele keren heel nauw bij het eigenlijke onderzoek betrokken. Een onderzoeksrechter leidt namelijk een gerechtelijk onderzoek en een parketmagistraat staat tevens in voor de opsporing van misdrijven. Een rechter die eerder één van de twee hoedanigheden heeft aangenomen weet hoe professioneel het onderzoek vooraf wordt gevoerd. Hierdoor is het mogelijk dat deze rechters sneller meegaan in het verhaal van de onderzoeksrechter of de parketmagistraat. Dit kan resulteren in een strengere houding.

H₅: Een rechter die eerder de hoedanigheid van een onderzoeksrechter of parketmagistraat heeft aangenomen, zal strenger zijn ten aanzien van de beklagde inzake de veroordelingsbeslissing en strafmaat in rechtszaken omtrent drugsdelicten.

Tot slot kunnen rechters verschillende soorten opleidingen hebben genoten om de magistratuur toe te treden. Afhankelijk van hun eerdere ervaring zijn ze verplicht één van de drie opleidingen te volgen, namelijk een gerechtelijke stage, een examen inzake beroepsbekwaamheid of een mondeling evaluatie-examen. Personen die een examen via beroepsbekwaamheid of via het mondeling evaluatie-examen afleggen, hebben reeds meer ervaring in een juridische functie dan iemand die een gerechtelijke stage moet doorlopen. Bijgevolg zijn deze eerste twee al meer in aanraking gekomen met het rechtssysteem waardoor ze meer kunnen relativiseren. De rechters met minder voorafgaande juridische ervaring hebben daartegenover een grotere druk om goed te presteren. Vandaar dat ik verwacht dat rechters die een stage hebben doorlopen en dus impliciet over minder juridische ervaring beschikken, ook strenger zullen zijn aangezien ze zich nog moeten bewijzen.

H₆: Een rechter die een gerechtelijke stage heeft doorlopen, zal strenger zijn ten aanzien van een beklagde inzake de veroordelingsbeslissing en strafmaat in rechtszaken omtrent drugsdelicten ten opzichte van rechters die een examen inzake beroepsbekwaamheid of een mondeling evaluatie-examen hebben afgelegd.

1.3.2 Hypotheses van de advocaat

Gelijkaardig zoals bij de rechter is het tevens mogelijk hypotheses te formuleren omtrent de impact van het geslacht van advocaten. Het onderzoek van Szmer et al. (2013) en Harris et al. (2005) concludeerden dat vrouwelijke advocaten betere prestaties leverden. Ze hebben namelijk al heel wat barrières moeten overwinnen om op gelijke hoogte te staan met de mannelijke collega's waardoor de rechter vaak meer respect krijgt voor vrouwelijke advocaten.

H₇: Een beklagde met een vrouwelijke advocaat zal een gunstigere uitkomst verkrijgen inzake de veroordelingsbeslissing en strafmaat in rechtszaken omtrent drugsdelicten.

Elke advocaat is verbonden aan een balie. In Vlaanderen zijn er dertien balies. Hierbij kan worden nagegaan of het een effect heeft om verbonden te zijn aan de balie gelegen in het geografische gebied van de rechtbank. Indien de advocaat verbonden is aan deze balie kan deze de institutionele context van de betreffende rechtbank beter doorgrond hebben waardoor ze succesvoller kunnen zijn.

H₈: Een beklagde met een advocaat die verbonden is aan de balie gelegen in het geografisch gebied van de rechtbank zal een gunstigere uitkomst verkrijgen inzake de veroordelingsbeslissing en strafmaat in rechtszaken omtrent drugsdelicten.

Een derde variabele bij de advocaat is de ervaring. Ervaring wordt gemeten aan de hand van het aantal jaren dat de advocaat reeds actief is aan de balie. Een advocaat die meerdere jaren ervaring heeft, heeft de mogelijkheid gehad om zich te verbeteren en meer inzichten te verkrijgen in het recht. Hierdoor zal deze advocaat de cliënt beter kunnen verdedigen.

H₉: Een beklagde met een advocaat die meer ervaring heeft, zal een gunstigere uitkomst verkrijgen inzake de veroordelingsbeslissing en strafmaat in rechtszaken omtrent drugsdelicten.

De advocaat heeft de keuze om zijn opleiding aan verschillende universiteiten te volgen. Afhankelijk van de plaats van de opleiding kan deze al dan niet succesvoller zijn. Één van de universiteiten waar een advocaat zijn opleiding kan gevolgd hebben is de Katholieke Universiteit van Leuven. Dit is de oudste universiteit van België. Bij de oprichting van de universiteit was er reeds een faculteit Rechten aanwezig. Hierdoor beschikt de Katholieke Universiteit van Leuven over een grotere ervaring in het doceren van het recht dan de overige universiteiten, waardoor het mogelijk is dat ze betere advocaten afleveren.

H₁₀: Een beklagde met een advocaat die zijn opleiding genoten heeft aan de Katholieke Universiteit van Leuven, zal een gunstigere uitkomst verkrijgen inzake de veroordelingsbeslissing en strafmaat in rechtszaken omtrent drugsdelicten.

Het is mogelijk dat een advocaat opteert om alleen te werken of om zich te verbinden met een kantoor bestaande uit meerdere advocaten. Indien de advocaat beslist om zich hierbij aan te sluiten kan deze tevens genieten van de expertise van de andere advocaten. Hierdoor kunnen ze mogelijk betere argumenten voorleggen in een rechtszaak.

H₁₁: Een beklagde met een advocaat die deel uitmaakt van een advocatenkantoor met meerdere advocaten zal een gunstigere uitkomst verkrijgen inzake de veroordelingsbeslissing en strafmaat in rechtszaken omtrent drugsdelicten.

Advocaten kunnen zelf beslissen op welke rechtsmateries ze zich toeleggen. Indien ze zich toeleggen op het strafrecht hebben ze reeds meer ervaring betreffende deze materie waardoor ze meer inzichten hebben verkregen. Aangezien drugszaken onder het vakgebied strafrecht vallen, kan de volgende hypothese worden gevormd.

H₁₂: Een beklagde met een advocaat die zich toelegt op het strafrecht zal een gunstigere uitkomst verkrijgen inzake de veroordelingsbeslissing en strafmaat in rechtszaken omtrent drugsdelicten.

Een advocaat kan bovendien beslissen om zich maar op één rechtsmaterie te focussen of om meerdere rechtsmateries te behandelen. Volgens mijn verwachtingen zal een advocaat over veel meer kennis beschikken omtrent een bepaalde materie indien deze zich focust op één vakgebied.

H₁₃: Een beklagde met een advocaat die meerdere rechtsmateries behandelt, zal een minder gunstigere uitkomst verkrijgen inzake de veroordelingsbeslissing en strafmaat in rechtszaken omtrent drugsdelicten.

Hoofdstuk 2: Beschrijvende statistieken

In dit deel worden de verschillende variabelen, die opgenomen worden in de regressieanalyse, kort beschreven. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen de afhankelijke variabelen en onafhankelijke variabelen. De onafhankelijke variabelen kunnen ingedeeld worden in de 'key variables', waarnaar onze aandacht uitgaat, en de controlevariabelen.

2.1 Afhankelijke variabelen

Allereerst worden de afhankelijke variabelen besproken. Op deze variabelen wordt de impact van de karakteristieken van de rechters en advocaat bestudeerd. De afhankelijke variabelen zijn: de veroordelingsbeslissing (veroordeling of opschorting en vrijspraak), de aard van de hoofdstraf (gevangenisstraf of niet) en de strafmaat van de hoofdstraf (aantal maanden gevangenisstraf).

Door de getrokken steekproef kan er gebruik gemaakt worden van 2410 rechtszaken omtrent drugsdelicten. Van de 2410 rechtszaken werden er drie rechtszaken geherkwalificeerd van drugsfeiten naar een aanslag op personen. Bijgevolg worden deze zaken buiten beschouwing gelaten. In de overige 2407 rechtszaken wordt er steeds een veroordelingsbeslissing genomen. In 88,78% van de rechtszaken wordt de beklaagde veroordeeld voor de ten laste gelegde feiten. In 4,61% van de rechtszaken is er een opschorting. Een opschorting houdt in dat de rechter de ten laste gelegde feiten als bewezen acht, maar dat hij zijn uitspraak van veroordeling voor een bepaalde termijn opschort. In de overige 6,61% van de rechtszaken spreekt de rechter de vrijspraak uit. Voor de variabele veroordelingsbeslissing wordt gebruik gemaakt van een binaire variabele. De variabele is namelijk één indien de rechter de beklaagde veroordeelt of de veroordeling opschort en nul indien de vrijspraak wordt gegeven.

Variabele	Frequentie	%
Veroordeling	2137	88,78%
Opschorting	111	4,61%
Vrijspraak	159	6,61%

Tabel 3: Veroordelingsbeslissing

Indien de rechter de beklaagde veroordeelt, wordt er een hoofdstraf en al dan niet een aantal bijkomende straffen uitgesproken. Op het al dan niet opleggen van een bijkomende straf wordt niet ingegaan in deze masterproef. De hoofdstraf kan een gevangenisstraf, een geldboete of een werkstraf zijn. Onderstaande tabel geeft aan dat in de overgrote meerderheid, namelijk in 78,66% van de rechtszaken, de rechter een gevangenisstraf oplegt. Een werkstraf of geldboete werd in de overige 21,34% van de rechtszaken opgelegd. Het onderzoek in de volgende hoofdstukken van dit deel zal enkel het onderscheid maken of de beklaagde al dan niet veroordeeld wordt tot een gevangenisstraf. Bijgevolg wordt dit ook gemeten aan de hand van een binaire variabele. Indien het gaat om een gevangenisstraf neemt deze de waarde één aan en anders nul.

Variabele	Frequentie	%
Gevangenisstraf	1681	78,66%
Geldboete of werkstraf	456	21,34%

Tabel 4: Aard van de hoofdstraf

Tot slot dient de rechter te oordelen over de gepaste strafmaat. Ook hier wordt enkel de focus gelegd op de gevangenisstraf. Deze straf wordt uitgedrukt in aantal maanden. Er kan worden opgemerkt dat de rechter de mogelijkheid heeft om een straf uit te spreken waarvan de beklagde slechts een deel effectief moet uitvoeren. Hierop wordt echter niet ingegaan in deze masterproef. Indien de veroordeelde een gevangenisstraf krijgt, is dit minstens voor een halve maand en maximum voor 84 maanden. Indien voor deze straf een gemiddelde wordt berekend, resulteert dit in 17,38 maanden gevangenschap. De lengte van de gevangenisstraf zal gemeten worden als een continue variabele.

Variabele	Observaties	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Standaardafwijking
Gevangenisstraf (maanden)	1681	0,5	84	17,38	9,92

Tabel 5: Lengte van de gevangenisstraf

2.2 Onafhankelijke variabelen

De onafhankelijke variabelen omvatten de variabelen waarvan we de impact op de eerder besproken afhankelijke variabelen willen bestuderen. De onafhankelijke variabelen kunnen onderverdeeld worden in de karakteristieken van de rechter en de karakteristieken van de advocaat alsook de controlevariabelen.

2.2.1 Karakteristieken van de rechter

De karakteristieken van de rechter die worden bestudeerd omvatten: het geslacht, de burgerlijke staat, de leeftijd, de ervaring en de opleiding.

In de 2407 rechtszaken omtrent drugsdelicten zetelen rechters in 527 rechtszaken met drie rechters, in de overige 1880 is er steeds maar één rechter die de rechtszaak behandelt. Om na te gaan welke impact de karakteristieken van rechters hebben in een rechtszaak wordt, indien het gaat om drie rechters, de focus gelegd op de eerste rechter die tevens de voorzitter is. Er zijn 39 verschillende rechters die de rechtszaken uit de dataset behandelen. Van deze 39 rechters zijn 21 rechters vrouwen en 18 rechters mannen. Voor 2407 rechtszaken houdt dit in dat vrouwelijke rechters 2003 rechtszaken (83,22%) behandelden en mannelijke rechters 404 rechtszaken (16,78%). Aangezien het geslacht enkel man of vrouw kan zijn, zal deze variabele als een binaire variabele worden beschouwd. De variabele is namelijk één indien het gaat om een vrouwelijke rechter en nul bij een mannelijke rechter. Bovendien kan ook de burgerlijke staat van de rechters bestudeerd worden. De rechter kan gehuwd (53,47%), gescheiden (25,47%), feitelijk samenwonend (15,70%) of ongehuwd (4,11%) zijn. In de overige 1,25% van de rechtszaken werd hieromtrent geen informatie gevonden. De burgerlijke staat wordt voorgesteld aan de hand van

verschillende dummy-variabelen. Voor elke burgerlijke staat wordt er een dummy-variabele aangemaakt die de waarde één aanneemt indien de rechter deze staat aanneemt en nul indien dit niet zo is.

Variabele	Frequentie	%
Vrouwelijke rechter	2003	83,22%
Mannelijke rechter	404	16,78%

Tabel 6: Geslacht van de rechter

Vervolgens wordt ook de leeftijd en de ervaring van de rechter bestudeerd. Een rechter is gemiddeld 50,5 jaar op het moment dat de rechtszaak van start gaat. De jongste rechter is 33 jaar en de oudste 64 jaar. Een rechter heeft bovendien gemiddeld 18,38 jaren ervaring in de hoedanigheid als rechter. De rechter met de minste ervaring is nog geen jaar actief als rechter en de rechter met de meeste ervaring is reeds 38 jaar actief. Enerzijds worden beide variabelen als continue en kwadratische variabelen bestudeerd. Anderzijds is het tevens mogelijk om de ervaring van de rechter te beschrijven aan de hand van categorieën. Voor de ervaring geldt dat in 34,44% van de rechtszaken de rechter maximum vijftien jaar ervaring heeft, in 29,46% van de rechtszaken heeft de rechter meer dan vijftien jaar ervaring en maximum twintig jaar en in de overige 36,10% van de rechtszaken heeft de rechter meer dan twintig jaar ervaring. De keuze voor één van deze vormen wordt verder besproken in hoofdstuk drie.

Variabele	Observaties	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Standaardafwijking
Leeftijd (jaren)	2407	33	64	50,5	7,02
Ervaring (jaren)	2407	0	38	18,37	6,84

Tabel 7: Leeftijd en ervaring van de rechter

Bovendien is het mogelijk om de ervaring van de strafrechter in een andere hoedanigheid te bestuderen, meer bepaald in de hoedanigheid van parketmagistraat of onderzoeksrechter. De rechter kan reeds meerdere hoedanigheden hebben aangenomen. Onderstaande tabel geeft aan dat het mogelijk is om van deze variabele een binaire variabele te maken, die de waarde één aanneemt indien de rechter reeds een andere functie in de magistratuur uitoefende.

Variabele	Frequentie	%
Hoedanigheid van parketmagistraat of onderzoeksrechter	1640	79,65%
Niet in hoedanigheid van parketmagistraat of onderzoeksrechter	419	20,35%

Tabel 8: Eerdere hoedanigheid van de rechter

De dataset geeft tevens weer dat elke rechter verschillende opleidingen kan gevolgd hebben. De eerste opleiding is voor elke rechter hetzelfde, namelijk licentiaat in de rechten. De vervolgoopleidingen verschillen echter tussen de rechters. Indien men magistraat wil worden is men verplicht een examen af te leggen. Afhankelijk van zijn of haar achtergrond is dit examen verschillend. Een jonge jurist met minstens één jaar juridische beroepservaring doorloopt hiervoor een gerechtelijke stage. Voor de meer ervaren juristen is er een examen inzake beroepsbekwaamheid⁴⁸ of een mondeling evaluatie-examen⁴⁹ (Justitie België, 2017). In het onderzoek zal worden nagegaan of het volgen van een verschillende opleiding een effect heeft in een rechtszaak. Ondanks dat elke rechter over dit diploma dient te beschikken, wordt er maar in 1914 rechtszaken vermelding gemaakt van één van deze drie diploma's. In de meerderheid van de rechtszaken beschikt de rechter over het beroepsbekwaamheidsattest, namelijk in 1682 rechtszaken. In de overige rechtszaken heeft de rechter in 230 rechtszaken een gerechtelijke stage doorlopen en in slechts twee rechtszaken was er een mondeling evaluatie-examen. Om de impact van de opleiding te bestuderen worden er verschillende dummy-variabelen aangemaakt. Voor elk van de drie diploma's werd een variabele gecreëerd die de waarde één aanneemt indien de rechter het diploma behaalde en nul indien dit niet zo is.

Variabele	Frequentie	%
Examen inzake beroepsbekwaamheidsattest	1682	87,88%
Mondeling evaluatie-examen	2	0,10%
Gerechtelijke stage	230	12,02%

Tabel 9: Opleiding van de rechter

2.2.2 Karakteristieken van de advocaat

De karakteristieken van de advocaat die worden bestudeerd omvatten: het geslacht, de balie waaraan de advocaat verbonden is, de ervaring, de vakgebieden, de grootte van het advocatenkantoor en de plaats van de opleiding.

Elke partij heeft het recht om zich te laten bijstaan door een advocaat.⁵⁰ In de getrokken steekproef van 2407 rechtszaken werd er in 1702 rechtszaken beroep gedaan op een advocaat. Dit omvat 70,71% van de rechtszaken. Aan de hand van de vermelde initialen in de dataset was het mogelijk de voornaam van de advocaat te achterhalen via de site van de Orde van Vlaamse Balies. Indien hier geen gegevens werden teruggevonden, werd er getracht de volledige naam te achterhalen via andere zoekmachines. Van de 1702 rechtszaken, waarbij beroep werd gedaan op een advocaat, waren er veertien rechtszaken waarbij het niet mogelijk was om de advocaat te identificeren aan de hand van de vermelde initialen. Bijgevolg blijven er 1688 rechtszaken over waarbij het geslacht van de advocaat kon bepaald worden. Indien er een beroep wordt gedaan op een advocaat is in 76,48% van de gevallen de advocaat een man en slechts in 23,52% een vrouw.

⁴⁸ Voor een advocaat is tien jaar ervaring vereist, voor iemand met een juridische functie in de privésector is twaalf jaar ervaring vereist.

⁴⁹ Voor een advocaat is twintig jaar ervaring vereist, of vijftien jaar ervaring als advocaat en ten minste vijf jaar ervaring in een ander beroep waarin belangrijke kennis van het recht vereist is.

⁵⁰ Art. 6 E.V.R.M.

Het is opvallend dat er in deze rechtszaken vaker een beroep wordt gedaan op een mannelijke advocaat dan op een vrouwelijke advocaat. Ook hier zal het geslacht worden gemeten aan de hand van een binaire variabele, waarbij een vrouwelijke advocaat de waarde één aanneemt en een mannelijke advocaat de waarde nul.

Variabele	Frequentie	%
Vrouwelijke advocaat	397	23,52%
Mannelijke advocaat	1291	76,48%

Tabel 10: Geslacht van de advocaat

De advocaat is verplicht zich aan te sluiten bij een balie tijdens het uitoefenen van zijn beroep. Voor 54 rechtszaken, waarbij de naam van de advocaat gekend is, werd er geen informatie gevonden omtrent de balie waaraan de desbetreffende advocaat verbonden is. Vlaanderen telt dertien balies. In deze dataset zijn de verschillende advocaten verbonden aan tien van de dertien Vlaamse balies, namelijk Limburg, Antwerpen, Turnhout, Mechelen, Leuven, Brussel, Gent, Dendermonde, Kortrijk en Brugge. In 86,05% van de rechtszaken is de advocaat verbonden aan één balie, in de overige 13,95% maakt de advocaat deel uit van meer dan één balie. Bovendien zijn in 1381 rechtszaken de advocaten verbonden aan de balie gelegen in het geografisch gebied van de rechtbank, in de overige 253 rechtszaken zijn ze verbonden aan één van de negen andere balies. Deze variabele is een binaire variabele aangezien deze de waarde één aanneemt indien de advocaat verbonden is aan de balie gelegen in het geografisch gebied van de rechtbank, nul indien de advocaat aan een andere balie is verbonden.

Variabele	Frequentie	%
Balie gelegen in het geografisch gebied van de rechtbank	1381	84,52%
Overige balies	253	15,48%

Tabel 11: Balie van de advocaat

Vervolgens wordt ook de ervaring van de advocaat betrokken in de analyse. De variabele ervaring meet het aantal jaren dat de advocaat actief is aan de balie tot aan het moment dat de rechtszaak van start gaat. Inzake de ervaring van de advocaat werd er in 810 rechtszaken informatie hieromtrent gevonden. Onderstaande tabel geeft weer dat de advocaten gemiddeld 11,82 jaar ervaring hebben. De advocaat met het minste ervaring is nog geen jaar actief en de advocaat met de meeste ervaring is reeds 47 jaar actief. Ook hier kan de ervaring van de advocaat gemeten worden aan de hand van een continue, een categorische of een kwadratische variabele. In 31,85% van de rechtszaken heeft de advocaat maximum vijf jaar ervaring, in 37,66% van de rechtszaken heeft hij meer dan vijf jaar ervaring en maximum vijftien jaar, in de overige 30,49% van de rechtszaken heeft de advocaat meer dan vijftien jaar ervaring. De keuze voor één van deze vormen wordt verder besproken in hoofdstuk vier.

Variabele	Observaties	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Standaardafwijking
Ervaring (jaren)	810	0	47	11,82	9,07

Tabel 12: Ervaring van de advocaat

Het recht omvat verschillende materies. Als advocaat is het dikwijls onmogelijk om thuis te zijn in al deze materies waardoor hij zich vaak toelegt op enkele rechtstakken. Deze variabele wordt gemeten als een continue variabele. Voor 1465 rechtszaken, waarbij beroep werd gedaan op een advocaat, werd informatie omtrent deze variabele teruggevonden. Een advocaat legt zich minstens toe op één rechtstak in deze dataset. Er zijn echter ook advocaten die negen rechtstakken beheersen, wat het maximum is. Gemiddeld kunnen we concluderen dat een advocaat ongeveer 2,60 rechtsmateries beheerst. Hierbij kan specifiek worden ingegaan op het strafrecht, aangezien drugszaken hieronder vallen. In 81,17% van deze rechtszaken beheerst de advocaat het strafrecht, in de overige 18,83% legt de advocaat zich niet toe op deze materie.

Variabele	Observaties	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Standaardafwijking
Vakgebieden	1465	1	9	2,60	1,69

Tabel 13: Vakgebieden van de advocaat

Variabele	Frequentie	%
Strafrecht	1190	81,17%
Geen strafrecht	276	18,83%

Tabel 14: Strafrecht van de advocaat

Om advocaat te worden moet men beschikken over een diploma in de rechten. Er is echter een keuzevrijheid inzake de universiteit waar dit diploma behaald kan worden. Om deze variabele te achterhalen werden verschillende bronnen gebruikt. Indien de advocaten beschikken over een website werd hier vaak informatie teruggevonden, anderzijds werd LinkedIn geraadpleegd. Dit is een sociale netwerksite die zich richt op werkenden waarbij iedereen een professioneel profiel kan aanmaken. Aan de hand van de naam van de advocaat kon worden nagegaan of de betreffende advocaat hier actief op is. Het profiel maakt vaak vermelding van de opleiding die gevolgd werd en de plaats van deze opleiding. Voor 1023 rechtszaken werd op deze manier informatie gevonden omtrent de plaats van opleiding. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de universiteiten waar de advocaten hun opleiding hebben gevolgd. In de meerderheid van de rechtszaken heeft de advocaat het diploma 'licentiaat in de rechten' behaald aan de Universiteit van Antwerpen (54,83%), gevolgd door de Katholieke Universiteit van Leuven (21,41%), de Vrije Universiteit van Brussel (12,03%) en de Universiteit van Gent (11,43%). In een aantal rechtszaken heeft de advocaat een opleiding in Nederland gevolgd, namelijk in Groningen (0,20%) en Utrecht (0,10%). Om de impact van de opleiding van de advocaat te bestuderen, wordt voor elke universiteit een dummy-variabele gemaakt die aangeeft of de advocaat al dan niet de opleiding volgde aan de betreffende universiteit.

Universiteit	Frequentie	%
Katholieke Universiteit Leuven	219	21,41%
Universiteit Gent	117	11,43%
Universiteit Antwerpen ⁵¹	561	54,83%
Vrije Universiteit Brussel	123	12,03%
Rijksuniversiteit Groningen	2	0,20%
Universiteit Utrecht	1	0,10%

Tabel 15: Plaats van de opleiding van de advocaat

Een advocaat kan ervoor opteren om alleen te werken in een eigen kantoor of om zich te verbinden met een advocatenkantoor bestaande uit meerdere advocaten. Indien er geen informatie werd gevonden omtrent deze variabele, op de website van de advocaat of met behulp van een andere zoekmachine, wordt ervan uitgegaan dat de advocaat onafhankelijk werkt en niet deel uitmaakt van een groep. In 69,94% is de advocaat verbonden met een advocatenkantoor bestaande uit meerdere advocaten, in de overige 30,06% werkt de advocaat alleen in een kantoor.⁵² Onderstaande tabel geeft aan dat een advocatenkantoor gemiddeld uit 6,14 advocaten bestaat. Het kleinste kantoor bestaat uit één advocaat en het grootste kantoor uit 121 advocaten. Ook hier wordt tot slot gebruik gemaakt van zowel een continue variabele als een aantal categorieën. De advocaat kan actief zijn in een kantoor bestaande uit één of twee advocaten (40,26%), bestaande uit meer dan twee advocaten en maximum vijf advocaten (23,60%) of bestaande uit meer dan vijftien advocaten (36,14%). De keuze voor één van deze vormen wordt verder besproken in hoofdstuk vier.

Variabele	Observaties	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Standaard -afwijking
Werkt in groep/alleen	1688	0	1	0,70	0,46
Grootte advocatenkantoor	1530	1	121	6,14	8,34

Tabel 16: Grootte advocatenkantoor van de advocaat

⁵¹ Indien de advocaat een opleiding heeft genoten aan de UFSIA of UIA werd dit ondergebracht bij de Universiteit van Antwerpen aangezien dit vanaf 1973 samen onder de Universiteit van Antwerpen valt.

⁵² In 158 rechtszaken waarbij een advocaat in groep werkt, kon niet worden bepaald hoe groot het kantoor was.

2.2.3 Controlevariabelen

In de analyse zullen niet enkel de karakteristieken van de rechters en advocaten worden opgenomen, maar ook enkele controlevariabelen. Dit zijn variabelen die eigen zijn aan de beklagde of aan de rechtszaak. Afhankelijk van de afhankelijke variabele zullen er andere controlevariabelen worden verkozen. Eerst worden twee samenvattende tabellen opgenomen met de verschillende controlevariabelen. Hierna zullen de verschillende variabelen kort gedefinieerd worden.

Onderstaande tabellen geven een overzicht van de controlevariabelen van de beklagden en de rechtszaak die worden opgenomen.

Variabelen beklagden	Observaties	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Standaardafwijking
Vrouwelijke beklagde	2407	0	1	0,94	0,25
Leeftijd beklagde	2405	16	68	31,35	9,65
Geboorteland beklagde België	2287	0	1	0,45	0,50
Beklaagde heeft kinderen	1494	0	1	0,13	0,34
Werkende beklagde	1537	0	1	0,49	0,50
Beklaagde verblijft onwettig in België	2407	0	1	0,30	0,46
Aantal vroegere veroordelingen	1821	0	51	3,86	5,77
Aantal vroegere veroordelingen drugsgerelateerd	1821	0	9	0,50	0,95
Voorhechtenis bij vonnis	2407	0	1	0,31	0,46

Tabel 17: Controlevariabelen beklagden

Variabelen rechtszaak	Observaties	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Standaardafwijking
Meerdere beklagden	2407	0	1	0,41	0,49
Betrokkenheid van slachtoffers	2407	0	1	0,03	0,17
Persoonlijke verschijning op zitting	2407	0	1	0,72	0,45
Tolk	2407	0	1	0,25	0,43

Aantal tenlasteleggingen	2407	1	12	1,46	0,92
Kwalificatie misdrijf					
60A - Invoer, uitvoer van verdovende middelen/psychotrope stoffen zonder machtiging	2402 ⁵³	0	1	0,48	0,50
60B - Verkopen, te koop aanbieden of afleveren van verdovende middelen/psychotrope stoffen zonder machtiging of aan niet gemachtigde personen	2402	0	1	0,002	0,05
60C - Vergemakkelijken van of aanzetten tot het gebruik van verdovende middelen/psychotrope stoffen	2402	0	1	0,06	0,24
60D - Bezit van verdovende middelen/psychotrope stoffen zonder machtiging	2402	0	1	0,41	0,50
60E - Aanschaffen of pogen aan te schaffen van verdovende middelen/psychotrope stoffen door vervalsing van een voorschrift of via gelijk welk ander frauduleus middel	2402	0	1	0,03	0,17
60F - Onwettige aanschaffing van verdovende middelen/psychotrope stoffen door een gemachtigd persoon	2402	0	1	0,005	0,07
60G - Onwettig voorschrijven of afleveren van verdovende middelen/psychotrope stoffen door een gemachtigd persoon/Doen ontstaan, in stand houden of verergeren van een verslaving door een practicus	2402	0	1	0,004	0,64
60H - Teelt van verdovende middelen	2402	0	1	0,006	0,76
60K - Verdovende middelen/psychotrope stoffen - andere	2402	0	1	0,0012	0,35

⁵³ Vijf rechtszaken waarbij de generieke tenlasteleggingscode niet meer in gebruik is.

60L - Verdovende middelen/psychotrope stoffen - niet gepreciseerd	2402	0	1	0,0008	0,30
60M - Doping	2402	0	1	0,0004	0,20
Cannabis	2400	0	1	0,57	0,50
Panel rechters	2407	0	1	0,22	0,41
Tenlastelegging t.a.v. meerderjarige	2407	0	1	0,94	0,24
Tenlastelegging t.a.v. minderjarige <12 jaar	2407	0	1	0,005	0,07
Tenlastelegging t.a.v. minderjarige 12-16 jaar	2407	0	1	0,02	0,15
Tenlastelegging t.a.v. minderjarig 16-18 jaar	2407	0	1	0,05	0,22

Tabel 18: Controlevariabelen rechtszaak

De eerste controlevariabele met betrekking tot de beklaagde is het geslacht van de beklaagde. Deze variabele wordt voorgesteld als *vrouwelijke beklaagde* en toont aan of de beklaagde al dan niet vrouwelijk is. Ook de *leeftijd beklaagde* zal later in de analyse worden opgenomen en meet hoe oud de beklaagde is. De variabele *geboorteland beklaagde België* geeft aan of de beklaagde geboren is in België of in een ander land. Het al dan niet hebben van kinderen als beklaagde wordt bovendien gemeten door de variabele *beklaagde heeft kinderen*. Daarnaast wordt ook aangegeven of de beklaagde een beroep uitoefent of werkloos is, dit kan worden teruggevonden onder de variabele *werkende beklaagde*. De variabele *beklaagde verblijft onwettig in België* duidt aan of de beklaagde illegaal in België leeft. Ook het *aantal vroegere veroordelingen* en het *aantal vroegere veroordelingen drugsgerelateerd* worden bij de controlevariabelen betrokken. De eerste variabele geeft aan of de beklaagde reeds eerder werd veroordeeld, onafhankelijk de soort veroordeling. De tweede variabele focust zich enkel op de veroordelingen in drugszaken. Tot slot wordt de variabele *voorhechtenis bij vonnis* opgenomen. Deze gaat na of de beklaagde zich reeds in voorhechtenis bevond op het moment van het vonnis.

Er worden tevens een aantal controlevariabelen opgenomen met betrekking tot de rechtszaak. De eerste variabele is *meerdere beklagden* en toont aan of het misdrijf al dan niet werd gepleegd door meerdere beklagden. Ook de *betrokkenheid van slachtoffers* wordt opgenomen. Het is namelijk mogelijk dat bij het misdrijf één of meerdere slachtoffers zijn verbonden. De variabele *persoonlijke verschijning op zitting* geeft aan of de beklaagde minstens één keer persoonlijk aanwezig was tijdens de rechtszaak. Daarnaast is er ook de variabele *tolk* die nagaat of de beklaagde werd bijgestaan door een tolk. Het *aantal tenlasteleggingen* wordt tevens opgenomen en meet hoeveel tenlasteleggingen er zijn ten aanzien van de beklaagde. Voor de *kwalificatie* van het misdrijf worden er elf verschillende variabelen opgenomen. Afhankelijk van het gepleegde

misdrijf kan dit anders gekwalificeerd worden. De verschillende mogelijkheden zijn terug te vinden in de bovenstaande tabel. Vervolgens wordt een variabele *cannabis* betrokken bij de controlevariabelen. Deze variabele toont aan of de drugs waarover sprake is cannabis is. Ook wordt er nagegaan of er al dan niet drie rechters aanwezig zijn tijdens de rechtszaak. Dit wordt gemeten door de variabele *panel rechters*. Tot slot kan er worden nagegaan ten aanzien van wie de tenlastelegging werd begaan. Dit kan een meerderjarige zijn, wat gemeten wordt door de variabele *tenlastelegging t.a.v. meerderjarige*. Daarnaast kan het gaan om een minderjarige, wat gemeten wordt door de variabele *tenlastelegging t.a.v. minderjarige <12 jaar* indien de minderjarige jonger is dan twaalf jaar, de variabele *tenlastelegging t.a.v. minderjarige 12-16 jaar* indien de minderjarige tussen twaalf en zestien jaar is en door de variabele *tenlastelegging t.a.v. minderjarig 16-18 jaar* indien de minderjarige tussen zestien en achttien jaar oud is.

Hoofdstuk 3: Meervoudige regressiemodellen voor de karakteristieken van de rechter

In dit hoofdstuk wordt de impact van de karakteristieken van de rechter bestudeerd in rechtszaken omtrent drugsdelicten. Enerzijds wordt de impact van deze karakteristieken onderzocht ten aanzien van de veroordelingsbeslissing, anderzijds worden ook de aard van de hoofdstraf en de lengte van de gevangenisstraf bestudeerd. Zoals eerder vermeld, ligt de focus op de volgende karakteristieken: het geslacht, de burgerlijke staat, de leeftijd, de ervaring en de opleiding van de rechter.

3.1 De invloed van de karakteristieken van de rechter op de veroordelingsbeslissing

De focus in deze paragraaf ligt op de invloed van de karakteristieken van de rechter op de veroordelingsbeslissing. De rechter kan een beklaagde enerzijds veroordelen of de opschorting verlenen en anderzijds vrijspreken. Voordat er analyses kunnen worden uitgevoerd, is het van belang om te bepalen welke karakteristieken van de rechter, maar ook van de rechtszaak en de beklaagde worden opgenomen in het model. Inzake de karakteristieken van de rechter kan er verwezen worden naar hierboven. De opgenomen overige variabelen worden besproken in paragraaf 3.1.1.

3.1.1 Bepalen van de controlevariabelen

Bij de analyse van de veroordelingsbeslissing worden buiten de 'key variables' ook enkele controlevariabelen met betrekking tot de beklaagde en de rechtszaak opgenomen. De controlevariabelen met betrekking tot de beklaagde die worden opgenomen zijn: vrouwelijke beklaagde, leeftijd beklaagde, geboorteland beklaagde België, het onwettig verblijven als beklaagde in België, werkende beklaagde, het aantal vroegere veroordelingen, het aantal vroegere veroordelingen drugserelateerd en de voorhechtenis bij het vonnis. De keuze voor deze variabelen is gebaseerd op bestaande literatuur vanuit het buitenland en eigen verwachtingen. Ten eerste wordt de variabele vrouwelijke beklaagde geïntegreerd aangezien het onderzoek van Gruhl et al. (1981) vermeldde dat een vrouwelijke beklaagde minder snel veroordeeld werd in de verschillende misdrijfzaken die onderzocht werden. Ook de leeftijd van de beklaagde wordt in dit model opgenomen. Een jongere beklaagde heeft minder levenservaring dan een oudere beklaagde waardoor hij het mogelijks moeilijker vindt om een houding aan te nemen tijdens de rechtszaak en zo vaker details zal vrijgeven. Het geboorteland van de beklaagde wordt tevens opgenomen, maar de variabele nationaliteit niet aangezien beiden sterk gecorreleerd zijn. Er wordt gekozen voor het geboorteland omdat dit meer informatie zal geven. Iemand die in België wordt geboren, is automatisch een Belg. Als je geboren bent in het buitenland kan je nog altijd Belg van nationaliteit worden, maar het geboorteland blijft hetzelfde. Vandaar dat ik veronderstel dat het geboorteland meer informatie gaat geven omtrent de achtergrond van de beklaagde. Indien een beklaagde onwettig verblijft in België kan de rechter een strengere houding aannemen. De beklaagde is namelijk al illegaal in België dus waarom zou deze dan ook geen extra misdrijf durven plegen. Bovendien wordt ook de variabele werkende beklaagde opgenomen aangezien dit een indicatie geeft van de persoonlijkheid van de beklaagde waardoor de rechter zich kan laten leiden. Verder

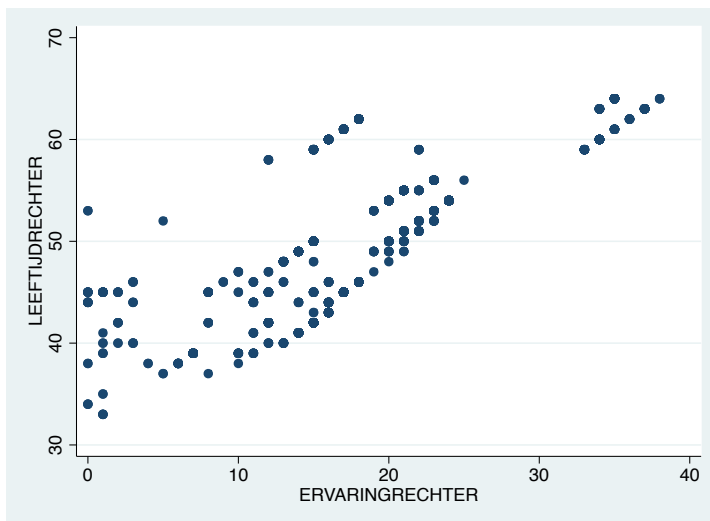
worden ook het aantal vroegere veroordelingen en het aantal vroegere veroordelingen drugsgelateerd opgenomen. Indien een beklaagde reeds meerdere keren werd veroordeeld, kan de rechter de beklaagde sneller schuldig verklaren en veroordelen aangezien hij reeds eerder de stap durfde te zetten om een misdrijf te plegen. Tot slot wordt ook rekening gehouden met het feit of de beklaagde al dan niet in voorhechtenis zit. Dit houdt in dat de onderzoeksrechter de feiten zeer ernstig acht en hij reeds genoeg bewijs heeft om de verdachte in voorhechtenis te houden. Door de aanwezigheid van dit bewijs is de zaak voor de rechter ook duidelijker en zal hij de verdachte dus vaker veroordelen.

De controlevariabelen met betrekking tot de rechtszaak zijn: meerdere beklaagden, de betrokkenheid van slachtoffers, de persoonlijke verschijning op de zitting, de tolk, de kwalificatie van het misdrijf, cannabis, het aantal tenlasteleggingen en de tenlasteleggingen ten aanzien van een minderjarige of meerderjarige. Indien er sprake is van meerdere beklaagden dan is er meer kans dat de beklaagden elkaar gaan verraden waardoor ze meer kans hebben om veroordeeld te worden. Ook de aanwezigheid van slachtoffers kan een invloed hebben. De slachtoffers kunnen een verklaring afleggen waardoor er meer bewijs aanwezig is tegen de beklaagde. Hierdoor kan deze vaker schuldig worden verklaard en veroordeeld worden. Daarnaast wordt ook de persoonlijke verschijning op de zitting geïntegreerd. Op deze manier kan de rechter zich een beeld schetsen van de persoon waardoor dit zijn oordeel vorm kan geven. De aanwezigheid van een tolk wordt tevens opgenomen aangezien dit kan aangeven dat een persoon niet geïntegreerd is in de maatschappij waardoor de rechter deze sneller zou kunnen veroordelen indien er twijfel bestaat omtrent de schuld. Ook het soort misdrijf en de soort drugs worden opgenomen. Dit bepaalt namelijk de ernst van de feiten wat ook hier een weerslag zal hebben. Het aantal tenlasteleggingen zal volgens mijn verwachtingen tevens een invloed hebben. Meerdere tenlasteleggingen verhogen namelijk de kans om veroordeeld te worden. Tot slot kunnen de variabelen die de tenlasteleggingen ten aanzien van een minderjarige of meerderjarige omvatten geïntegreerd worden. Onze maatschappij hecht veel waarde aan het beschermen van kinderen. De verklaring van een kind kan hierdoor een grotere bewijswaarde hebben waardoor de beklaagde sneller schuldig kan worden geacht en vaker veroordeeld wordt.

Een aantal variabelen die werden opgelijst in paragraaf 2.2.2 worden niet opgenomen in het model van de veroordelingsbeslissing. Met betrekking tot de karakteristieken van de beklaagden wordt het al dan niet hebben van kinderen niet opgenomen bij de veroordelingsbeslissing. Het beeld dat de rechter heeft van een beklaagde, zou een belangrijke impact kunnen hebben bij twijfel omtrent de schuldigheid. Er kan echter niets worden afgeleid omtrent de persoonlijkheid van de beklaagde op basis van de kinderen aangezien zowel rijken als armen, werklozen als werkenden, kinderen kunnen hebben. Met betrekking tot de karakteristieken van de rechtszaak wordt het panel van rechters niet opgenomen. Bij de straffen zouden de rechters onderling veel kunnen discussiëren omtrent de gepaste straf. Bij de veroordelingsbeslissing zal dit minder mogelijk zijn aangezien het aanwezige bewijs de schuld van de beklaagde zal bepalen.

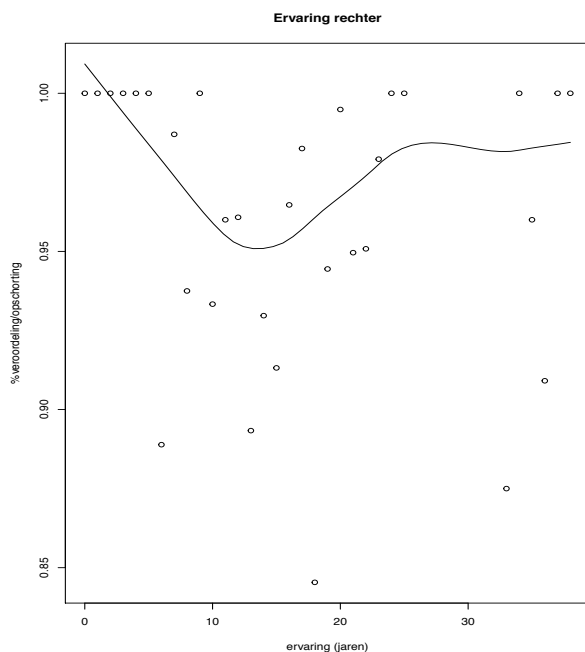
3.1.2 Bepalen van de onafhankelijke variabelen ervaring en leeftijd

De beschrijvende statistieken gaven eerder aan dat het mogelijk is om de ervaring en de leeftijd van de rechter op verschillende wijzen te meten. Een eerste opmerking die moet worden gemaakt is dat er een grote correlatie is tussen beide variabelen. De onderstaande figuur geeft weer dat wanneer een rechter ouder wordt, hij vaak ook meer ervaring heeft en omgekeerd. Door de hoge correlatie is het onmogelijk om beide variabelen in de modellen op te nemen. Voor beide variabelen zullen afzonderlijk modellen worden opgesteld zodat het mogelijk is een vergelijking te maken van de impacten. In deze masterproef zullen enkel de modellen met de ervaring van de rechter worden toegevoegd, maar hierbij wordt telkens kort verwezen naar de impact die de leeftijd heeft in het andere model.

Figuur 1: Correlatie leeftijd en ervaring van de rechter

Voor de ervaring van de rechter is het mogelijk om een continue, een categorische of een kwadratische variabele te nemen. De onderstaande grafiek geeft weer dat het waarschijnlijk niet gepast zal zijn om een continue variabele te hanteren. Indien er geopteerd wordt om categorieën te gebruiken dan is de volgende opsplitsing gepast: rechters met maximum vijftien jaar ervaring, rechters met meer dan vijftien jaar en maximum twintig jaar ervaring en rechters met meer dan twintig jaar ervaring. De onderstaande grafiek geeft een duidelijke trend weer: de minder ervaren rechters zijn strenger, indien ze meer ervaring verkrijgen worden ze minder streng, waarna de meest ervaren rechters terug strenger worden. Om na te gaan of een kwadratische variabele gepast is, moet er gekeken worden of de variabelen die het kwadratisch verband aangeven, meer bepaald de variabelen *ervaring rechter* en *ervaring rechter kwadratisch*, gezamenlijk significant zijn. Dit kan worden nagegaan aan de hand van de F-test. Op basis hiervan kan worden vastgesteld of het nuttig is om de kwadratische term op te nemen. Een andere mogelijkheid is om te werken met de categorieën, toch wordt de voorkeur gegeven aan de kwadratische vorm aangezien dit net iets meer in de variabiliteit van de afhankelijke variabele verklaart.

Figuur 2: Ervaring van de rechter

3.1.3 De analyse met betrekking tot de veroordelingsbeslissing

Er wordt gestart met een basismodel, waar enkel de onafhankelijke variabelen worden geïntegreerd waarop de focus ligt, de 'key variables'. Hierin wordt kort aangegeven welke invloed deze verschillende variabelen hebben. In het uitgebreide model, waarin alle onafhankelijke variabelen worden opgenomen, wordt dieper ingegaan op de verschillende effecten en worden mogelijke verklaringen gegeven. Voor het uitvoeren van de analyses wordt gebruik gemaakt van de 'ordinary least squares methode' (OLS), meer bepaald het 'lineair probability model' (LPM). Dit model is eenvoudig in gebruik indien er veel dummy's in het model worden geïntegreerd.

Door enkel de 'key variables' te integreren is het mogelijk om 1,76% van de variabiliteit in de veroordelingsbeslissing te verklaren. Dit is weinig, wat aangeeft dat het nuttig kan zijn andere bijkomende variabelen te integreren. Voordat een model kan worden opgesteld moet bepaald worden hoe de variabele ervaring zal worden opgenomen in het basismodel en het uitgebreide model. Hiervoor kan een F-test worden uitgevoerd. Deze toont aan dat beide variabelen, *ervaring rechter* en *ervaring rechter kwadratisch*, gezamenlijk significant zijn.⁵⁴ Op basis van dit model werden een aantal significante effecten gevonden. De resultaten tonen namelijk aan dat het geslacht, de burgerlijke staat en de ervaring van de rechter een impact hebben op de veroordelingsbeslissing. Inzake het geslacht geeft het model aan dat de kans op een veroordeling of opschorting stijgt met ongeveer 9,96% indien de rechtszaak wordt behandeld door een vrouw. Een vrouwelijke rechter is dus strenger dan een mannelijke collega. Bovendien heeft ook de burgerlijke staat van de rechter een invloed. Indien de rechter gescheiden is, zal deze zich minder streng opstellen. De beklagde heeft namelijk 2,81% minder kans op een veroordeling of opschorting dan wanneer de rechter gehuwd zou zijn. Ook de ervaring van de rechter heeft een

⁵⁴ F = 0,0167

invloed op de veroordelingsbeslissing. De eerder vermelde F-test toont aan dat beide variabelen *ervaring rechter* en *ervaring rechter kwadratisch* gezamenlijk significant zijn. Hier komt dus het kwadratisch verband tot uiting. Enerzijds is er een negatief effect aanwezig, maar anderzijds is dit geen eenvoudige lineaire relatie. Het negatieve effect wordt steeds minder groot. Het kantelpunt bevindt zich ongeveer op 9,29 jaren ervaring. Dit houdt in dat een extra jaar ervaring de kans op een veroordeling of opschorting doet dalen zolang de rechter minder dan 9,29 jaren ervaring heeft. Vanaf 9,29 jaren ervaring zal een extra jaar ervaring de kans op een veroordeling of opschorting doen toenemen. Voor de gemiddelde ervaring van achttien jaar geldt dan dat een extra jaar ervaring de kans op een veroordeling of opschorting doet toenemen met 0,87%. Indien de ervaring van de rechter vervangen wordt door de leeftijd van de rechter dan is een gelijkaardige kwadratische trend aanwezig. Tot slot wordt ook een effect gevonden van een vroegere ervaring als onderzoeksrechter of parketmagistraat. Indien de rechter minstens één van de twee hoedanigheden heeft aangenomen in zijn carrière, zal hij zich minder streng opstellen. De kans op een veroordeling of opschorting voor de beklaagde daalt met 6,49%

Er dient te worden opgemerkt dat de variabele *mondeling evaluatie-examen van de rechter* uit het model werd gelaten. De beschrijvende statistieken vermeldden namelijk een te laag aantal observaties om in het model te integreren.

	Coëfficiënten	Std. Fout	t	P> t	
Vrouwelijke rechter	0.0995865	0.0296448	3.36	0.001	***
Gescheiden rechter	-0.02805	0.0135841	-2.06	0.039	**
Feitelijk samenwonende rechter	-0.0005759	0.012747	-0.05	0.964	
Ongehuwde rechter	0.0455557	0.0324307	1.40	0.160	
Ervaring rechter	-0.0029513	0.0026921	-1.10	0.273	**
Ervaring rechter kwadratisch	0.0001588	0.0000696	2.28	0.023	**
Ervaring als parketmagistraat of onderzoeksrechter	-0.0649149	0.0198242	-3.27	0.001	***
Examen inzake beroepsbekwaamheid	-0.0118175	0.0207091	-0.57	0.568	
Constante	0.9458978	0.0243037	38.92	0.000	
Afhankelijke variabele: veroordelingsbeslissing					
*** Significant op een 1% significantieniveau					
** Significant op een 5% significantieniveau					
* Significant op een 10% significantieniveau					
N = 1810					

Tabel 19: Basismodel veroordelingsbeslissing rechter

Om tot het uiteindelijke model te komen, is het noodzakelijk een aantal controlevariabelen te integreren in het model. Eerder werd al besproken welke variabelen worden opgenomen en de verklaring hierachter. Ook hier kan weinig van de variabiliteit in de veroordelingsbeslissing verklaard worden, namelijk 6,98%. Indien we kijken naar de invloed van de verschillende onafhankelijke variabelen valt het op dat deze impact vrij gelijkaardig is ten opzichte van het basismodel. Een eerste variabele die een belangrijk effect blijft hebben, is het geslacht. In een

rechtszaak met een vrouwelijke rechter heeft de beklagde 14,68% meer kans om veroordeeld te worden of de opschorting te verkrijgen dan wanneer deze zaak wordt behandeld door een mannelijke rechter. Dit resultaat is in overeenstemming met de resultaten van het onderzoek van enerzijds Peresie (2005) en anderzijds Songer en Crews-Meyer (2000). In deze studies werd gebruik gemaakt van rechtszaken omtrent seksuele discriminatie en intimidatie en 'obscenity' cases. Aan de hand van de eigen bekomen resultaten is het mogelijk te stellen dat de impact van het geslacht van de rechter zich niet enkel voordoet in deze soort rechtszaken maar ook in de rechtszaken omtrent drugsdelicten. De invloed van de burgerlijke staat van de rechter is verdwenen en is net niet meer significant op een betrouwbaarheidsniveau van 10%. Voor leeftijd en ervaring blijft hetzelfde effect zichtbaar. Indien de rechter meer ervaring heeft zal hij zich minder strenger opstellen in de veroordelingsbeslissing, maar ook hier zal het negatieve effect afnemen. Indien een rechter meer ervaring verkrijgt, kan hij mogelijk minder druk voelen om goed te presteren dan in zijn beginjaren. Hierdoor kan hij de zaak met een minder kritische blik gaan bekijken. Naarmate de rechter echter een aantal jaren ervaring heeft en vaak dus ook een oudere leeftijd kan deze kijk weer veranderen. Vanaf 13,21 jaren ervaring zal een rechter niet meer milder zijn in de veroordelingsbeslissing maar wordt hij terug strenger. Voor een rechter die de gemiddelde ervaring van 18 jaar heeft, zal een extra jaar ervaring de kans op een veroordeling of opschorting doen stijgen met 0,24%. Indien de ervaring van de rechter wordt vervangen door de leeftijd van de rechter, treedt een gelijkaardig effect op. Tot slot blijft er een effect waarneembaar indien de rechter eerder al de hoedanigheid van onderzoeksrechter of parketmagistraat aannam. De beklagde heeft namelijk 7,28% minder kans om veroordeeld te worden of de opschorting te verkrijgen, wat niet in overeenstemming is met de eerder geformuleerde verwachtingen.

	Coëfficiënten	Std. Fout	t	P> t
Vrouwelijke rechter	0.1468364	0.0442953	3.31	0.001 ***
Gescheiden rechter	-0.027259	0.0177812	-1.53	0.126
Feitelijk samenwonende rechter	-0.0136754	0.0177794	-0.77	0.442
Ongehuwde rechter	0.0714202	0.0461184	1.55	0.122
Ervaring rechter ⁵⁵	-0.0066287	0.0056236	-1.18	0.239 **
Ervaring rechter kwadratisch	0.0002509	0.000133	1.89	0.060 **
Ervaring als parketmagistraat of onderzoeksrechter	-0.0727581	0.0317275	-2.29	0.022 **
Examen inzake beroepsbekwaamheid	0.0009949	0.0345327	0.03	0.977
Controlevariabelen ⁵⁶	Ja			
Constante	0.8444129	0.051415	16.42	0.000
Afhankelijke variabele: veroordelingsbeslissing				
*** Significant op een 1% significantieniveau				
** Significant op een 5% significantieniveau				
* Significant op een 10% significantieniveau				

⁵⁵ F = 0,0167

⁵⁶ Zie bijlage 3 tabel 31

Tabel 20: Uitgebreide model veroordelingsbeslissing rechter

Indien kort de impact van de controlevariabelen wordt geschetst, is het opvallend dat het geslacht van de beklaagde geen effect heeft. Rechters maken volgens dit model dus geen onderscheid tussen een vrouwelijke en een mannelijke beklaagde. Op een significantieniveau van 5% kan er een invloed worden teruggevonden van de variabele *meerdere beklaagden* en *de tenlastelegging ten aanzien van een minderjarige 16-18 jaar*. Indien de beklaagde het misdrijf pleegde met meerdere beklaagden zal hij een kleinere kans hebben om veroordeeld te worden of de opschorting te verkrijgen. Het is bijgevolg voor de beklaagde voordeliger om het misdrijf met een groep te plegen, wat dus indruist tegen mijn verwachtingen. Inzake de tenlasteleggingen ten aanzien van een minderjarige wordt enkel een effect gevonden voor een minderjarige tussen zestien en achttien jaar. Indien het gaat om een tenlastelegging ten aanzien van een minderjarige tussen zestien en achttien jaar zal de beklaagde een grotere kans hebben om veroordeeld te worden of de opschorting te verkrijgen dan wanneer het gaat om een tenlastelegging ten aanzien van een meerderjarige. Voor de tenlastelegging ten aanzien van een minderjarige jonger dan twaalf jaar of een minderjarige tussen twaalf en zestien jaar werd er geen effect teruggevonden. Dit kan te maken hebben met het lagere aantal observaties in beide categorieën. Op een significantieniveau van 10% wordt bovendien ook een invloed waargenomen van de leeftijd, het geboorteland van de beklaagde en de kwalificatie van het misdrijf. Een oudere beklaagde of een beklaagde die niet in België geboren is, zal een kleinere kans hebben op een veroordeling of opschorting. Tot slot kan verwezen worden naar de kwalificatie van het misdrijf. Een beklaagde die wordt verdacht van *de teelt van verdovende middelen* zal meer kans hebben op een gevangenisstraf dan iemand die verdacht wordt van de *invoer, uitvoer van verdovende middelen/psychotrope stoffen zonder machtiging*.

Ook hier moet worden opgemerkt dat een aantal variabelen buiten beschouwing werden gelaten omwille van het lage aantal observaties, namelijk de variabele *mondeling evaluatie-examen van de rechter*, de kwalificaties *andere verdovende middelen/psychotrope stoffen*, *niet verder gepreciseerde verdovende middelen/psychotrope stoffen* en *doping*.

3.2 De invloed van de karakteristieken van de rechter op de strafmaat

In dit deel wordt een gelijkaardige analyse ondernomen maar dan voor de strafmaat. Hiermee wordt verwezen naar de aard van de straf en de lengte van de gevangenisstraf. Inzake de aard van de straf wordt een onderscheid gemaakt tussen veroordeelden die een gevangenisstraf opgelegd krijgen of een andere straf. Ook hier worden tevens een aantal controlevariabelen opgenomen.

3.2.1 Bepalen van de controlevariabelen

De controlevariabelen met betrekking tot de beklaagde die worden opgenomen zijn: vrouwelijke beklaagde, de leeftijd beklaagde, geboorteland beklaagde België, het onwettig verblijven als beklaagde in België, beklaagde heeft kinderen, werkende beklaagde, het aantal vroegere veroordelingen, het aantal vroegere veroordelingen drugsgelateerd en de mogelijke voorhechtenis bij het vonnis. Ook in deze modellen kan het geslacht van de beklaagde mogelijk een invloed hebben. Gruhl et al. (1981) vermeldden immers dat een vrouwelijke beklaagde niet

alleen minder snel veroordeeld wordt, maar dat de rechter tevens een mildere straf zou opleggen aan een vrouwelijke beklaagde indien deze toch werd veroordeeld. Ook de leeftijd van de beklaagde wordt hier opgenomen. De rechter kan van oordeel zijn dat een oudere beklaagde meer verantwoordelijk is voor zijn daden aangezien hij reeds meer levenservaring heeft. Het geven van een tweede kans aan een jonge beklaagde kan zich bijgevolg weerspiegelen in de straf. Zoals eerder vermeld, wordt ook hier de voorkeur gegeven aan het geboorteland van de beklaagde in plaats van aan de nationaliteit. Voor zowel de soort straf als de lengte van de gevangenisstraf wordt ook de variabele omtrent het onwettig verblijven als beklaagde in België opgenomen. In eerste instantie mogen dergelijke personen niet verblijven in dit land en bovendien plegen ze dan nog eens een misdrijf. Dit kan voor de rechter een reden zijn om de beklaagde een strengere straf op te leggen. Twee andere variabelen die zullen worden opgenomen zijn de variabelen beklaagde heeft kinderen en werkende beklaagde. Eerder werd vermeld dat de maatschappij veel belang hecht aan het beschermen van kinderen en dus ook aan een goede opvoeding van kinderen. Indien één van de ouders echter een gevangenisstraf krijgt opgelegd, zou dit een verstoring van de kinderen hun jeugd kunnen betekenen. Dit probeert men te vermijden in de mate dat dit mogelijk is. Indien de beklaagde toch wordt veroordeeld tot een gevangenisstraf zal deze straf volgens mijn verwachtingen korter zijn. De werkende beklaagde wordt dus tevens opgenomen aangezien het belangrijk is dat de veroordeelde zijn sociaal en professioneel leven, in de mate dat dit mogelijk is, kan blijven behouden. Hierdoor verwacht ik dat de rechter zich milder zal opstellen inzake de soort straf. Verder worden ook het aantal vroegere veroordelingen en het aantal vroegere veroordelingen drugsgelateerd opgenomen bij de modellen van de soort en lengte van de gevangenisstraf. Indien een beklaagde reeds meerdere keren werd veroordeeld, kan de rechter een strengere straf opleggen aangezien de persoon zich niet kan houden aan de verwachtingen van de maatschappij. Dit kan bovendien leiden tot wettelijke herhaling. Tot slot wordt ook rekening gehouden met het feit of de beklaagde al dan niet in voorhechtenis zit bij het vonnis. Ik verwacht dat de rechter sneller een gevangenisstraf zal uitspreken indien de beklaagde zich reeds in de gevangenis bevindt. De onderzoeksrechter heeft namelijk deze beslissing eerder genomen op basis van harde feiten en sterke argumenten. De rechter kan zich op deze manier indirect verplicht voelen zijn standpunt te volgen. Bovendien kan de rechter van oordeel zijn dat de straf die gepast is voor het misdrijf pas moet beginnen tellen vanaf de uitspraak van het vonnis, zonder inbegrip van de tijd in voorhechtenis. Zo zou de rechter een hogere straf kunnen uitspreken.

De controlevariabelen met betrekking tot de rechtszaak die worden opgenomen zijn: meerdere beklaagden, de betrokkenheid van slachtoffers, de persoonlijke verschijning van de partijen, een tolk, het aantal tenlasteleggingen, de kwalificatie van het misdrijf, de soort drugs, het panel van rechters en de tenlastelegging ten aanzien van een minderjarige of een meerderjarige. Net zoals meerdere beklaagden en slachtoffers zouden kunnen resulteren in een strenger oordeel van de rechter inzake de veroordelingsbeslissing, kan dit ook een gelijkaardige impact hebben op de straf die wordt opgelegd. Het persoonlijk verschijnen als beklaagde tijdens een rechtszaak kan een blijk van schuldbesef en verantwoordelijkheid tonen waardoor de rechter zich milder kan opstellen inzake de straf. Ook de aanwezigheid van een tolk zou hier een invloed kunnen hebben. De rechter kan namelijk van oordeel zijn dat iemand die zich niet integreert in de maatschappij en de taal niet machtig is een strengere straf verdient. Net zoals bij de veroordelingsbeslissing worden het aantal

tenlasteleggingen, de kwalificatie van het misdrijf, de soort drugs en de tenlasteleggingen ten aanzien van een minderjarige of meerderjarige opgenomen. Meerdere tenlasteleggingen kunnen resulteren in een zwaardere straf. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat de regels van samenloop gerespecteerd dienen te worden. Voor de kwalificatie van het misdrijf en de soort drugs geldt nog steeds dat dit de ernst van de feiten zal bepalen, wat zich zal vertalen in een andere straf. Daarnaast zal het plegen van een misdrijf ten aanzien van een minderjarige resulteren in strafverzwarende omstandigheden. Tot slot wordt ook de variabele panel rechters geïntegreerd. De drie rechters moeten hier namelijk een compromis zoeken inzake de straf op basis van eigen inzichten in de zaak.

3.2.2 De analyse met betrekking tot de aard van de hoofdstraf

Voor de analyse met betrekking tot de aard van de hoofdstraf wordt tevens gebruik gemaakt van OLS en meer bepaald van het 'lineair probability model'. De 'key variables' die worden opgenomen zijn hetzelfde als deze van de veroordelingsbeslissing. De controlevariabelen verschillen echter gedeeltelijk, wat eerder al werd besproken. Ook voor dit regressiemodel wordt gestart met een basismodel waarbij enkel de 'key variables' worden opgenomen. Aan de hand van deze variabelen is het reeds mogelijk om 10,91% van de variabiliteit in de gevangenisstraf te verklaren. Dit is beduidend hoger dan bij het basismodel van de veroordelingsbeslissing en toont dus aan dat de kenmerken van de rechter meer van de variabiliteit in de gevangenisstraf verklaren dan in de veroordelingsbeslissing.

Voordat dit basismodel kon worden opgesteld, was het belangrijk om ook hier na te gaan of het nuttig is de ervaring van de rechter uit te drukken als een kwadratisch term. In tegenstelling tot het model van de veroordelingsbeslissing toont de F-test aan dat dit niet nuttig is.⁵⁷ Hierdoor wordt geopteerd om de ervaring van de rechter uit te drukken als een continue variabele. Aan de hand van dit basismodel wordt het duidelijk dat de invloed van het geslacht van de rechter ook aanwezig is. Daar een vrouwelijke rechter strenger was in de veroordelingsbeslissing is deze hier milder. De kans op een gevangenisstraf daalt namelijk met 13,84%. De burgerlijke staat van de rechter blijft tevens een relevante variabele. Er wordt echter een andere relatie gevonden dan bij het veroordelingsmodel aangezien een gescheiden rechter juist strenger zal zijn bij de straf. De beklaagde heeft namelijk 9,04% meer kans op een gevangenisstraf bij een gescheiden rechter dan bij een gehuwde rechter. Bovendien is er ook een effect terug te vinden van een feitelijk samenwonende rechter. Deze rechter zal vaak milder zijn dan een gehuwde rechter. De kans op een veroordeling daalt namelijk met 22,88%. In het model van de gevangenisstraf is tevens een nieuw effect zichtbaar, namelijk het effect van de variabele *examen beroepsbekwaamheid*. Dit houdt in dat wanneer de rechter het examen inzake beroepsbekwaamheid om magistraat te worden heeft doorstaan, hij minder vaak een gevangenisstraf oplegt dan iemand die de gerechtelijke stage heeft doorlopen. Een beklaagde die beoordeeld wordt door de rechter met het examen inzake beroepsbekwaamheid zal 6,27% minder kans hebben op een gevangenisstraf dan wanneer hij beoordeeld wordt door een rechter die de gerechtelijke stage heeft doorlopen. Hierbij moet worden opgemerkt dat dit effect kan worden gevonden op een significantieniveau van 10%.

⁵⁷ $F = 0,4070$

Tot slot is er geen significant effect meer waarneembaar van de ervaring van de rechter. Zoals eerder werd aangetoond heeft de ervaring van de rechter een invloed bij de veroordelingsbeslissing, maar dit effect is niet meer aanwezig indien naar de soort hoofdstraf wordt gekeken. Indien de variabele *ervaring rechter* zou worden vervangen door *leeftijd rechter* is er tevens geen significant effect waarneembaar.

	Coëfficiënten	Std. Fout	t	P> t
Vrouwelijke rechter	-0.138383	0.0388793	-3.56	0.000 ***
Gescheiden rechter	0.0903599	0.0273754	3.30	0.001 ***
Feitelijk samenwonende rechter	-0.2288194	0.0369863	-6.19	0.000 ***
Ongehuwde rechter	0.0206538	0.0404518	0.51	0.610
Ervaring rechter	-0.0010301	0.001714	-0.60	0.548
Ervaring als parketmagistraat of onderzoeksrechter	-0.0040377	0.0308251	-0.13	0.896
Examen inzake beroepsbekwaamheid	-0.062737	0.0373479	-1.68	0.093 *
Constante	0.9932946	0.0495122	20.06	0.000

Afhankelijke variabele: gevangenisstraf

*** Significant op een 1% significantieniveau

** Significant op een 5% significantieniveau

* Significant op een 10% significantieniveau

N = 1630

Tabel 21: Basismodel gevangenisstraf rechter

Om het volledig plaatje rond de impact van de karakteristieken van de rechter op de hoofdstraf te verkrijgen, is het noodzakelijk de eerder besproken controlevariabelen te integreren. Door het integreren van deze variabelen is het duidelijk dat er meer van de variabiliteit in de hoofdstraf kan verklaard worden, namelijk 29,29%. Het effect van het geslacht van de rechter blijft hier aanwezig. Ook hier zal een vrouwelijke rechter minder vaak een gevangenisstraf opleggen dan een mannelijke collega. De kans op een gevangenisstraf voor de beklaagde daalt met 17,42% indien de zaak wordt behandeld door een vrouwelijke rechter. Daarnaast heeft de burgerlijke staat nog steeds een significante impact. Het effect van de gescheiden rechter en de feitelijk samenwonende rechter blijft aanwezig. Indien de rechtszaak wordt behandeld door een gescheiden rechter dan heeft de beklaagde 9,80% meer kans op een gevangenisstraf dan wanneer de zaak wordt behandeld door een gehuwde rechter. Een gescheiden rechter stelt zich dus strenger op dan een gehuwde rechter. Indien de rechtszaak wordt behandeld door een feitelijk samenwonende rechter zal de beklaagde 15,86% minder kans hebben op een gevangenisstraf dan bij een gehuwde rechter. Een mogelijke verklaring voor dit laatste effect is dat een feitelijk samenwonende rechter meer open-minded kan zijn aangezien hij niet gekozen heeft voor het klassieke huwelijk. Dit kan wijzen op het feit dat hij zich minder conservatief opstelt en milder is inzake de bestraffing van de beklaagde. Het effect van de variabele *examen inzake beroepsbekwaamheid* blijft ook in dit model significant op een betrouwbaarheidsniveau van 10%. Indien de rechtszaak wordt behandeld door een rechter die het examen inzake beroepsbekwaamheid heeft afgelegd, zal de beklaagde 10,36%

minder kans hebben op een gevangenisstraf dan wanneer de rechtszaak wordt behandeld door een rechter die de gerechtelijke stage heeft doorlopen. Tot slot wordt ook hier gebruik gemaakt van een continue variabele om de ervaring van de rechter te meten. Desondanks wordt ook hier geen effect gevonden van de ervaring van de rechter. Indien de leeftijd van de rechter wordt geïntegreerd in het model in plaats van ervaring komt er ook geen effect tot uiting.

	Coëfficiënten	Std. Fout	t	P> t
Vrouwelijke rechter	-0.1742449	0.0695041	-2.51	0.012 **
Gescheiden rechter	0.0980186	0.0388364	2.52	0.012 **
Feitelijk samenwonende rechter	-0.158638	0.0471576	-3.36	0.001 ***
Ongehuwde rechter	0.0655616	0.0802979	0.82	0.414
Ervaring rechter	0.0012518	0.003563	0.35	0.725
Ervaring als parketmagistraat of onderzoeksrechter	0.0498077	0.058101	0.86	0.392
Examen inzake beroepsbekwaamheid	-0.1035766	0.062331	-1.66	0.097 *
Controlevariabelen ⁵⁸	Ja			
Constante	0.9615471	0.1027618	9.36	0.000
Afhankelijke variabele: gevangenisstraf *** Significant op een 1% significantieniveau ** Significant op een 5% significantieniveau * Significant op een 10% significantieniveau N = 922				

Tabel 22: Uitgebreide model gevangenisstraf rechter

Tot slot kan nog kort gekeken worden naar de controlevariabelen. Op een significantieniveau van 5% wordt er een negatief verband gevonden tussen enerzijds het hebben van een beroep als beklagde, de persoonlijke verschijning op één van de zittingen en de tenlastelegging ten aanzien van een minderjarige tussen zestien en achttien jaar en anderzijds de gevangenisstraf. Indien de beklagde beschikt over een beroep of persoonlijk verschijnt op één van de zittingen heeft hij minder kans op een gevangenisstraf. Maar ook wanneer het gaat om een tenlastelegging ten aanzien van een minderjarige tussen zestien en achttien, zal de beklagde minder kans hebben op deze straf dan wanneer het gaat om een tenlastelegging ten aanzien van een meerderjarige. Dit is een enigszins verrassend resultaat. Bovendien zijn er ook positieve relaties waarneembaar. Een beklagde die in voorhechtenis zit bij het vonnis of beschikt over een tolk heeft meer kans op een gevangenisstraf. Ook het aantal rechters die de zaak behandelen en de kwalificatie van het misdrijf hebben een invloed. Indien de rechtszaak door drie rechters wordt behandeld heeft de beklagde meer kans op een gevangenisstraf. Daarnaast zal de beklagde met de tenlastelegging *verkopen, te koop aanbieden of afleveren van verdovende middelen/psychotrope stoffen zonder machtiging of aan niet gemachtigde personen* meer kans hebben om veroordeeld te worden tot een gevangenisstraf dan een beklagde die verdacht wordt van *de invoer, uitvoer van verdovende middelen/psychotrope stoffen zonder machtiging*.

⁵⁸ Zie bijlage 3 tabel 32

Op een significantieniveau van 10% zijn nog enkele andere invloeden waarneembaar. Indien de beklaagde onwettig verblijft in België, beschikt over vroegere veroordelingen of indien het gaat om een tenlastelegging ten aanzien van een minderjarige onder twaalf jaar, stijgt de kans op een gevangenisstraf. Daarnaast heeft de beklaagde minder kans om veroordeeld te worden tot een gevangenisstraf indien het gaat om *aanschaffen of pogen aan te schaffen van verdovende middelen/psychotrope stoffen door vervalsing van een voorschrift of via gelijk welk ander frauduleus middel of het onwettig voorschrijven of afleveren van verdovende middelen/psychotrope stoffen door een gemachtigd persoon/doen ontstaan, in stand houden of verergeren van een verslaving door een practicus* dan wanneer hij beschuldigd wordt van *de invoer, uitvoer van verdovende middelen/psychotrope stoffen zonder machtiging*.

Ook hier werden de variabele *mondeling evaluatie-examen van de rechter*, de kwalificaties *andere verdovende middelen/psychotrope stoffen*, *niet verder gepreciseerde verdovende middelen/psychotrope stoffen* en *doping* buiten beschouwing gelaten omwille van het lage aantal observaties.

3.2.3 De analyse met betrekking tot de lengte van de gevangenisstraf

Tot slot wordt een model opgesteld voor de lengte van de gevangenisstraf. Aangezien dit een continue variabele is, kunnen we ook gebruik maken van OLS. Er wordt wel geopteerd om de gevangenisstraf te transformeren naar een 'logaritme' aangezien het zo mogelijk is om met percentages te werken. Dit geeft meer informatie dan wanneer er met het aantal maanden gewerkt wordt. Een verhoging van twee maanden gevangenis op een gevangenisstraf van een half jaar is namelijk erger, dan een verhoging van twee maanden gevangenis op een gevangenisstraf van tien jaar. De 'key variables' blijven nog steeds dezelfde, maar de controlevariabelen verschillen in bepaalde mate.

Net zoals bij de vorige twee modellen wordt gestart met een basismodel waarin enkel de 'key variables' tot uiting komen. Ook hier moet eerst worden beslist hoe de ervaring van de rechter zal worden gemeten. Aangezien de F-test aantoont dat de variabele *ervaring rechter* en *ervaring rechter kwadratisch* niet gezamenlijk significant zijn⁵⁹, wordt er gebruik gemaakt van een continue variabele. Door enkel de 'key variables' te integreren in het model kan er reeds 22,89% van de variabiliteit in de lengte van de gevangenisstraf verklaard worden. Er kan dus veel meer van de variabiliteit worden verklaard door het basismodel bij de lengte van de straf dan bij de veroordelingsbeslissing of de soort straf. Het model toont aan dat het effect van het geslacht van de rechter verdwenen is. Vrouwelijke rechters zullen dan wel minder vaak een gevangenisstraf opleggen, maar voor de lengte van deze straf is dit effect niet terug te vinden. De burgerlijke staat van de rechter blijft wel een significant effect hebben. Eerder werd vermeld dat een gescheiden rechter vaker een gevangenisstraf zal opleggen dan een gehuwde rechter. Bovendien zal deze gevangenisstraf ook langer zijn. De lengte van de gevangenisstraf stijgt namelijk met 32,78% indien de rechter gescheiden is dan wanneer de rechter gehuwd is. Ook voor de wettelijk samenwonende rechter wordt eenzelfde verband gevonden als bij het model van de gevangenisstraf, namelijk dat een wettelijk samenwonende rechter niet alleen minder vaak een

⁵⁹ F-test = 0,2171

gevangenisstraf oplegt maar dat deze straf ook vaak korter zal zijn. De lengte van de straf neemt af met 63,61% indien de rechter wettelijk samenwoont dan wanneer hij gehuwd is. Tot slot is ook in dit model een effect waarneembaar van de ervaring van de rechter. Een rechter met meer ervaring zal kortere gevangenisstraffen opleggen. Voor elk jaar extra ervaring van de rechter daalt de lengte van de gevangenisstraf met 1,71%. Hierbij is sprake van een lineaire relatie en niet van een kwadratische verband. Hetzelfde negatieve effect kan worden gevonden indien de ervaring van de rechter vervangen wordt door de leeftijd van de rechter.

	Coëfficiënten	Std. Fout	t	P> t
Vrouwelijke rechter	-0.0652081	0.0781082	-0.83	0.404
Gescheiden rechter	0.3278307	0.0425131	7.71	0.000 ***
Feitelijk samenwonende rechter	-0.6360859	0.0892779	-7.12	0.000 ***
Ongehuwde rechter	-0.0260435	0.0909062	-0.29	0.775
Ervaring rechter	-0.0171423	0.0031446	-5.45	0.000 ***
Ervaring als parketmagistraat of onderzoeksrechter	0.0651125	0.0732479	0.89	0.374
Examen inzake beroepsbekwaamheid	0.0713072	0.0685085	1.04	0.298
Constante	2.880792	0.0847214	34.00	0.000
Afhankelijke variabele: lengte van de gevangenisstraf *** Significant op een 1% significantieniveau ** Significant op een 5% significantieniveau * Significant op een 10% significantieniveau N = 1275				

Tabel 23: Basismodel lengte gevangenisstraf rechter

Om tot slot het eindmodel te bekomen worden de verschillende controlevariabelen in het model geïntegreerd. Door het integreren van deze variabelen stijgt de determinatiecoëfficiënt tot 52,89%. Met betrekking tot de 'key variables' kunnen gelijkaardige invloeden waargenomen worden. Op basis van de lengte van de gevangenisstraf wordt geen onderscheid gevonden tussen mannelijke en vrouwelijke rechters. Het effect van de burgerlijk staat blijft nog steeds behouden. Een gescheiden rechter zal een gevangenisstraf opleggen die ongeveer 21,14% langer is dan een gevangenisstraf opgelegd door een gehuwde rechter. Er kan dus tot de conclusie gekomen worden dat een gescheiden rechter enerzijds de beklagde gelijk behandelt in de veroordelingsbeslissing zoals een gehuwde rechter, maar anderzijds tonen de modellen van de gevangenisstraf en de lengte van de gevangenisstraf aan dat indien de beklagde wordt veroordeeld de rechter vaak strenger zal zijn in de soort straf en lengte van de straf dan een gehuwde rechter. Deze strengheid kan een gevolg zijn van zijn persoonlijke situatie. De rechter heeft reeds een scheiding achter de rug wat hem mogelijks getekend heeft en kritischer heeft gemaakt. Voor de feitelijk samenwonende rechter werd geen effect gevonden inzake de veroordelingsbeslissing, maar wel bij de gevangenisstraf en de lengte van deze straf. Enerzijds zal deze rechter minder snel een gevangenisstraf opleggen dan een gehuwde rechter en anderzijds zal deze straf ook korter zijn. De gevangenisstraf voor de beklagde zal 59,41% korter zijn indien de rechtszaak wordt behandeld door een feitelijk samenwonende rechter dan wanneer de rechtszaak wordt behandeld door een

gehuwde rechter. Eerder werd als mogelijke verklaring gegeven dat de rechter mogelijks minder conservatief is aangezien hij niet koos voor het klassieke huwelijk. Hierdoor zou hij niet alleen minder streng kunnen zijn in de soort straf maar ook in de lengte van de straf. Tot slot komt ook de negatieve lineaire relatie van de ervaring van de rechter tot uiting indien een significantieniveau van 10% wordt gehanteerd. Voor elk jaar dat de rechter meer ervaring heeft, zal de lengte van de gevangenisstraf afnemen met 0,77%. Een meer ervaren rechter zal dus milder zijn inzake de lengte van de gevangenisstraf. Het negatieve effect wordt dus niet tegengewerkt zoals in het model van de veroordelingsbeslissing. Indien de ervaring wordt vervangen door de leeftijd van de rechter wordt eenzelfde effect teruggevonden op een significantieniveau van 10%.

	Coëfficiënten	Std. Fout	t	P> t
Vrouwelijke rechter	0.0041115	0.0910231	0.05	0.964
Gescheiden rechter	0.2113525	0.0591181	3.58	0.000 ***
Feitelijk samenwonende rechter	-0.5940526	0.1038403	-5.72	0.000 ***
Ongehuwde rechter	0.0253498	0.111895	0.23	0.821
Ervaring rechter	-0.0076873	0.0044896	-1.71	0.087 *
Ervaring als parketmagistraat of onderzoeksrechter	-0.0078444	0.0936408	-0.08	0.933
Examen inzake beroepsbekwaamheid	-0.0986889	0.0952386	-1.04	0.301
Controlevariabelen ⁶⁰	Ja			
Constante	2.100874	0.1394938	15.06	0.000
Afhankelijke variabele: lengte van de gevangenisstraf *** Significant op een 1% significantieniveau ** Significant op een 5% significantieniveau * Significant op een 10% significantieniveau N = 648				

Tabel 24: Uitgebreide model lengte gevangenisstraf rechter

Ook hier kan tot slot kort worden ingegaan op de verschillende controlevariabelen. In tegenstelling tot de vorige twee modellen speelt hier het geslacht van de beklaagde wel een rol. De rechter kan van oordeel zijn dat mannelijke en vrouwelijke beklaagden evenveel schuld hebben aan het misdrijf waardoor ze even streng worden berecht inzake de veroordelingsbeslissing en de soort hoofdstraf. Het zou echter kunnen dat vrouwelijke beklaagden sneller tot inzicht komen waardoor de rechter kan oordelen dat een kortere straf gepast is. Ook de leeftijd van de beklaagde heeft een significant effect. Een oudere beklaagde zal strenger worden berecht inzake de lengte van de gevangenisstraf. Het model toont tevens aan dat een beklaagde die onwettig verblijft in België een kortere gevangenisstraf verkrijgt, wat toch wel verrassend is. In de analyse bij de gevangenisstraf in paragraaf 3.2.2 kwamen we echter tot de conclusie dat deze beklaagden sneller een gevangenisstraf verkregen. Doordat vaker een gevangenisstraf wordt opgelegd kunnen minder ernstige misdrijven ook worden bestraft met een gevangenisstraf. Hierdoor kunnen rechters er wel voor opteren een kortere duur op te leggen. De variabele persoonlijke verschijning op zitting duidt

⁶⁰ Zie bijlage 3 tabel 33

ook op een verrassend verband. Het model met betrekking tot de gevangenisstraf toonde aan dat een beklaagde er baat bij heeft om persoonlijk aanwezig te zijn op één van de zittingen. Het model van de lengte van de gevangenisstraf komt dan weer tot een omgekeerd verband. Bovendien heeft een beklaagde die in voorhechtenis zit bij het vonnis niet alleen meer kans om een gevangenisstraf te verkrijgen, maar ook om een langere straf te verkrijgen. Ook het aantal beklaagden is een relevante variabele in dit model. Eerder werd al vermeld dat een beklaagde die een misdrijf pleegde met meerdere personen minder kans heeft om veroordeeld te worden. Indien hij echter toch wordt veroordeeld tot een gevangenisstraf zal de rechter strenger zijn en een langere straf opleggen.

Ook het aantal tenlasteleggingen en het panel van rechters spelen een invloed. Een beklaagde met meerdere tenlasteleggingen zal een langere gevangenisstraf verkrijgen. Bovendien zal een beklaagde, in een rechtszaak die behandeld wordt door drie rechters, ook een langere gevangenisstraf verkrijgen. De drie rechters moeten samen tot een compromis komen. Hierbij zou het mogelijk kunnen zijn dat de rechters niet als onbekwaam willen overkomen indien ze een te korte straf voorstellen. Dit kan dan resulteren in een hogere straf voor de beklaagde. Een laatste en opvallende vaststelling is de impact van het persoonlijk verschijnen als beklaagde. Voor het verkrijgen van een gevangenisstraf is het in het voordeel van de beklaagde om persoonlijk aanwezig te zijn op één van de zittingen, maar voor de lengte van de gevangenisstraf resulteert dit dan weer in een langere straf. Het is moeilijk om hier een verklaring voor te vinden. Op een significantieniveau van 10% is tot slot een invloed waar te nemen van de kwalificatie van het misdrijf. Indien de beklaagde wordt beschuldigd van het *verkopen, te koop aanbieden of afleveren van verdovende middelen/psychotrope stoffen zonder machtiging of aan niet gemachtigde personen* of van *het vergemakkelijken van of aanzetten tot het gebruik van verdovende middelen/psychotrope stoffen* zal deze een kortere gevangenisstraf verkrijgen dan wanneer hij beschuldigd wordt van *invoer, uitvoer van verdovende middelen/psychotrope stoffen zonder machtiging*. Indien de beklaagde daarentegen beschuldigd wordt van *teelt van verdovende middelen* zal hij een langere gevangenisstraf verkrijgen.

De variabele *mondeling evaluatie-examen van de rechter*, de kwalificaties *andere verdovende middelen/psychotrope stoffen*, *niet verder gepreciseerde verdovende middelen/psychotrope stoffen* en *doping* werden ook hier buiten beschouwing gelaten omwille van het lage aantal observaties.

Hoofdstuk 4: Meervoudige regressiemodellen voor de karakteristieken van de advocaat

In hoofdstuk drie werd een analyse ondernomen omtrent de impact van de verschillende karakteristieken van een rechter in rechtszaken omtrent drugsdelicten. Een gelijkaardige analyse wordt ondernomen met betrekking tot de karakteristieken van de advocaten. Ook hier wordt de impact van de karakteristieken onderzocht ten aanzien van de veroordelingsbeslissing, de aard van de hoofdstraf en de lengte van de gevangenisstraf. Zoals de hypotheses eerder al vermeldden gaat het om de volgende karakteristieken: het geslacht, de balie waaraan de advocaat verbonden is, de plaats waar de advocaat zijn opleiding genoot, de ervaring, de grootte van het advocatenkantoor, het aantal vakgebieden en het al dan niet behandelen van het strafrecht.

4.1 De invloed van de karakteristieken van de advocaat op de veroordelingsbeslissing

In de eerste paragraaf van dit hoofdstuk wordt de impact van de karakteristieken van de advocaten onderzocht ten aanzien van de veroordelingsbeslissing. Het is de rechter die bepaalt of de beklaagde al dan niet wordt veroordeeld, de opschorting verkrijgt of vrijgesproken wordt. De beklaagde heeft echter de mogelijkheid om zich te verdedigen en zich te laten bijstaan door een advocaat. Hierdoor kunnen persoonlijke karakteristieken van de advocaat deels verantwoordelijk zijn voor de uitkomst in de veroordelingsbeslissing. Ook in deze analyse worden buiten de 'key variables' enkele controlevariabelen opgenomen. Hiervoor kan verwezen worden naar hoofdstuk drie paragraaf 3.1.1, aangezien dezelfde variabelen worden geïntegreerd. Net zoals in hoofdstuk drie wordt hier gekozen voor het 'lineair probability model' en meer bepaald de 'ordinary least squares methode'.

Voordat een basismodel kan worden opgesteld voor de veroordelingsbeslissing is het belangrijk een aantal keuzes te maken omtrent de vorm van een aantal variabelen. Ten eerste kan ervaring van de advocaat worden voorgesteld op basis van categorieën, als een kwadratische of een continue variabele. Het biedt geen meerwaarde om de ervaring van de advocaat voor te stellen als een kwadratische variabele aangezien de F-test aangeeft dat er geen gezamenlijke significantie is.⁶¹ Een andere optie is om de ervaring van de advocaat voor te stellen op basis van categorieën, maar ook dit biedt geen meerwaarde. De voorkeur wordt dus gegeven om de variabele voor te stellen als een continue variabele. Daarnaast moet ook aandacht worden besteed aan de grootte van het advocatenkantoor. Dit kan worden voorgesteld als een binaire variabele die de waarde één aanneemt indien de advocaat in groep werkt en nul indien hij alleen werkt. Daarnaast kan de variabele ook worden voorgesteld als een continue of kwadratische variabele, die meet hoeveel personen actief zijn in het advocatenkantoor. Aangezien beide variabele hoog gecorreleerd zijn, dient een keuze gemaakt te worden. De voorkeur wordt gegeven om de variabele te meten aan de hand van de binaire variabele aangezien dit resulteert in een hogere determinatiecoëfficiënt.

Aan de hand van bovenstaande keuzes is het mogelijk om een model te maken waarin enkel de 'key variables' tot uiting komen. Een eerste opvallende vaststelling is dat er veel minder

⁶¹ $F = 0,6829$

observaties kunnen worden gebruikt dan bij het model van de rechter. Dit kan enerzijds verklaard worden door het feit dat elke rechtszaak een rechter heeft, maar geen advocaat. Bovendien ontbreken er ook meer gegevens omtrent de karakteristieken van de advocaat. Op basis van de 741 gebruikte observaties kunnen de 'key variables' 2,53% van de variabiliteit in de veroordelingsbeslissing verklaren. Dit is tamelijk weinig, maar wel vergelijkbaar met de lage determinatiecoëfficiënt bij het model van de rechter. Op een significantieniveau van 5% zijn enkel de variabelen *strafrecht* en *advocaat in groep* significant. Een beklagde met een advocaat die het vakgebied strafrecht vaker behandelt, heeft minder kans op een veroordeling of opschorting en meer kans op de vrijspraak. De kans op een veroordeling of opschorting daalt immers met 5,76%. Bovendien zal een advocaat die in groep werkt ook succesvoller zijn. Een beklagde die wordt bijgestaan door een advocaat die in groep werkt heeft 4,25% minder kans op een veroordeling of opschorting. De overige variabelen hebben geen significant effect.

	Coëfficiënten	Std. Fout	t	P> t
Vrouwelijke advocaat	0.0228249	0.0171238	1.33	0.183
Balie gelegen in het geografische gebied van de rechtbank	-0.0124498	0.0216227	-0.58	0.565
Vrije Universiteit Brussel	-0.0386375	0.0400406	-0.96	0.335
Universiteit Gent	-0.0009682	0.0263299	-0.04	0.971
Universiteit Antwerpen	0.0060177	0.0196926	0.31	0.760
Ervaring advocaat	-0.0013654	0.0011425	-1.20	0.232
Advocaat in groep	-0.0424615	0.0171949	-2.47	0.014 **
Aantal vakgebieden	0.0066434	0.0053918	1.23	0.218
Strafrecht	-0.0576234	0.0172422	-3.34	0.001 ***
Constante	1.025357	0.0360525	28.44	0.000
Afhankelijke variabele: veroordelingsbeslissing *** Significant op een 1% significantieniveau ** Significant op een 5% significantieniveau * Significant op een 10% significantieniveau N = 741				

Tabel 25: Basismodel veroordelingsbeslissing advocaat

Het basismodel geeft een eerste beeld omtrent de impact van de karakteristieken van de advocaat. Om dit beeld echter te vervolledigen, is het noodzakelijk om de controlevariabelen te integreren. Door deze variabelen te integreren, daalt het aantal observaties die kunnen gebruikt worden naar 450. De determinatiecoëfficiënt stijgt echter tot 10,80%, wat inhoudt dat 10,80% van de variabiliteit in de veroordelingsbeslissing kan verklaard worden door de verschillende variabelen. De reeds gevonden invloeden in het basismodel blijven ook hier aanwezig. Er moet wel worden opgemerkt dat beide invloeden enkel significant zijn op een betrouwbaarheidsniveau van 10%. Indien de advocaat het strafrecht beheerst, zal hij nog steeds succesvoller zijn dan een advocaat die dit niet beheerst. De beklagde met een advocaat die thuis is in het strafrecht heeft namelijk 5,52% minder kans om veroordeeld te worden of de opschorting te verkrijgen. Een advocaat die het vakgebied strafrecht beheerst, is meer thuis in deze materie waardoor hij hier reeds meer inzichten in heeft verkregen die hij kan gebruiken tijdens de verdediging. Daarnaast blijft het

voordelig om als beklagde beroep te doen op een advocaat die in groep werkt. De kans op een veroordeling of opschorting daalt namelijk met 5,04%. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat advocaten die in groep werken kennis met elkaar kunnen delen en elkaar hulp kunnen aanbieden waardoor ze een sterkere verdediging kunnen opbouwen. De overige 'key variables' van de advocaat hebben geen effect op de veroordelingsbeslissing.

	Coëfficiënten	Std. Fout	t	P> t
Vrouwelijke advocaat	0.0067895	0.0277149	0.24	0.807
Balie gelegen in het geografische gebied van de rechtbank	0.0033167	0.0323107	0.10	0.918
Vrije Universiteit Brussel	-0.0484908	0.0611836	-0.79	0.428
Universiteit Gent	-0.007225	0.0467336	-0.15	0.877
Universiteit Antwerpen	-0.0049932	0.0291581	-0.17	0.864
Ervaring advocaat	-0.0005194	0.0016121	-0.32	0.747
Advocaat in groep	-0.0504448	0.0267276	-1.89	0.060 *
Aantal vakgebieden	0.0045532	0.0083511	0.55	0.586
Strafrecht	-0.0552465	0.0284658	-1.94	0.053 *
Controlevariabelen ⁶²	Ja			
Constante	0.8902447	0.0912297	9.76	0.000
Afhankelijke variabele: veroordelingsbeslissing *** Significant op een 1% significantieniveau ** Significant op een 5% significantieniveau * Significant op een 10% significantieniveau N = 450				

Tabel 26: Uitgebreide model veroordelingsbeslissing advocaat

Aangezien de 'key variables' maar een beperkte invloed hebben, is het gepast kort in te gaan op de controlevariabelen. Op een significantieniveau van 5% zijn de volgende controlevariabelen significant: meerdere beklagden, de kwalificatie van het misdrijf en de tenlastelegging ten aanzien van een minderjarige. Indien een beklagde het misdrijf pleegde met meerdere beklagden, heeft hij minder kans om veroordeeld te worden of een opschorting te verkrijgen. Dit resultaat is in overeenstemming met de bevindingen in het model van de rechter. Bovendien zal een beklagde die beschuldigd wordt van *het verkopen, te koop aanbieden of afleveren van verdovende middelen/psychotrope stoffen zonder machtiging of aan niet gemachtigde personen* of van *het aanschaffen of pogen aan te schaffen van verdovende middelen/psychotrope stoffen door vervalsing van een voorschrift of via gelijk welk ander frauduleus middel* meer kans hebben op een veroordeling of een opschorting dan een beklagde die beschuldigd wordt van *de invoer, uitvoer van verdovende middelen/psychotrope stoffen zonder machtiging*. Ook zal een rechter strenger zijn ten aanzien van een beklagde met een tenlastelegging ten aanzien van een minderjarig persoon tussen zestien en achttien jaar. Voor de tenlastelegging ten aanzien van een minderjarige jonger dan twaalf jaar of tussen twaalf en zestien jaar werd geen effect teruggevonden. Ook hier kan een mogelijke verklaring het lagere aantal observaties zijn in beide categorieën. Op een

⁶² Zie bijlage 4 tabel 34

significantieniveau van 10% hebben tot slot ook het geboorteland van de beklaagde en het onwettig verblijven in België een impact. Voor iemand die onwettig verblijft in België zal de rechter strenger zijn. Ook voor iemand die geboren is in België zal de rechter strenger zijn.

Tot slot werden de kwalificaties *andere verdovende middelen/psychotrope stoffen, niet verder gepreciseerde verdovende middelen/psychotrope stoffen* en *doping* buiten beschouwing gelaten omwille van het lage aantal observaties.

4.2 De invloed van de karakteristieken van de advocaat op de strafmaat

In de tweede paragraaf van dit hoofdstuk wordt een gelijkaardige analyse van de karakteristieken van de advocaat ondernomen maar dan met betrekking tot de strafmaat. Dit bestaat uit de soort hoofdstraf en de lengte van de gevangenisstraf. Bij de soort hoofdstraf wordt nagegaan of de beklaagde al dan niet een gevangenisstraf krijgt opgelegd. Voor beide afhankelijke variabelen worden afzonderlijke analyses uitgevoerd.

4.2.1 De invloed van de karakteristieken van de advocaat op de aard van de hoofdstraf

Indien de rechter een beklaagde veroordeelt, moet deze nadien een gepaste straf bepalen. Dit kan een gevangenisstraf, een geldboete of een werkstraf zijn. In deze analyse wordt nagegaan in welke mate de karakteristieken van de advocaat een impact hebben op de soort hoofdstraf. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen het opleggen van een gevangenisstraf en het opleggen van een andere straf. Ook hier moet eerst een keuze worden gemaakt omtrent de soort analyse die zal worden uitgevoerd. Net zoals bij de strafmaat van de rechters wordt er hier geopteerd voor OLS, meer bepaald het 'lineair probability model'. De variabelen die de grootte van het advocatenkantoor en de ervaring van de advocaten omvatten⁶³, worden op dezelfde manier gemeten als in het model van de veroordelingsbeslissing.

Er wordt gestart met een basismodel waarin de impact van de 'key variables' tot uiting komt. Daar in het model van de rechters nog 1810 observaties gebruikt konden worden, zijn dit er hier maar 643. Op basis van de 643 observaties is het mogelijk om 1,56% van de variabiliteit in de soort straf te verklaren. Net zoals bij de veroordelingsbeslissing is dit een laag resultaat. Door enkel het integreren van de 'key variables' is geen enkele karakteristiek significant op een betrouwbaarheidsniveau van 5%. Op een significantieniveau van 10% is enkel de variabele *Universiteit Gent* significant. Een advocaat die zijn diploma 'licentiaat in de rechten' behaald heeft aan de Universiteit van Gent zal minder succesvol zijn inzake de soort straf dan iemand die het diploma behaalde aan de Katholieke Universiteit van Leuven. Indien de beklaagde wordt bijgestaan door een advocaat die het diploma behaalde aan de Universiteit van Gent zal hij 9,48% meer kans hebben op een gevangenisstraf. Bij de overige 'key variables' is geen effect terug te vinden. Aangezien de determinatiecoëfficiënt in dit model heel laag is, is het nuttig een aantal controlevariabelen te integreren die meer van de variabiliteit kunnen verklaren.

⁶³ $F = 0,9998$

	Coëfficiënten	Std. Fout	t	P> t
Vrouwelijke advocaat	0.0525318	0.041517	1.27	0.206
Balie gelegen in het geografische gebied van de rechtbank	-0.0140134	0.0469789	-0.30	0.766
Vrije Universiteit Brussel	0.0379985	0.0644768	0.59	0.556
Universiteit Gent	0.0948341	0.0558678	1.70	0.090 *
Universiteit Antwerpen	-0.0132872	0.0475027	-0.28	0.780
Ervaring advocaat	-0.0002985	0.0021862	-0.14	0.891
Advocaat in groep	0.012849	0.0434618	0.30	0.768
Aantal vakgebieden	-0.0078063	0.0105179	-0.74	0.458
Strafrecht	0.053309	0.0487552	1.09	0.275
Constante	0.7655363	0.0785884	9.74	0.000
Afhankelijke variabele: gevangenisstraf				
*** Significant op een 1% significantieniveau				
** Significant op een 5% significantieniveau				
* Significant op een 10% significantieniveau				
N = 643				

Tabel 27: Basismodel gevangenisstraf advocaat

Het integreren van de eerder besproken controlevariabelen resulteert in een hoger determinatiecoëfficiënt van 24,70%. Het uitgebreide model verklaart dus veel meer van de variabiliteit in de soort straf dan het basismodel. De controlevariabelen zijn dus van belang. Belangrijk om te vermelden, is dat het aantal observaties daalt tot 358 observaties. Het aanwezige effect van de variabele *Universiteit Gent* op een significantieniveau van 10% verdwijnt door het integreren van de controlevariabelen. Er komt wel een ander effect tot uiting, namelijk dat van de variabele *advocaat in groep*. Eerder werd al vastgesteld dat deze variabele een effect heeft bij de veroordelingsbeslissing. Een advocaat in groep is succesvoller dan iemand die alleen werkt. Voor de gevangenisstraf wijst het model op een omgekeerd verband aangezien een advocaat die in groep werkt vaker een gevangenisstraf verkrijgt voor zijn cliënt dan iemand die alleen werkt. De kans op een gevangenisstraf stijgt met 16,90%.

	Coëfficiënten	Std. Fout	t	P> t
Vrouwelijke advocaat	0.0266641	0.0647487	0.41	0.681
Balie gelegen in het geografische gebied van de rechtbank	-0.0489759	0.0689387	-0.71	0.478
Vrije Universiteit Brussel	0.1179595	0.0965071	1.22	0.222
Universiteit Gent	-0.0032939	0.1159478	-0.03	0.977
Universiteit Antwerpen	.0715838	0.0712796	1.00	0.316
Ervaring advocaat	-0.0000298	0.0031668	-0.01	0.992
Advocaat in groep	0.1690136	0.0710544	2.38	0.018 **
Aantal vakgebieden	0.0142365	0.0155861	0.91	0.362
Strafrecht	0.0408673	0.0734609	0.56	0.578

Controlevariabelen ⁶⁴	Ja			
Constante	0.3840883	0.1676568	2.29	0.023
Afhankelijke variabele: gevangenisstraf *** Significant op een 1% significantieniveau ** Significant op een 5% significantieniveau * Significant op een 10% significantieniveau N = 358				

Tabel 28: Uitgebreide model gevangenisstraf advocaat

Ook hier wordt kort de aandacht gevestigd op de controlevariabelen. Indien de beklagde een vrouw is of persoonlijk aanwezig is op één van de zittingen, zal dit resulteren in een kleinere kans op een gevangenisstraf. Een oudere beklagde of een beklagde die reeds in voorhechtenis zit, heeft dan weer meer kans op een gevangenisstraf. Tot slot speelt de kwalificatie van het misdrijf een invloed. Een persoon die veroordeeld wordt voor *het verkopen, te koop aanbieden of afleveren van verdovende middelen/psychotrope stoffen zonder machtiging of aan niet gemachtigde personen* of voor *teelt van verdovende middelen* heeft meer kans op een gevangenisstraf dan iemand met een veroordeling voor *de invoer, uitvoer van verdovende middelen/psychotrope stoffen zonder machtiging*. Een persoon die veroordeeld wordt voor *het onwettige aanschaffing van verdovende middelen/psychotrope stoffen door een gemachtigd persoon* heeft op zijn beurt minder kans op een gevangenisstraf dan iemand met een veroordeling voor *de invoer, uitvoer van verdovende middelen/psychotrope stoffen zonder machtiging*. Op een significantieniveau van 10% zal een beklagde die werkt minder kans hebben een gevangenisstraf. Indien de beklagde daarentegen gebruik maakt van een tolk stijgt de kans op een gevangenisstraf. Tot slot speelt de tenlastelegging ten aanzien van een minderjarige mee. Een beklagde met een tenlastelegging ten aanzien van een minderjarig tussen zestien en achttien jaar wordt, verrassend genoeg, minder streng bestraft aangezien de kans op een gevangenisstraf kleiner is dan bij een tenlastelegging ten aanzien van een meerderjarige.

Ook hier worden tot slot enkele variabele uit het model gelaten, namelijk de kwalificaties *andere verdovende middelen/psychotrope stoffen, niet verder gepreciseerde verdovende middelen/psychotrope stoffen* en *doping* werden buiten beschouwing gelaten omwille van het lage aantal observaties.

4.2.2 De invloed van de karakteristieken van de advocaat op de lengte van de gevangenisstraf

Een laatste model dat voor de advocaat wordt opgesteld, is dat voor de lengte van de gevangenisstraf. Hierin wordt nagegaan welke karakteristieken van de advocaat een invloed hebben op de lengte van de gevangenisstraf, uitgedrukt in maanden. Ook hier wordt weer geopteerd voor OLS. Wel moet worden opgemerkt dat de afhankelijke variabele wordt omgevormd met een 'logaritme'. Op deze manier kan de impact van de karakteristieken worden uitgedrukt in percentages, aangezien absolute cijfers hier minder informatie geven. De variabelen die de grootte

⁶⁴ Zie bijlage 4 tabel 35

van het advocatenkantoor en de ervaring van de advocaten omvatten⁶⁵, worden ook op dezelfde manier gemeten als in bovenstaande modellen.

Het onderstaande model geeft een beeld van het basismodel met de verschillende 'key variables'. Ook hier is de determinatiecoëfficiënt behoorlijk laag. Dit houdt in dat enkel door het opnemen van de 'key variables' maar 2,60% van de variabiliteit kan verklaard worden. Op basis van de 517 observaties kan er maar één significante variabele gevonden worden in dit model, namelijk het aantal vakgebieden dat een advocaat beheerst. Een advocaat die meerdere vakgebieden beheerst, is succesvoller in de lengte van de gevangenisstraf. Bij elk vakgebied dat de advocaat extra beheerst, verkrijgt zijn cliënt een gevangenisstraf die 3,02% korter is. De overige variabelen vertonen geen significant effect.

	Coëfficiënten	Std. Fout	t	P> t
Vrouwelijke advocaat	0.0794193	0.0570442	1.39	0.164
Balie gelegen in het geografische gebied van de rechtbank	0.0593891	0.0693276	0.86	0.392
Vrije Universiteit Brussel	0.0816245	0.0835039	0.98	0.329
Universiteit Gent	0.0733269	0.0820054	0.89	0.372
Universiteit Antwerpen	0.0607281	0.0697751	0.87	0.385
Ervaring advocaat	0.0017389	0.0031936	0.54	0.586
Advocaat in groep	0.0158318	0.0565316	0.28	0.780
Aantal vakgebieden	-0.0301908	0.0137977	-2.19	0.029 **
Strafrecht	0.0913639	0.0728802	1.25	0.211
Constante	2.741312	0.1104857	24.81	0.000
Afhankelijke variabele: lengte van de gevangenisstraf				
*** Significant op een 1% significantieniveau				
** Significant op een 5% significantieniveau				
* Significant op een 10% significantieniveau				
N = 517				

Tabel 29: Basismodel lengte gevangenisstraf advocaat

Aangezien de determinatiecoëfficiënt van het basismodel tamelijk laag is, is het nuttig een aantal controlevariabelen toe te voegen. Het aantal observaties daalt hierdoor naar 243, maar er is wel een opvallend hoger determinatiecoëfficiënt van 50,10% waar te nemen. Hierdoor is meer van de variabiliteit in de lengte van de gevangenisstraf te verklaren. Het effect van het aantal vakgebieden dat een advocaat beheerst blijft aanwezig. Voor elk extra vakgebied dat de advocaat beheerst, daalt de lengte van de gevangenisstraf met 3,87%. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat advocaten die meerdere materies behandelen ook andere inzichten kunnen verkrijgen dan advocaten die zich steeds focussen op één materie. Deze inzichten kunnen de advocaten toepassen in de strafzaken waardoor ze onverwacht uit de hoek kunnen komen. In het basismodel was dit het enige significante effect, maar in het uitgebreide model komt nog een tweede impact tot uiting op een significantieniveau van 10%, namelijk het effect van de balie waaraan de advocaat verbonden is. Indien de advocaat verbonden is aan de balie gelegen in het geografisch gebied van de

⁶⁵ F = 0,4153

rechtbank, dan zal hij minder succesvol zijn in de lengte van de gevangenisstraf. De gevangenisstraf is namelijk 15,27% langer bij dergelijke advocaten dan bij advocaten die verbonden zijn aan een andere balie. Dit resultaat staat in contrast met de eerder geformuleerde verwachtingen. De overige variabelen hebben geen effect bij de lengte van de gevangenisstraf.

	Coëfficiënten	Std. Fout	t	P> t
Vrouwelijke advocaat	0.0225995	0.0954601	0.24	0.813
Balie gelegen in het geografische gebied van de rechtbank	0.1527074	0.089814	1.70	0.091 *
Vrije Universiteit Brussel	0.0584982	0.1077656	0.54	0.588
Universiteit Gent	0.077879	0.1404222	0.55	0.580
Universiteit Antwerpen	0.1436983	0.1105891	1.30	0.195
Ervaring advocaat	0.0000347	0.0041575	0.01	0.993
Advocaat in groep	0.1428328	0.0965446	1.48	0.141
Aantal vakgebieden	-0.0387197	0.0188132	-2.06	0.041 **
Strafrecht	-0.0339776	0.0897824	-0.38	0.705
Controlevariabelen ⁶⁶	Ja			
Constante	1.836133	0.2200979	8.34	0.000
Afhankelijke variabele: lengte van de gevangenisstraf *** Significant op een 1% significantieniveau ** Significant op een 5% significantieniveau * Significant op een 10% significantieniveau N = 243				

Tabel 30: Uitgebreide model lengte gevangenisstraf advocaat

Onder de controlevariabelen zijn er nog enkele significante effecten terug te vinden. De rechter zal milder zijn voor een vrouwelijke beklaagde. Dit is een effect dat werd teruggevonden bij het model van de gevangenisstraf en de lengte van deze straf. Een mogelijke verklaring kan gegeven worden op basis van de 'chivalry thesis' uit het eerder besproken onderzoek van Rodriguez et al. (2006). Deze theorie zegt dat vrouwen vaak als wisselvallig en kinderlijk getypeerd worden waardoor ze niet volledig verantwoordelijk worden geacht voor hun gedrag. Dit kan enerzijds leiden tot een kleinere kans op een gevangenisstraf en anderzijds tot een kortere gevangenisstraf. Indien een beklaagde reeds in voorhechtenis zit op het moment van het vonnis, heeft hij meer kans op een langere gevangenisstraf. Dit effect is ook waarneembaar wanneer de beklaagde persoonlijk verschijnt op één van de zittingen. Net zoals bij de modellen bij de rechter tonen de modellen van de advocaat aan dat het enerzijds voordelig is om aanwezig te zijn op één van de zittingen wanneer gekeken wordt naar de gevangenisstraf, maar dat dit anderzijds nadelig is bij de lengte van deze straf. Bovendien laat het model zien dat een rechtszaak die beoordeeld wordt door drie rechters zal resulteren in een langere gevangenisstraf. Hetzelfde is waarneembaar indien er meerdere slachtoffers betrokken zijn bij het misdrijf. De variabelen met betrekking tot de tenlastelegging ten aanzien van een minderjarige tonen enerzijds aan dat een tenlastelegging ten aanzien van een minderjarig tussen zestien en achttien jaar resulteert in een langere

⁶⁶ Zie bijlage 4 tabel 36

gevangenisstraf dan de straf bij een tenlastelegging ten aanzien van een meerderjarige. Voor de tenlastelegging ten aanzien van een minderjarige tussen twaalf en zestien jaar is echter een omgekeerd effect waarneembaar. Voor de kwalificatie van het misdrijf geldt dat indien het gaat om het *aanschaffen of pogen aan te schaffen van verdovende middelen/psychotrope stoffen door vervalsing van een voorschrift of via gelijk welk ander frauduleus middel* de beklaagde een langere gevangenisstraf zal krijgen dan wanneer het gaat om de *invoer, uitvoer van verdovende middelen/psychotrope stoffen zonder machtiging*. Het *onwettig voorschrijven of afleveren van verdovende middelen/psychotrope stoffen door een gemachtigd persoon/doen ontstaan, in stand houden of verergeren van een verslaving door een practicus* zal dan weer resulteren in een kortere gevangenisstraf. De leeftijd van de beklaagde heeft tot slot enkel een significant effect op een significantieniveau van 10%. Een oudere beklaagde zal een langere gevangenisstraf opgelegd krijgen.

Net zoals in de andere modellen worden de kwalificaties *andere verdovende middelen/psychotrope stoffen, niet verder gepreciseerde verdovende middelen/psychotrope stoffen* en *doping* buiten beschouwing gelaten omwille van het lage aantal observaties. Bovendien wordt ook de kwalificatie *onwettige aanschaffing van verdovende middelen/psychotrope stoffen door een gemachtigd persoon* uit het model gelaten omwille van collineariteit.

Hoofdstuk 5: Conclusie

In deel vier werden eerst enkele beschrijvende statistieken omtrent de variabelen besproken, om deze vervolgens in regressieanalyses te gebruiken. Om een antwoord te kunnen formuleren op de deelvraag *“welke karakteristieken van rechters en advocaten hebben een impact op de veroordelingsbeslissing en strafmaat in een rechtszaak omtrent drugs in België?”* werden in paragraaf 1.3 enkele hypothesen geformuleerd. Op basis van de bekomen resultaten uit de uitgebreide modellen in hoofdstuk drie en vier kan worden nagegaan of deze hypothesen kunnen worden bevestigd.

Voor de karakteristieken van de rechter werden hypothesen geformuleerd omtrent het geslacht, de burgerlijke staat, de leeftijd, de ervaring en de opleiding van de rechter. De opgestelde hypothese omtrent het geslacht vermeldde dat vrouwelijke rechters strenger zullen zijn ten aanzien van een beklaagde in zowel de veroordelingsbeslissing als strafmaat. De hypothese kan afzonderlijk voor de veroordelingsbeslissing en strafmaat bestudeerd worden. Voor de veroordelingsbeslissing is het mogelijk deze hypothese te aanvaarden aangezien een vrouwelijke rechter zich strenger opstelt. Voor de strafmaat zijn er gemengde resultaten waarneembaar. Enerzijds zal een vrouwelijke rechter minder snel een gevangenisstraf opleggen, anderzijds wordt voor de lengte van de gevangenisstraf geen effect teruggevonden. Hierdoor kan de hypothese omtrent de strafmaat niet bevestigd worden.

Een tweede hypothese werd geformuleerd rond de burgerlijke staat van de rechter. Er werd verwacht dat een gehuwde rechter strenger zal zijn in de veroordelingsbeslissing en strafmaat. Voor de veroordelingsbeslissing werd geen effect van de burgerlijke staat waargenomen. Bij de gevangenisstraf en de lengte van deze straf werd tot de conclusie gekomen dat een gescheiden rechter strenger is en een feitelijk samenwonende rechter minder streng is dan een gehuwde rechter. Het is dus niet mogelijk om deze algemene hypothese te bevestigen.

Met betrekking tot de hypothese van de leeftijd van de rechter zijn tevens gemengde resultaten te vinden. Er werd verondersteld dat een oudere rechter minder streng zou zijn ten aanzien van een beklaagde in zowel de veroordelingsbeslissing als de strafmaat. Voor de veroordelingsbeslissing werd echter een niet-lineair maar kwadratisch verband teruggevonden. Voor de gevangenisstraf werd er geen significant effect gevonden van de leeftijd van de rechter, maar bij de lengte van de straf werd het positieve lineaire verband tussen leeftijd en tolerantie wel bevestigd. Een vierde variabele waarvan de impact werd bestudeerd, en die nauw samenhangt met de leeftijd van de rechter, is de ervaring van de rechter. Hierbij werd verondersteld dat een meer ervaren rechter strenger zal zijn in de veroordelingsbeslissing en strafmaat. Aangezien de resultaten aantonen dat het effect van de ervaring hetzelfde is als van leeftijd kan deze hypothese niet bevestigd worden.

Niet alleen de ervaring van rechters, uitgedrukt in het aantal jaren, kan een impact hebben. Ook eerdere ervaring in andere functies in de magistratuur kan een invloed uitoefenen op rechtszaken. De hypothese vermeldt dat een rechter die eerder één van de functies uitoefende, strenger zal zijn in de veroordelingsbeslissing en strafmaat. Het effect van deze variabele komt enkel tot uiting in het model van de veroordelingsbeslissing. Hierbij wordt een tegenovergesteld resultaat gevonden waardoor de hypothese niet bevestigd kan worden.

Een laatste hypothese bij de rechter werd geformuleerd omtrent de verschillende soorten opleidingen die rechters hebben genoten om de magistratuur toe te treden. Een effect van deze variabele komt enkel tot uiting bij de gevangenisstraf op een significantieniveau van 10%. Een rechter die een examen inzake beroepsbekwaamheid heeft afgelegd zal minder streng zijn dan iemand die een gerechtelijke stage heeft doorlopen. Dit is in overeenstemming met de eerder geformuleerde hypothese. Voor de rechters die een mondeling evaluatie-examen hebben afgelegd was het niet mogelijk om dit effect na te gaan omwille van het lage aantal observaties. Voor de veroordelingsbeslissing en lengte van de gevangenisstraf kan deze hypothese niet bevestigd worden.

Gelijkaardige hypothesen werden geformuleerd omtrent de karakteristieken van de advocaat. Er werden hypothesen geformuleerd omtrent het geslacht, de balie waaraan de advocaat verbonden is, de plaats waar de advocaat zijn opleiding genoot, de ervaring, de grootte van het advocatenkantoor, het aantal vakgebieden en het al dan niet behandelen van het strafrecht. De resultaten in de drie modellen laten duidelijk zien dat het geslacht van de advocaat nergens een effect heeft. Hierdoor kan de hypothese, die vermeldt dat een vrouwelijke advocaat een gunstigere uitkomst verkrijgt, niet bevestigd worden.

Een tweede hypothese werd gevormd omtrent de balie waar de advocaat actief is. Volgens de hypothese zou een advocaat die verbonden is aan de balie gelegen in het geografische gebied van de rechtbank een gunstigere uitkomst verkrijgen inzake de veroordelingsbeslissing en strafmaat in rechtszaken omtrent drugsdelicten. Op een significantieniveau van 5% werd geen effect van deze variabele teruggevonden waardoor de hypothese niet bevestigd kan worden. Indien een significantieniveau van 10% wordt gehanteerd, kan er wel een omgekeerd effect van deze variabele gevonden worden bij de lengte van de gevangenisstraf.

Een derde variabele bij de advocaat is de ervaring. Er werd verondersteld dat een advocaat met meer ervaring een gunstigere uitkomst zal verkrijgen inzake de veroordelingsbeslissing en strafmaat. In geen van de drie modellen kan echter een effect van de ervaring worden teruggevonden waardoor deze hypothese niet bevestigd kan worden.

Er werd tevens een hypothese geformuleerd omtrent de plaats waar de advocaat zijn opleiding heeft genoten, namelijk dat advocaten die hun diploma behaalde aan de Katholieke Universiteit van Leuven succesvoller zijn. In de uitgebreide modellen werd echter geen effect teruggevonden van deze variabele waardoor de hypothese niet bevestigd kan worden.

De vijfde hypothese die werd geformuleerd, handelde over de invloed van de grootte van het advocatenkantoor waar de advocaat actief is. Er werd verondersteld dat een advocaat uit een groter kantoor een gunstigere uitkomst zal verkrijgen inzake de veroordelingsbeslissing en strafmaat. Voor de veroordelingsbeslissing werd dit verband teruggevonden op een significantieniveau van 10%. Voor de strafmaat werd enkel een effect teruggevonden bij de gevangenisstraf, maar dit effect is niet in overeenstemming met de hypothese. Op een significantieniveau van 5% kan deze hypothese bijgevolg niet bevestigd worden.

De hypothese omtrent het beheersen van het strafrecht maakt vermelding van het feit dat een advocaat die deze rechtsmaterie beheerst een gunstigere uitkomst kan verkrijgen inzake de veroordelingsbeslissing en strafmaat. Ook hier is het moeilijk de hypothese te bevestigen aangezien enkel een positief effect werd teruggevonden bij de veroordelingsbeslissing op een significantieniveau van 10%.

Tot slot werd een laatste hypothese geformuleerd omtrent het aantal vakgebieden dat een advocaat behandelt. De impact van deze variabele komt enkel tot uiting in het model van de lengte van de gevangenisstraf. Het verwachte effect uit de hypothese, dat een advocaat die meerdere rechtsmateries behandelt een minder gunstigere uitkomst zal verkrijgen, werd echter niet bevestigd.

Deel 5: Conclusies en beperkingen

Hoofdstuk 1: Conclusies

Deze masterproef gaat na welke karakteristieken van rechters en advocaten een invloed hebben op de veroordelingsbeslissing en strafmaat in rechtszaken in België omtrent drugsdelicten. Op basis van de centrale onderzoeksvraag werden vier deelvragen opgesteld. Dit hoofdstuk tracht een antwoord te formuleren op deze deelvragen.

1.1 “Wat houdt de discretionaire bevoegdheid van de rechter in en welk wettelijk kader is er aanwezig in België om de discretionaire bevoegdheid van de rechter te beperken?”

Voordat er inzichten kunnen verkregen worden in de impact van de karakteristieken van rechters en advocaten is het van belang inzichten te verkrijgen in het wettelijk kader dat in België aanwezig is omtrent de discretionaire bevoegdheid. Elke rechter in België beschikt over deze discretionaire bevoegdheid bij het behandelen van een rechtszaak. Dit houdt in dat een rechter beschikt over een beoordelingsmarge bij het maken van een beslissing. De beoordelingsmarge is zowel terug te vinden bij de terechtzitting als bij het bepalen van de straf. Bij de terechtzitting kan er verwezen worden naar het feit dat de rechter een ruime beoordelingsvrijheid heeft inzake de onderzoeksmaatregelen en de bewijswaardering. De vrijheid met betrekking tot het opleggen van de straf heeft betrekking op de soort straf. Vandaar worden in deze masterproef alle verschillende soorten hoofdstraffen en bijkomende straffen uitvoerig besproken. De beoordelingsvrijheid heeft vervolgens ook betrekking op de omvang van de straf. Bij het bepalen van de strafmaat is de rechter gehouden aan de regels in verband met strafverzwaring en strafvermindering.

De wetgever is zich echter bewust van de ruime beoordelingsmarge van de rechter, vandaar heeft hij aan de hand van enkele algemene rechtsbeginselen een beperking aan de discretionaire bevoegdheid gebracht. De algemene rechtsbeginselen omvatten het legaliteitsbeginsel, het gelijkheidsbeginsel, het evenredigheidsbeginsel en het principe van redelijke termijn. Daarnaast werken de motiveringsverplichting en de openbaarheidsverplichting tevens als bijkomende beperkingen op de beoordelingsvrijheid van de rechter. Deze verplichtingen zorgen immers voor een bepaalde vorm van controle. Tot slot kan de begeleidende gids voor magistraten, gepubliceerd door de Hoge Raad voor de Justitie en de Adviesraad van de Magistratuur, beschouwd worden als een beperking op de discretionaire bevoegdheid van de rechter. Deze gids dient namelijk als leidraad voor magistraten die vragen hebben omtrent de deontologie. Er wordt vermelding gemaakt welke waarde een magistraat dient te respecteren en over welke kwaliteiten hij dient te beschikken. Hoewel deze gids niet bindend is, wordt deze in de praktijk vaak gebruikt door magistraten.

1.2 “Welke karakteristieken van advocaten en rechters hebben een invloed op de veroordelingsbeslissing en strafmaat in rechtszaken behandeld in het buitenland?”

In België werd nog geen onderzoek ondernomen omtrent de impact van de karakteristieken van rechters en advocaten in een rechtszaak. Vandaar wordt in het tweede deel van deze masterproef de situatie in het buitenland onder de loep genomen. Hier werd reeds onderzoek ondernomen waardoor het mogelijk is een antwoord te formuleren op deze deelvraag.

Voor de rechters worden de volgende karakteristieken bestudeerd: het geslacht, de afkomst, de leeftijd, de ervaring en de politieke overtuiging van de rechter. Er kan worden opgemerkt dat er geen eenduidige resultaten aanwezig zijn. Met betrekking tot het geslacht van de rechter tonen een aantal onderzoekers aan dat een vrouwelijke rechter strenger zal zijn aangezien ze vaker een eiser steunen, anderzijds ondervinden een aantal studies geen effect van deze variabele. Ook de studies omtrent de afkomst van de rechter lenen zich er niet toe een duidelijke conclusie te formuleren. Daar sommige studies aantonen dat een Afro-Amerikaanse rechter strenger is dan een blanke rechter, ondervinden andere studies een omgekeerd verband of zelfs geen significant verband. Daarnaast werd ook de impact van de leeftijd en ervaring van de rechter bestudeerd. Hierbij kan een onderscheid gemaakt worden tussen studies die een positieve lineaire relatie waarnemen tussen de leeftijd van de rechter en de tolerantie ten aanzien van misdrijven en studies die een niet-lineaire relatie waarnemen. Voor de ervaring van de rechter werd een positief verband gevonden tussen het aantal jaren ervaring als rechter en de mate van strengheid. Met betrekking tot de politieke overtuiging van de rechters tonen de studies aan dat een democratische rechter zich meer liberaal zal opstellen waardoor de eiser een grotere kans op winst heeft.

Een gelijkaardige literatuurstudie werd ondernomen voor de advocaten. De karakteristieken die hier bestudeerd worden, zijn: het geslacht, de afkomst, de ervaring, de grootte van het advocatenkantoor en de opleiding van de advocaat. Ook hier is het moeilijk om een algemene conclusie te formuleren. Ten eerste is deze verdeeldheid aanwezig wat betreft de invloed van het geslacht. Vrouwelijke advocaten zijn volgens een aantal studies succesvoller dan hun mannelijke collega's. Maar daarnaast vermeldt een studie dat een vrouwelijke advocaat als minder geloofwaardig wordt beschouwd waardoor ze minder kans hebben op winst. Net zoals bij de afkomst van de rechter vertonen de studies van de afkomst van de advocaat verschillende resultaten. Doordat de studies een andere indeling van de afkomst van de advocaat gebruiken, worden andere resultaten gevonden. Voor de ervaring van de advocaat werd een onderscheid gemaakt tussen de algemene ervaring en de specifieke ervaring. De algemene ervaring drukt het aantal jaren ervaring als advocaat of de ervaring ten aanzien van een bepaalde rechtbank uit. Met de specifieke ervaring wordt verwezen naar de specialisatie van de advocaat. Drie studies tonen aan dat het voordelig is voor de advocaat om meer ervaring te hebben in een bepaalde rechtbank, een andere studie ondervindt geen effect van deze variabele. Wat betreft de ervaring uitgedrukt in het aantal jaren dat de advocaat reeds actief is, ondervinden de verschillende studies ook andere uitkomsten. Voor de grootte van het advocatenkantoor kon worden aangetoond dat een advocaat uit een groter kantoor meer succesvol was. Tot slot werd het effect van de opleiding van de

advocaat bestudeerd. Er werd aangetoond dat zowel het aantal opleidingen als de plaats waar de advocaat de opleiding genoot een invloed hebben.

1.3 “Welke karakteristieken van een rechter in België zijn bepalend voor de veroordelingsbeslissing en strafmaat van een drugszaak?”

Om na te gaan welke karakteristieken van een rechter invloed hebben in een drugszaak in België, werd gebruik gemaakt van een dataset verzameld aan een Vlaamse correctionele rechtbank door mezelf en de onderzoeksgroep Beleidsmanagement van de UHasselt. Aan de hand van de verzamelde gegevens kunnen een aantal regressieanalyses op basis van OLS uitgevoerd worden. De impact van de verschillende karakteristieken wordt bestudeerd ten opzichte van drie afhankelijke variabelen, namelijk de veroordelingsbeslissing, de aard van de hoofdstraf⁶⁷ en de lengte van de gevangenisstraf. Er dient te worden opgemerkt dat de lengte van de gevangenisstraf getransformeerd kan worden naar een logaritme waardoor het mogelijk is ook hier de resultaten te interpreteren aan de hand van percentages. Voor de analyse wordt steeds gestart met een basismodel waar de betreffende ‘key variables’ tot uiting komen. Vervolgens wordt het model vervolledigd door het integreren van de noodzakelijke controlevariabelen. Het uitgebreide model van de veroordelingsbeslissing toont aan dat de volgende variabelen significant zijn op een betrouwbaarheidsniveau van 5%: het geslacht, de leeftijd en ervaring van de rechter⁶⁸. Daarnaast laat het uitgebreide model van de aard van de hoofdstraf zien dat ook hier een aantal variabelen een significante impact hebben op een betrouwbaarheidsniveau van 5%, namelijk het geslacht en de burgerlijke staat van de rechter. Tot slot geeft het uitgebreide model van de lengte van de gevangenisstraf aan dat de volgende variabelen een significante impact hebben op het betrouwbaarheidsniveau van 5%: de burgerlijke staat en de ervaring van de rechter.

1.4 “Welke karakteristieken van een advocaat in België zijn bepalend voor de veroordelingsbeslissing en strafmaat van een drugszaak?”

Om het effect van de karakteristieken van een advocaat in België in een drugszaak te kunnen bestuderen werd gebruik gemaakt van dezelfde database die eerder hierboven werd besproken. Ook hier worden de regressieanalyses uitgevoerd op basis van OLS en wordt er steeds gestart met een basismodel dat later wordt uitgebreid met de verschillende controlevariabelen. Het effect van de verschillende karakteristieken wordt tevens bestudeerd ten opzichte van de veroordelingsbeslissing, de aard van de hoofdstraf en de lengte van de gevangenisstraf. De lengte van de gevangenisstraf kan tevens worden uitgedrukt als een logaritme. De resultaten van het uitgebreide model van de veroordelingsbeslissing tonen aan dat er geen variabelen significant zijn op een betrouwbaarheidsniveau van 5%, maar wel op een betrouwbaarheidsniveau van 10% namelijk het beheersen van het strafrecht als advocaat en het werken in groep als advocaat. Voor het model van de aard van de hoofdstraf is er een wel significante variabele terug te vinden op een betrouwbaarheidsniveau van 5%. Het model toont aan dat het werken in groep als advocaat een significant effect heeft. Tot slot is het aantal vakgebieden dat een advocaat beheerst een

⁶⁷ Gevangenisstraf of niet.

⁶⁸ Zowel de ervaring uitgedrukt in jaren als de ervaring als onderzoeksrechter of parketmagistraat.

significante variabele bij het model van de lengte van de gevangenisstraf op een betrouwbaarheidsniveau van 5%.

Hoofdstuk 2: Beperkingen van het onderzoek

In het eerste hoofdstuk van dit deel werd een antwoord geformuleerd op de verschillende deelvragen. Er dient te worden opgemerkt dat er een aantal beperkingen verbonden zijn aan het onderzoek in deze masterproef. Deze beperkingen creëren opportuniteiten naar verder onderzoek toe.

Een eerste beperking omtrent het onderzoek is dat deze masterproef enkel rechtszaken bestudeerd uit een correctionele rechtbank van eerste aanleg. Het is mogelijk dat de bekomen resultaten in deze masterproef niet representatief zijn voor rechtszaken in hoger beroep. Een verder onderzoek op basis van beroepsrechtszaken maakt het mogelijk een vergelijking te maken tussen de impact van de karakteristieken van rechters en advocaten in eerste aanleg en in tweede aanleg. Een tweede limiet van deze masterproef heeft betrekking op de aard van de rechtszaken die werden gebruikt. De gebruikte steekproef bestaat enkel uit rechtszaken omtrent drugsdelicten. Het is moeilijk om de bekomen resultaten te veralgemenen naar andere rechtszaken aangezien het mogelijk is dat de invloed van de verschillende karakteristieken van rechters en advocaten niet gelijkaardig is. Een bepaalde materie kan bijvoorbeeld gevoeliger liggen waardoor de karakteristieken meer een rol kunnen spelen. Een andere beperking omtrent het onderzoek heeft betrekking op de rechtbank waar de steekproef werd geselecteerd. De gebruikte gegevens zijn afkomstig van één rechtbank, waardoor het ook hier moeilijk is om te veralgemenen over alle Vlaamse rechtbanken. Elke rechtbank heeft namelijk zijn eigen cultuur wat mede een rol kan spelen bij de invloed van de karakteristieken van rechters en advocaten.

Een vierde beperking is het feit dat de gebruikte steekproef werd geselecteerd uit een lijst van afgehandelde zaken met een eindvonnis tussen 1 januari 2010 en 31 december 2014. Hierdoor wordt geen rekening gehouden met de twee nieuwe hoofdstraffen, het elektronisch toezicht en de autonome probatiestraf die pas in werking zijn getreden op 1 mei 2016. Verder onderzoek zou zich kunnen focussen op de invloed van de karakteristieken van rechters en advocaten bij deze nieuwe straffen. Hierbij is het ook belangrijk te vermelden dat het mogelijk is dat de impact van de karakteristieken van rechters en advocaten tijdsgebonden is. Doorheen de tijd kan de structuur van het rechtssysteem veranderen waardoor bepaalde karakteristieken meer of minder tot uiting kunnen komen.

Literatuurlijst

- Abrams, D. S., & Yoon, A. H. (2007). The luck of the draw: using random case assignment to investigate attorney ability. *The University of Chicago*, 74, 1145-1177.
- Allen, D. W., & Wall, D. E. (1993). Role orientations and women State Supreme Court justices. *Judicature*, 77, 156-165.
- Ashenfelter, O., Eisenber, T., & Schwab, S. J. (1995). Politics and the judiciary: the influence of judicial background on case outcomes. *Journal of Legal Studies*, 24, 257-281.
- Bonneau, C. W., & Rice, H. M. (2009). Impartial Judges? Race, Institutional context and U.S. State Supreme Courts. *State Politics and Policy Quarterly*, 9, 381-403.
- Brussel Nieuws. (2016). Advocaten zoeken allochtone opvolgers op scholen.
- Castermans, M. (2004). *Gerechtigd privaatrecht: algemene beginselen, bevoegdheid en burgerlijke rechtspleging*. Gent: Academia Press.
- Chew, P. K., & Kelley, R. E. (2012). The realism of race in judicial decision making: an empirical analysis of plaintiffs' race and judges' race. *Harvard Journal on Racial & Ethnic Justice*, 28, 91-115.
- Codex deontologie voor advocaten. (2014). Opgevraagd op 3 oktober, 2016, van http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=2014062505&table_name=wet
- Cohen, D., & Peterson, J. (1981). Bias in the courtroom: race and sex effects of attorneys on jurors. *Social Behavior and Personality*, 9, 81-87.
- Collins, T., & Moyer, L. (2008). Gender, Race and Intersectionality. *Political Research Quarterly*, 61, 219-227.
- Daicoff, S. (1997). Lawyer, know thyself: a review of empirical research on attorney attributes bearing on professionalism. *American University Law Review*, 46, 1337-1427.
- De Knijf, I. (2005). *Deontologie: ruggengraat van de advocaat*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu.
- De Nauw, A., & Deryck, F. (2015). *Overzicht van het Belgische algemeen strafrecht*. Brugge: Die Keure.
- de Puydt, R. M. (2009). *Deontologie van de Vlaamse advocaat*. Antwerpen: Intersentia.
- De Staercke, J. (2002). Algemene beginselen van behoorlijk burgerschap. Naar een wederkerig bestuursrecht? Opgevraagd op 29 november, 2016, van <http://www.law.kuleuven.be/jura/art/38n4/destaercke.htm>
- Dumas, T. L., Haynie, S. L., & Daboval, D. (2015). Does size matter? The influence of law firms size on litigant success rates. *Justice System Journal*, 36, 341-354.
- Eurostat. (2014). Criminaliteitsstatistieken. Opgevraagd op 23 oktober, 2016, van http://www.ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Crime_statistics/nl
- Federale Politie België. (2015). Politiële criminaliteitsstatistieken. Opgevraagd op 23 oktober, 2015, van

http://www.stat.policefederale.be/assets/pdf/crimestat/nationaal/rapport_2015_trim4_nat_Belgi%C3%AB_nl.pdf

Flemming, R. B., & Krutz, G. S. (2002). Repeat litigators and agenda setting on the Supreme Court of Canada. *Canadian Journal of Political Science*, 35, 811-833.

Gruhl, J., Spohn, C., & Welch, S. (1981). Women as policymakers: the case of trial judges. *American Journal of Political Science*, 25, 308-321.

Haire, S. B., Lindquist, S. A., & Hartley, R. (1999). Attorney expertise, litigant success, and judicial decision-making in the U.S. Courts of Appeals. *Law & Society Review*, 33, 667-685.

Harris, C. T., Peeples, R., & Metzloff, T. B. (2005). Who are those guys? An empirical examination of medical malpractice plaintiff's attorneys. *SMU Law Review*, 58, 225-250.

Hodgson, S., & Pryor, B. (1984). Sex discrimination in the courtroom: attorney's gender and credibility. *Psychological Reports*, 55, 483-486.

Hoet, P. (2014). *Gemeenschapsgerichte straffen en maatregelen: opschorting, uitstel, probatie, werkstraf en elektronisch toezicht*. Brussel: Larcier.

Hoge Raad voor de Justitie & Adviesraad van de magistratuur. (2012). Gids voor de magistraten: principes, waarden en kwaliteiten. Brussel.

Huybrechts, L. (2001). Plaats en rol van de strafrechter in de strafrechtsbedeling. *Panopticon*, 65-79.

Huybrechts, L., & Traest, M. (2004). *Het strafrechtelijk sanctiestelsel en de straftoemeting door de rechter in België*: Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland.

Johnson, B. D. (2006). The multilevel context of criminal sentencing: integrating judge- and county-level influences. *Criminology*, 44, 259-298.

Justitie België. (2017). Magistraat worden. Opgevraagd op 18 maart, 2017, via http://justitie.belgium.be/nl/rechterlijke_orde/wie_is_wie_in_de_rechtbank/magistraten/rechter_worden

Khattabi, Z., & Piryng, F. (2012). Belgische Senaat: zitting 2011-2012. Opgevraagd op 14 november 2016, via <http://www.senate.be/www/MIval=publications/viewPub.html&COLL=S&LEG=5&NR=1843&VOLGNR=1&LANG=nl>

Klein, S., Petersilia, J., & Turner, S. (1990). Race and imprisonment decisions in California. *Science*, 247, 812-816.

Knack. (2015). Voor het eerst meer vrouwen dan mannen bij Justitie. *Knack*.

Kritzer, H. M., & Uhlman, T. M. (1977). Sisterhood in the Courtroom: sex of judge and defendant in criminal case disposition. *Sociale Science Journal*, 14, 77-88.

Kulik, C. T., Perry, E. L., & Pepper, M. B. (2003). Here comes the judge: the influence of judge personal characteristics on federal sexual case outcomes. *Law and Human Behavior*, 27, 69-86.

Lexgo. (2015). Te veel advocaten? Verhaal is genuanceerder! Opgevraagd op 22 oktober, 2015, via www.lexgo.be/nl/nieuws/2015/04/te-veel-advocaten-verhaal-is-genuanceerder,94622.html

Loddewyckx, L. (2010). De advocaat in de 21ste eeuw: commercialisering, specialisering en internationalisering. Opgevraagd op 22 oktober, 2016, via www.balieleuven.be/blm_liesbeth_loddewijckx.php

Lokale Politie Antwerpen. (2015). Criminaliteitscijfers 2014: voortgaan op de ingeslagen weg. Opgevraagd op 23 oktober, 2016, via www.politieantwerpen.be/sites/default/files/crimicijfers2014.docx

Manning, K. L., Carroll, B. A., & Carp, R. A. (2004). Does age matter? Judicial decision making in age discrimination cases. *Social Science Quarterly*, *85*, 1-18.

McGuire, K. T. (1995). Repeat players in the Supreme Court: the role of experienced lawyers in litigation success. *The Journal Of Politics*, *57*, 187-196.

Nagel, S. S., & Gagliano, F. V. (1965). Attorney characteristics and courtroom results. *Nebraska Law Review*, *44*, 599-613.

Nelson, M. S. (2004). The effect of attorney gender on jury perception and decision-making. *Law & Psychology Review*, *28*, 177-193.

Ooms, A. (2010). Een analyse over de grens tussen objectieve en subjectieve onpartijdigheid. Opgevraagd op 24 oktober, 2016, via www.doclib.uhasselt.be/dspace/bitstream/1942/11785/1/Rechterlijke%20onpartijdigheid.pdf

Peresie, J. L. (2005). Female judges matter: gender and collegial decisionmaking in the Federal Appellate Courts. *The Yale Law Journal*, *127*, 1759-1790.

Raats, S. (2016). *Consistente straftoemeting*. Antwerpen: Intersentia.

Rodriguez, S. F., Curry, T. R., & Lee, G. (2006). Gender differences in criminal sentencing: do effects vary across violent, property, and drug offenses? *Sociale Science Quarterly*, *87*, 318-339.

Smetryns, A. (2005). *De motiveringsverplichting van de strafrechter: een algemene inleiding*. Brussel: Larcier.

Songer, D. R., & Crews-Meyer, K. A. (2000). Does the judge gender matter? Decision making in State Supreme Courts. *Social Science Quarterly*, *81*, 750-762.

Songer, D. R., Davis, S., & Haire, S. (1994). A reappraisal of diversification in the Federal Courts: gender effects in the court of appeals. *56*, 425-439.

Steffensmeier, D., & Britt, C. L. (2001). Judges' race and judicial decision making: do black judges sentence differently. *Social Science Quarterly*, *82*, 749-765.

Steffensmeier, D., & Hebert, C. (1999). Women and men policymakers: does the judge's gender affect the sentencing of criminal defendants? *Social Forces*, *77*, 1163-1196.

Steffensmeier, D., Ulmer, J., & Kramer, J. (1998). The interaction of race, gender, and age in criminal sentencing: the punishment cost of being young, black and male. *Criminology*, *36*, 763-797.

- Szmer, J., Johnson, S. W., & Sarver, T. A. (2007). Does the lawyer matter? Influencing outcomes on the Supreme Court of Canada. *Law & Society Review*, 41, 279-304.
- Szmer, J., Kaheny, E. B., Sarver, T. A., & DeCamillis, M. (2013). The impact of attorney gender on decision making in the United States Courts of Appeals. *Journal of Women, Politics & Policy*, 34, 72-100.
- Szmer, J., Sarver, T. A., & Kaheny, E. B. (2010). Have we come a long way, baby? The influence of attorney gender on Supreme Court decision making. *Politics and Gender*, 6, 1-36.
- Traest, P., & Vandromme, S. (2016). *Strafrecht en strafprocesrecht: hoofdlijnen*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu.
- Van Bogaert, V. (2005). *De rechter beoordeeld*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu.
- Van den Wyngaert, C. (1992). Het gelijkheidsbeginsel in het straf(proces)recht: de schone slaapster in het bos? *Rechtskundig weekblad*, 1181-1193.
- Van den Wyngaert, C., De Smet, B., & Vandromme, S. (2014). *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu.
- Van Espen, H., & Vanthienen, S. (2016). *Duiding drugs: praktijkgids 2016*. Brussel: Larcier.
- Verbruggen, F., & Verstraeten, R. (2016). *Strafrecht & strafprocesrecht voor bachelors*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu.
- Verstraeten, R. (2007). *Handboek strafvordering*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu.
- Villemur, N. K., & Hyde, J. S. (1983). Effects of sex of defense attorney, sex of juror, and age and attractiveness of the victim on mock juror decision making in a rape case. *Sex Roles*, 9, 879-889.
- Welch, S., Combs, M., & Gruhl, J. (2001). Do black judges make a difference? , 32, 126-136.

Bijlagen

Bijlage 1: Literatuur van rechters en advocaten

Literatuur rechters								
Authors	Title	Analysis	Sample	N	Y	X	Sign. effect	
Jennifer L. Peresie	Female judges matter: gender and collegial decision-making in the Federal Appellate Courts	Logistic regression	Sexual harassment and sex discrimination cases	556	Decision of the judge (1= pro-plaintiff)	Gender Ideology Race Prior employment Federal Appellate experience Age Lower court decision Male plaintiff Government defendant	+ + / + / / + / / +	0 = male, 1 = female 0 = republican, 1 = democratic 1 = minority, 0 = otherwise
					Influence of female judges on male judges in a panel	Female judge Ideology Race Prior employment Federal Appellate experience Age Lower court decision Male plaintiff Government defendant	+ + / + / / + / / +	1 = male, 0 = female 1 = government, 0 = otherwise 0 = republican, 1 = democratic 1 = minority, 0 = otherwise 1 = male, 0 = female 1 = government, 0 = otherwise
Carol T. Kulik, Elissa L. Perry, Molly B. Pepper	Here comes the judge: the influence of the judge personal characteristics on federal sexual	Logistic regression	Sexual harassment cases	143	Judges' decisions (1 =for the plaintiff, 0 = for the defendant)	Gender Race Age Political affiliation	/ / + +	1 = female, 0 = male 1 = white, 0 = non-white 0 = democrat, 1 = republican

	harassment case outcomes					Control variables		Year of case and case characteristics (frequency, severity, status, consequences, witnesses, documents, management reasons, notification, organizational action)
Darrel Steffensmeier, Chester L. Britt	Judges' race and judicial decision making: do black judges sentence differently?	Logistic regression	Sentencing outcomes of four Pennsylvania counties from 1991 to 1994	3904	Incarceration (1 = prison, 0 = nonprison)	Race Control variables	+	1 = black, 0 = white (prior record score, offense severity, number of convictions, trial, female offender, black offender, age of offender, violent offense, property offense, dug offense, age of judge, time on bench)
		OLS	Sentencing outcomes of four Pennsylvania counties from 1991 to 1994	3904	Length of the sentence decision	Race Control variables	+	1 = black, 0 = white (prior record score, offense severity, number of convictions, trial, female offender, black offender, age of offender, violent offense, property offense, dug offense, age of judge, time on bench)
Darrell Steffensmeier and Chris Hebert	Women and men policymakers: does the judge's gender affect the sentencing of criminal defendants?	Logistic regression	Sentencing outcomes of Pennsylvania from 1991 to 1993 Sentencing	/	Incarceration (1 = prison, 0 = nonprison)	Gender Control variables	+	(prior record score, offense severity, number of convictions, mode of conviction, race of offender, sex of offender, age of offender, type of offender, age of judge, marital status of judge, time on bench, prosecutorial experience)

		OLS	outcomes of Pennsylvania from 1991 to 1993	/	Length of the sentence decision	Gender Control variables	+	(prior record score, offense severity, number of convictions, mode of conviction, race of offender, sex offender, age of offender, type of offender, age of judge, marital status of judge, time on bench, prosecutorial experience)
Susan Welch, Michael Combs, John Gruhl	Do Black Judges Make a difference?	Probit analysis	Male defendants convicted of a felony between 1968 and 1979	3418	Prison (1 = prison, 0 = nonprison)	Race Control variables	+	Black = 1, white = 0 (judge prior prosecutorial experience, judge's time on the bench, gender of the judge, the defendant's prior record, defendant public defender, guilty plea defendant, charge)
			White male defendant	763	Prison (1 = prison, 0 = nonprison)	Race Control variables	+	Black = 1, white = 0 (judge prior prosecutorial experience, judge's time on the bench, gender of the judge, the defendant's prior record, defendant public defender, guilty plea defendant, charge)
			Black male defendants	2655	Prison (1 = prison, 0 = nonprison)	Race Control variables	/	Black = 1, white = 0 (judge prior prosecutorial experience, judge's time on the bench, gender of the judge, the defendant's prior record, defendant public defender, guilty plea defendant, charge)

		OLS	Male defendants convicted a felony between 1968 and 1979	3418	Sentence severity scale	Race Control variables	-	Black = 1, white = 0 (judge prior prosecutorial experience, judge's time on the bench, gender of the judge, the defendant's prior record, defendant public defender, guilty plea defendant, charge)
			White male defendant	763	Sentence severity scale	Race Control variables	/	Black = 1, white = 0 (judge prior prosecutorial experience, judge's time on the bench, gender of the judge, the defendant's prior record, defendant public defender, guilty plea defendant, charge)
			Black male defendants	2655	Sentence severity scale	Race Control variables	-	Black = 1, white = 0 (judge prior prosecutorial experience, judge's time on the bench, gender of the judge, the defendant's prior record, defendant public defender, guilty plea defendant, charge)
Brian D. Johnson	The multilevel context of criminal sentencing: integrating judge- and county-level influences	Hierarchical linear modeling	Data from the Pennsylvania Commission on sentencing (1997-2000)	148590	Incarceration (1 = prison, 0 = nonprison)	Age Female judge Minority judge Married judge Judicial military experience Judge tenure on bench Prosecutorial experience Judicial caseload pressure Judge violent caseload	+ / / + + - / /	1 = female, 0 = male 1 = minority, 0 = otherwise 1 = married, 0 = not married

			Data from the Pennsylvania Commission on sentencing (1997-2000)	79333	Length of sentence	Judge property caseload / Judge drug caseload / Large court - Small court / Available jail space - / Guideline departure rate / Trial rate + Percentage unemployed / Percentage Hispanic / Percentage republican + Age / Female judge + Minority judge + Married judge - Judicial military experience / Judge tenure on bench / Prosecutorial experience / Judicial caseload pressure / Judge violent caseload + Judge property caseload / Judge drug caseload / Large court / Small court + Available jail space / Guideline departure rate / Trial rate / Percentage unemployed / Percentage	1 = female, 0 = male 1 = minority, otherwise 1 = married, 0 = not married
--	--	--	---	-------	--------------------	---	---

						Hispanic Percentage republican Interaction: judge gender x offender gender Interaction: judge race x offender race		
Donald R. Songer, Sue Davis, Susan Haire	A Reappraisal of diversification in the federal courts: Gender Effects in the Courts of Appeals	Logistic regression	Votes in obscenity cases	239	Liberal vote (1 = liberal, 0 = conservative)	Gender Region Presidential appointment Controls for case facts	/ + +	
			Votes in search and seizure cases	1158	Liberal vote (1 = liberal, 0 = conservative)	Gender Region Presidential appointment Controls for case facts	/ - +	
			Votes in employment discrimination cases	607	Liberal vote (1 = liberal, 0 = conservative)	Gender Region Presidential appointment Control variables for case facts	+ / +	
Darrel Steffensmeier, Jeffery Ulmer, John Kramer	The interaction of race, gender and age in criminal sentencing: the punishment cost of being young, black and male	Logistic regression	Data on sentencing outcomes in Pennsylvania for 1989-1992	139000	Incarceration (1 = prison, 0 = probation)	Race Gender Age 30-49 Age 50-69 Control variables	+ - - -	1 = black, 0 = white 1 = female, 0 = male (year, offense severity, prior record, multiple convictions, bench trial, jury trial, small court, large court)
			LOGIT	Data on sentencing outcomes in Pennsylvania for 1989-1992	139000	Length of incarceration	Race Gender Age 30-49 Age 50-69	+ - - -

						Control variables		(year, offense severity, prior record, multiple convictions, bench trial, jury trial, small court, large court)
Pat K. Chew & Robert E. Kelley	The realism of race in judicial decision making: an empirical analysis of plaintiffs' race and judges race	Logistic regression	Racial harassment cases brought under title VII of Civil Rights Act in the Federal District Courts of six representative circuits between 2002 and 2008	105	Decision (1 = in favor of the plaintiff)	African American plaintiffs vs. all others	/	
						Hispanic plaintiffs vs. all others	+	
		White plaintiffs vs. all others	/					
		Hispanic plaintiffs vs. white plaintiffs	/					
		White plaintiffs vs. African American plaintiffs	/					
		Hispanic plaintiffs vs. African American plaintiffs	+					
			105	Decision (1 = in favor of the plaintiff)	African American judges vs. all others	+		
					Hispanic judges vs. all others	/		
					White judges vs. all others	-		
					White judges vs. Hispanic judges	/		
					African American judges vs. white judges	+		
					African American judges vs. Hispanic judges	+		

Donald R. Songer & Kelley A. Crews-Meyer	Does judge gender matter? Decision making in State Supreme Courts	Logistic regression	Data from 52 state supreme courts between 1982 and 1993 (death penalty cases)	/	Vote of the judge (1= liberal, 0= conservative)	Citizen ideology	+	From 0 to 100, 0 = most conservative, 100 = most liberal Changing ideology of the court 1 = one or more women colleague, 0 = otherwise 1 = democrat, 0 = republican 1 = female, 0 = male
			Data from 52 state supreme courts between 1982 and 1993 (obscenity cases)	/	Vote of the judge (1= liberal, 0= conservative)	Change	-	
John Gruhl, Cassia Spohn, Susan Welch	Women as policymakers: the case of trial judges	Probit	Felony cases in Metro City	32529	Defendant convicted (1 = yes, 0 = no)	Gender	/	1 = women, 0 = men 1 = defendant is women
		OLS			Sentenced to prison (1 = yes, 0 = no)	Female judge x defendant	-	
						Male judge x defendant	/	Type of crime
						Control variables		1 = women 0 = men
						Gender	/	
						Female judge x defendant	+	
						Male judge x defendant	-	
						Control variables		
S. Fernando Rodriguez, Theodore R. Curry, Gang lee	Gender differences in criminal sentencing: do effects vary across violent, property, and drug offenses	Logistic regression	Offenders convicted of a felony between January 1 and September 30, 1991 in the seven largest Texas metro counties	4876	Incarcerate (1 = yes, 0 = no)	Offender gender	+	1 = men, 0 = women
						Offender age	/	
						Offender African American	+	
						Offender Hispanic	+	
						Prior convictions	+	
						Second-degree felony	-	
						Third degree felony	-	
						On probation	+	
						Total current convictions	+	
						Private attorney	-	
						Pled innocent	+	
						Bexar county	-	
						Dallas county	-	
						El Paso county	-	

		OLS	Offenders convicted of a felony between January 1 and September 30, 1991 in the seven largest Texas metro counties	3175	Sentence length	Nueces county - Tarrant county / Travis county - Property offenses - Drug offenses - Offender gender + Offender age / Offender African American / Offender Hispanic / Prior convictions Second-degree felony - Third degree felony - On probation + Total current convictions + Private attorney / Pled innocent + Bexar county / Dallas county - El Paso county / Nueces county / Tarrant county / Travis county - Property offenses - Drug offenses -	
		Logistic regression	Violent offenses	1787	Incarcerate (1 = yes, 0 = no)	Offender gender / Offender age / Offender African American / Offender Hispanic / Prior convictions Second-degree felony - Third degree felony - On probation + Total current +	

		OLS	Violent offenses	1250	Sentence length	convictions Private attorney - Pled innocent + Bexar county / Dallas county - El Paso county / Nueces county / Tarrant county / Travis county - Offender gender + Offender age / Offender African / American Offender Hispanic / Prior convictions Second-degree + felony - Third degree - felony On probation + Total current + convictions Private attorney - Pled innocent - Bexar county / Dallas county + El Paso county / Nueces county / Tarrant county / Travis county /	
		Logistic regression	Property offenses	1743	Incarcerate (1 = yes, 0 = no)	Offender gender + Offender age + Offender African + American Offender / Hispanic Prior convictions + Second-degree - felony Third degree - felony On probation + Total current +	

		OLS	Property offenses	1057	Sentence length	convictions Private attorney / Pled innocent + Bexar county / Dallas county - El Paso county / Nueces county + Tarrant county - Travis county - Offender gender + Offender age + Offender African American + Offender Hispanic / Prior convictions + Second-degree felony - Third degree felony - On probation + Total current convictions + Private attorney / Pled innocent + Bexar county / Dallas county - El Paso county / Nueces county + Tarrant county - Travis county -	
		Logistic regression	Drug offenses	1330	Incarcerate (1 = yes, 0 = no)	Offender gender + Offender age / Offender African American + Offender Hispanic + Prior convictions + Second-degree felony - Third degree felony - On probation + Total current +	

		OLS	Drug offenses	860	Sentence length	convictions Private attorney - Pled innocent + Bexar county - Dallas county - El Paso county - Nueces county - Tarrant county / Travis county - Offender gender + Offender age + Offender African / American / Offender / Hispanic / Prior convictions + Second-degree - felony - Third degree - felony + On probation + Total current + convictions + Private attorney + Pled innocent + Bexar county / Dallas county / El Paso county / Nueces county / Tarrant county / Travis county /	
Todd Collins & Laura Moyer	Gender, Race and Intersectionality on the Federal Appellate Bench	LOGIT	Judge's vote in criminal case between 1977 and 2001	6219	Judicial voting (1 = liberal, 0 = conservative)	Race / Gender / Case-specific controls Year and circuit controls	
		Logistic regression	Judge's vote in criminal case between 1977 and 2001	6219	Judicial voting (1 = liberal, 0 = conservative)	Caucasian-male judge - Caucasian-female judge -	

						Minority-male judge Individuals controls Case and circuit controls Year and circuit controls	-	
Chris W. Bonneau & Heather Marie Rice	Impartial judges? Race, institutional context and U.S. State Supreme Courts	Logistic regression	Judge vote in criminal cases in the State Supreme court from 1995 to 1998	/	Overtun conviction (1 = yes, 0 = no)	White Female Ideology Prosecutor Violent Drugs Public defender Election No IAC	/ / / - - / / +	1 = white, 0 = black 1 = female, 0 = male 1 (conservative)-100 (liberal) 1 = the judge was formerly a prosecutor 1 = the judge is subject of reelection 1 = the state does not have and intermediate Appellate Court)
			Judge vote in criminal cases in the State Supreme court from 1995 to 1998 (states with IAC)	/	Overtun conviction (1 = yes, 0 = no)	White Female Ideology Prosecutor Violent Drugs Public defender Election	/ / / - - + / /	
			Judge vote in criminal cases in the state Supreme Court from 1995 to 1998 (states without IAC)	/	Overtun conviction (1 = yes, 0 = no)	White Female Ideology Prosecutor Violent Drugs Public defender Election	- / / - / + / /	
			Judge vote in criminal cases in the state supreme court from 1995 to 1998	/	Overtun a sentence	White Female Ideology Prosecutor Violent Drugs Public defender	/ / + / + - /	

			Judge vote in criminal cases in the state supreme court from 1995 to 1998 (states with IAC)	/	Overturing a sentence	Election No IAC	/	
			Judge vote in criminal cases in the state supreme court from 1995 to 1998 (states without IAC)	/	Overturing a sentence	White Female Ideology Prosecutor Violent Drugs Public defender Election	/ / + / / + / -	
						White Female Ideology Prosecutor Violent Drugs Public defender Election	- / / / + + + +	
Kenneth L. Manning, Bruce A. Carroll, Robert A. Carp	Does age matter? Judicial decision making in age discrimination cases	LOGIT	Age discriminations cases from 1984 to 1995 in U.S. District Courts	544	Decision (pro-plaintiff = 1, pro-defendant = 0)	Age cohort Political party Control variables	+ +	1 = democrat, 0 = republican (Gender judges, minority, ADEAC change (change law))

						Hospital defendant Gender of lawyer Law school attended	+ - +	
						General experience of plaintiff's lawyer Specific experience in medical malpractice Trial experience Seasoned attorney	/ + / +	
David S. Abrams & Albert H. Yoon	The luck of the draw: using random case assignment to investigate attorney ability	OLS	Las Vegas Felony case data	11866	Incarceration	Tenure Law school- Tier 1 Law school - Tier 2 Law school - Tier 3 Gender Black Asian Hispanic	- / / / / / / /	1 = male, 0 female
					Sentence length	Tenure Law school- Tier 1 Law school - Tier 2 Law school - Tier 3 Gender Black Asian Hispanic	- / / / / / / -	1 = male, 0 female
					Defendant plead to the charge	Tenure Law school- Tier 1 Law school - Tier 2 Law school - Tier 3 Gender Black Asian Hispanic	- / / / + / / -	1 = male, 0 female

Tao L. Dumas, Stacia L. Haynie, Dorothy Daboval	Does size matter? The influence of law firm size on litigant success rates	Logistic regression	Civil case	924	Success of plaintiff	Relative firm size Location firm Number of attorney representing each side Interaction: size firm and whether the firm maintains a presence in the county where the trial occurred Litigant status Demographic controls	/ / / + /	
Susan Brodie Haire, Stefanie A. Lindquist, Roger Hartley	Attorney expertise, litigant success and judicial decision making in the U.S. Courts of Appeals	Logistic regression	Liability cases	285	Judge vote (1 = plaintiff position)	No process expertise plaintiff No process expertise defendant No substantive expertise plaintiff No substantive defendant Control variables	- / / +	(Judicial ideology, lower court, strict liability, defect existed when left manufacturer, plaintiff contributed to injury)
John Szmer, Erin B. Kaheny, Tammy Sarver, Mason DeCamillis	The impact of attorney gender on decision making in the United States Courts of Appeal	Logistic regression	Cases from Appeals Court data base 1997-2002	656	Judge vote (1 = vote for plaintiff)	Attorney gender Attorney experience Plaintiff law school Defendant attorney law school Litigation team size Resources litigants Experience litigants Judicial deference Ideological	+ / + / / + + - +	1 = women, 0 = men 1 = elite law school, 0 = otherwise 1 = plaintiff is appellant, 0 = appellee

						Age Under 11 or over 34 years experience Education Member of ABA Member of a firm Public office holder Nationality	+ - + / + + /	
Roy B. Fleming & Glen S. Krutz	Repeat litigators and agenda setting on Supreme Court of Canada	Logistic regression	Applications requesting leave to appeal 1993-1995	1265	Granted leave or not (1 = granted, 0 = denied)	Experience Queen's counsel Private attorney firm size Party resources/status	/ / + +	1= queen's counsel, 0= not
Kevin T. McGuire	Repeat players in the Supreme Court: the role of experienced lawyers in litigation success	Logistic regression	Supreme Court cases from 1977-1982	916	Outcome of the case (1 = petitioner won)	Experience Control variables	+ 	(status of the parties, number of briefs amicus curiae, presence of an amicus brief filed by the solicitor general urging reversal or affirmance, ideology of lower court)

Bijlage 2: Correlatietabel

	Panel rechters	Aantal vakgebieden	Balie advocaat	Beklaagde verblijft onwettig in België	Examen beroepsbekwaamheid	Gehuwde rechter	Gescheiden rechter
Panel rechters	1.000						
Aantal vakgebieden	-0.0818	1.000					
Balie advocaat	-0.0094	-0.0225	1.000				
Beklaagde verblijft onwettig in België	-0.0760	0.0063	-0.0405	1.000			
Examen beroepsbekwaamheid	0.0331	-0.0186	0.0129	-0.0046	1.000		
Gehuwde rechter	-0.0136	0.0252	0.0558	-0.0033	-0.2405	1.000	
Gescheiden rechter	0.1775	-0.0631	-0.0058	0.0246	0.2213	-0.6406	1.000
Feitelijk samenwonende rechter	-0.2270	0.0566	-0.0759	-0.0187	0.1589	-0.4725	-0.2563
Ongehuwde rechter	0.0620	0.0070	-0.0201	-0.0146	-0.2287	-0.2253	-0.1222
Burgerlijke staat beklagde	0.1158	-0.1081	-0.0249	-0.0053	0.0207	-0.0491	0.1023
Ervaring advocaat	0.0881	0.0212	0.1574	-0.1325	0.0608	0.0468	-0.0580
Ervaring advocaat kwadratisch	0.0764	0.0415	0.1102	-0.1032	0.0421	0.0250	-0.0427
Ervaring rechter	-0.2902	0.0371	0.0327	-0.0005	0.4618	-0.0624	-0.0341
Ervaring rechter kwadratisch	-0.2916	0.0310	0.0331	0.0066	0.3478	0.0305	-0.0963

Ervaring parketmagistraat of onderzoeksrechter	-0.0068	0.0411	-0.0490	-0.0340	0.0883	-0.5684	0.3719
Geboorteland beklaagde België	-0.0049	0.0790	0.0059	-0.4156	0.0004	-0.0116	-0.0396
Vrouwelijke advocaat	-0.0749	0.0547	-0.0567	0.1074	-0.0057	-0.0405	0.0432
Vrouwelijke beklaagde	0.0402	-0.0056	0.0307	-0.1093	0.0338	0.0093	-0.0204
Vrouwelijke rechter	0.1007	-0.0095	-0.0205	0.0021	0.0202	-0.2083	0.2570
Advocaat in groep	0.0511	-0.2732	0.1218	-0.0611	0.0004	0.0171	-0.0105
Groote advocatenkantoor	-0.0001	-0.1899	0.0169	-0.0032	-0.0540	0.0229	-0.0150
Werkende beklaagde	0.0344	0.0497	-0.0394	-0.0914	0.0189	-0.0035	0.0315
Beklaagde heeft kinderen	0.0046	0.0436	-0.0001	-0.0871	0.0405	0.0332	-0.0474
Universiteit Leuven	-0.0964	-0.0202	-0.1192	0.0358	0.0877	-0.0502	0.0643
Land woonplaats beklaagde	-0.0800	0.0418	0.0130	0.1366	0.0639	-0.0295	-0.0428
Leeftijd advocaat	0.1166	-0.3380	-0.5130	0.0209	-0.0839	-0.0321	0.0256
Leeftijd advocaat kwadratisch	0.1121	-0.3527	-0.5250	0.0172	-0.0882	-0.0110	0.0070
Leeftijd beklagde	0.1219	-0.0180	0.0141	0.0088	0.0324	-0.0202	0.0571
Leeftijd rechter	0.1814	-0.0054	0.0101	-0.0036	0.5347	-0.1222	0.1669
Leeftijd rechter kwadratisch	0.1848	-0.0062	0.0133	-0.0042	0.4936	-0.0784	0.1352
Meerdere beklaagden	0.4553	-0.0512	0.0268	-0.0859	0.0100	0.0120	0.1643

Betrokkenheid slachtoffers	-0.0058	-0.0036	-0.0344	0.0062	-0.0335	0.0219	-0.0269
Mondeling examen	-0.0144	0.0609	0.0182	-0.0218	-0.1076	0.0409	-0.0238
Nationaliteit beklaagde	0.0214	0.0641	0.0058	-0.4661	0.0089	-0.0000	-0.0274
Persoonlijke verschijning op zitting	0.0608	0.0453	0.0192	-0.0485	-0.0211	0.0454	0.1177
Cannabis	0.0153	0.0358	-0.0153	-0.2527	-0.0007	-0.0448	-0.0189
Stage rechter	-0.0387	0.0280	0.0176	-0.0105	-0.6737	0.2871	-0.2137
Strafrecht	0.0563	-0.2073	0.0920	0.0200	-0.0006	-0.0466	0.0681
Aantal tenlasteleggingen	0.1790	0.0441	-0.0172	-0.1373	0.0316	0.0541	-0.0215
Tenlastelegging t.a.v. 12-16	0.0249	0.0165	0.0131	-0.0768	-0.0088	0.0574	-0.0907
Tenlastelegging t.a.v. <12	0.0053	0.0397	0.0281	0.0053	0.0203	0.0379	-0.0402
Tenlastelegging t.a.v. 16-18	0.0495	0.0691	0.0007	-0.1080	0.0098	0.0564	-0.0295
Tenlastelegging t.a.v. meerderjarige	-0.0474	-0.0787	-0.0043	0.1107	-0.0085	-0.0562	0.0589
Tolk	-0.0450	-0.0391	-0.0440	0.3765	-0.0154	0.0742	0.0369
Universiteit Antwerpen	0.0753	0.0034	0.2044	-0.0837	-0.0410	0.1158	-0.1132
Universiteit Gent	-0.0464	0.1476	-0.0653	0.1147	-0.0161	-0.0767	0.0356
Voorhechtenis bij vonnis	0.0003	-0.0114	0.0063	0.3831	-0.0563	0.0620	0.1101
Vroegere veroordelingen	-0.0034	-0.0097	-0.0341	-0.0463	0.0447	-0.0432	0.0028
Vroegere veroordelingen	-0.0742	0.0224	0.0141	0.1454	0.0488	0.0082	0.0056

drugsgerelateerd							
Universiteit Brussel	0.0284	-0.1184	-0.0921	-0.0302	-0.0375	-0.0017	0.0278
Kwalificatie 60A	0.0463	0.0011	-0.0279	0.0092	-0.1039	0.0709	-0.0343
Kwalificatie 60B	-0.0265	0.0553	-0.0211	-0.0327	0.0160	0.0127	0.0086
Kwalificatie 60C	-0.0135	0.0553	-0.0188	-0.0287	0.0228	-0.0045	-0.0079
Kwalificatie 60D	-0.0194	-0.0243	0.0281	0.0097	0.0658	-0.0578	0.0209
Kwalificatie 60E	-0.0342	-0.0136	0.0205	-0.0028	0.0458	-0.0344	0.0583
Kwalificatie 60F	-0.0376	-0.0304	0.0022	0.0053	0.0237	0.0179	-0.0285
Kwalificatie 60G	-0.0030	0.0089	0.0260	-0.0281	-0.0038	-0.0315	-0.0087
Kwalificatie 60H	-0.0009	-0.0070	-0.0138	0.0097	0.0258	-0.0064	0.0174
Kwalificatie 60K	0.0097	-0.0022	0.0184	0.0027	0.0101	0.0090	0.0061
Kwalificatie 60L	-0.0153	0.0087	0.0150	-0.0188	0.0101	-0.0024	-0.0171
Kwalificatie 60M	-0.0108	.	.	0.0313	0.0071	0.0189	-0.0121
Gevangenisstraf	0.0576	-0.0748	-0.0066	0.2606	-0.0686	0.0523	0.1104
Veroordelingsbeslissing	-0.1327	0.0562	-0.0251	0.0831	-0.0126	-0.0036	-0.0336
Lengte gevangenisstraf	0.3884	-0.0969	0.0804	0.0700	-0.0337	0.0250	0.2285
	Feitelijk samenwonende rechter	Ongehuwde rechter	Burgerlijke staat beklagde	Ervaring advocaat	Ervaring advocaat kwadratisch	Ervaring rechter	Ervaring rechter kwadratisch
Feitelijk samenwonende rechter	1.000						
Ongehuwde rechter	-0.0902	1.000					
Burgerlijke staat beklagde	-0.0583	0.0138	1.000				
Ervaring advocaat	-0.0137	0.0257	0.1077	1.000			
Ervaring advocaat	-0.0127	0.0433	0.1009	0.9436	1.000		

kwadratisch							
Ervaring rechter	0.2411	-0.2141	-0.0554	-0.0207	-0.0068	1.000	
Ervaring rechter kwadratisch	0.1655	-0.1705	-0.0623	-0.0257	-0.0089	0.9549	1.000
Ervaring parketmagistraat of onderzoeksrechter	0.2748	0.0817	0.0280	-0.0156	-0.0060	0.1941	0.1418
Geboorteland beklaagde België	0.0467	0.0290	-0.2411	0.1268	0.0992	0.0318	0.0321
Vrouwelijke advocaat	-0.0026	0.0067	-0.0183	-0.3423	-0.2822	0.0454	0.0415
Vrouwelijke beklaagde	-0.0055	0.0323	0.0235	0.0149	0.0150	0.0239	0.0358
Vrouwelijke rechter	0.1915	-0.3964	0.0313	0.0085	-0.0097	-0.3586	-0.5133
Advocaat in groep	-0.0232	0.0112	0.0408	0.1278	0.1135	0.0326	0.0290
Groote advocatenkantoor	-0.0285	0.0115	0.0638	0.1492	0.1175	-0.0044	0.0090
Werkende beklaagde	-0.0389	0.0172	0.0104	0.0001	-0.0290	-0.0258	-0.0231
Beklaagde heeft kinderen	-0.0114	0.0407	0.2537	0.1034	0.1071	0.0148	0.0086
Universiteit Leuven	0.0213	-0.0424	0.0065	0.0350	0.0240	0.0252	0.0135
Land woonplaats beklaagde	0.0763	0.0251	-0.0055	0.1006	0.0932	0.0868	0.0659
Leeftijd advocaat	-0.0592	0.0873	0.1392	0.9914	0.9580	-0.1428	-0.1307
Leeftijd advocaat kwadratisch	-0.0605	0.0799	0.1466	0.9835	0.9825	-0.1310	-0.1161
Leeftijd beklaagde	-0.0390	-0.0011	0.2654	0.0074	0.0042	-0.0063	-0.0011
Leeftijd rechter	0.1013	-0.2490	0.0048	0.0019	0.0196	0.7229	0.6886
Leeftijd rechter	0.0741	-0.2388	0.0023	0.0034	0.0212	0.7208	0.6990

kwadratisch							
Meerdere beklaagden	-0.2440	0.0590	0.1029	0.0221	0.0297	-0.2009	-0.2010
Betrokkenheid slachtoffers	-0.0374	0.0735	0.0098	0.0225	0.0228	-0.0042	0.0053
Mondeling examen	-0.0171	-0.0080	.	-0.0386	-0.0268	-0.0840	-0.0451
Nationaliteit beklaagde	0.0110	0.0371	-0.2290	0.1566	0.1231	0.0293	0.0264
Persoonlijke verschijning op zitting	-0.2098	0.0165	0.0508	-0.0816	-0.0704	-0.1181	-0.1129
Cannabis	0.0908	-0.0152	-0.0204	0.0706	0.0539	-0.0084	-0.0218
Stage rechter	-0.1727	0.1371	-0.0214	-0.0547	-0.0459	-0.2866	-0.2268
Strafrecht	-0.0570	0.0338	0.0347	-0.1874	-0.2027	-0.0288	-0.0258
Aantal tenlasteleggingen	-0.1077	0.1109	-0.0275	0.0678	0.0701	-0.0284	-0.0314
Tenlastelegging t.a.v. 12-16	0.0019	0.0525	-0.0770	0.0650	0.0413	-0.0103	-0.0040
Tenlastelegging t.a.v. <12	0.0043	-0.0141	-0.0309	-0.0054	0.0034	0.0376	0.0491
Tenlastelegging t.a.v. 16-18	-0.0312	-0.0185	-0.0818	0.0196	0.0176	-0.0179	-0.0230
Tenlastelegging t.a.v. meerderjarige	0.0095	-0.0067	0.0990	-0.0420	-0.0420	0.0202	0.0232
Tolk	-0.1490	0.0080	0.2119	-0.1860	-0.1435	-0.0651	-0.0538
Universiteit Antwerpen	-0.0020	-0.0275	-0.0269	-0.0417	-0.1117	-0.0178	-0.0006
Universiteit Gent	0.0255	0.0686	-0.0264	-0.0832	-0.0250	-0.0033	-0.0157
Voorhechtenis bij vonnis	-0.2293	0.0257	0.1079	-0.1911	-0.1562	-0.0926	-0.0721
Vroegere veroordelingen	0.0668	-0.0252	0.0244	-0.0542	-0.0608	0.0600	0.0531

Vroegere veroordelingen drugsgerelateerd	-0.0060	-0.0195	-0.0222	-0.0877	-0.0730	0.0692	0.0715
Universiteit Brussel	-0.0610	0.0212	0.0423	0.1216	0.1949	-0.0240	-0.0243
Kwalificatie 60A	-0.0667	0.0184	-0.0315	-0.0210	-0.0133	-0.0995	-0.0949
Kwalificatie 60B	-0.0219	-0.0103	0.0178	0.0066	-0.0067	0.0302	0.0278
Kwalificatie 60C	-0.0056	0.0398	-0.0321	0.0429	0.0642	-0.0012	0.0039
Kwalificatie 60D	0.0636	-0.0166	0.0437	-0.0179	-0.0311	0.0700	0.0679
Kwalificatie 60E	-0.0032	-0.0363	0.0182	0.0079	-0.0011	0.0619	0.0537
Kwalificatie 60F	0.0177	-0.0146	-0.0053	-0.0182	-0.0213	0.0126	0.0132
Kwalificatie 60G	0.0606	-0.0134	-0.0020	0.0171	0.0017	-0.0025	-0.0075
Kwalificatie 60H	-0.0035	-0.0158	-0.0083	0.0176	0.0231	0.0079	-0.0039
Kwalificatie 60K	-0.0155	-0.0073	-0.0103	0.1139	0.1244	0.0274	0.0285
Kwalificatie 60L	0.0270	-0.0060	-0.0145	-0.0127	-0.0156	0.0427	0.0505
Kwalificatie 60M	-0.0089	-0.0042	.	.	.	-0.0041	-0.0068
Gevangenisstraf	-0.2535	0.0791	0.0704	-0.0803	-0.0655	-0.0471	-0.0021
Veroordelingsbeslissing	0.0581	-0.0243	-0.0987	-0.0662	-0.0520	0.0353	0.0468
Lengte gevangenisstraf	-0.3838	0.0077	0.1440	0.0032	0.0132	-0.2305	-0.2323
	Ervaring parketmagistraat of onderzoeksrechter	Geboorteland beklagde België	Vrouwelijke advocaat	Vrouwelijke beklagde	Vrouwelijke rechter	Advocaat in groep	Grootte advocatenkantoor
Ervaring parketmagistraat of onderzoeksrechter	1.000						
Geboorteland beklagde België	0.0327	1.000					
Vrouwelijke	0.0144	-0.0655	1.000				

advocaat							
Vrouwelijke beklaagde	-0.0127	0.1405	-0.0162	1.000			
Vrouwelijke rechter	0.1859	-0.0384	-0.0154	-0.0443	1.000		
Advocaat in groep	-0.0177	-0.0091	-0.0304	0.0385	-0.0283	1.000	
Grootte advocatenkantoor	0.0201	-0.0178	-0.0052	0.0001	-0.0706	0.6309	1.000
Werkende beklaagde	0.0285	0.1315	-0.0578	0.0262	-0.0166	0.0036	-0.0063
Beklaagde heeft kinderen	-0.0142	-0.0506	-0.0547	0.1226	-0.0283	-0.0359	-0.0630
Universiteit Leuven	-0.0113	-0.0364	0.2605	-0.0424	0.0405	-0.1284	0.1052
Land woonplaats beklaagde	0.0233	0.4528	0.0050	0.0528	-0.0144	-0.0105	0.0017
Leeftijd advocaat	0.1181	0.0865	-0.3113	0.0142	0.0576	0.0659	0.3265
Leeftijd advocaat kwadratisch	0.1062	0.0820	-0.3073	0.0153	0.0418	0.0897	0.3513
Leeftijd beklagde	0.0179	-0.1203	-0.0016	0.0540	-0.0097	0.0043	-0.0082
Leeftijd rechter	0.1331	0.0203	0.0092	0.0324	-0.2621	0.0290	-0.0085
Leeftijd rechter kwadratisch	0.1019	0.0207	0.0091	0.0349	-0.2860	0.0306	-0.0063
Meerdere beklaagden	-0.0497	-0.0233	-0.0263	0.1251	0.0474	0.0393	-0.0152
Betrokkenheid slachtoffers	0.0002	-0.0739	-0.0373	-0.0367	-0.0632	0.0373	0.0610
Mondeling examen	-0.0888	-0.0313	0.0237	-0.0087	-0.0622	-0.0161	-0.0154
Nationaliteit beklaagde	0.0372	0.8639	-0.0714	0.1433	-0.0454	0.0034	-0.0193
Persoonlijke verschijning op zitting	-0.0573	0.0036	0.0295	-0.0280	0.0327	-0.0222	0.0119

Cannabis	0.0028	0.1297	-0.0463	0.0171	0.0396	-0.0068	0.0105
Stage rechter	-0.2947	0.0259	-0.0069	-0.0315	-0.1970	0.0214	0.0743
Strafrecht	0.0077	-0.0774	0.0063	-0.0267	0.0006	0.0314	-0.1425
Aantal tenlasteleggingen	-0.0227	0.1485	-0.0368	0.0248	-0.0836	0.0308	-0.0043
Tenlastelegging t.a.v. 12-16	-0.0201	0.1238	-0.0079	0.0153	-0.0561	0.0374	0.0395
Tenlastelegging t.a.v. <12	-0.0173	0.0133	0.0077	0.0532	-0.0471	0.0420	-0.0104
Tenlastelegging t.a.v. 16-18	-0.0219	0.1638	-0.0216	0.0017	0.0160	0.0087	-0.0223
Tenlastelegging t.a.v. meerderjarige	0.0179	-0.1840	0.0338	-0.0006	-0.0077	-0.0136	0.0075
Tolk	-0.0741	-0.4751	0.0669	-0.1127	0.0095	-0.0126	0.0027
Universiteit Antwerpen	-0.0500	0.0960	-0.1675	0.0294	-0.0369	0.1171	0.0077
Universiteit Gent	0.0062	-0.0488	-0.0015	-0.0516	0.0065	-0.0156	-0.0732
Voorhechtenis bij vonnis	-0.0545	-0.3533	0.1059	-0.1449	-0.0135	-0.0345	0.0125
Vroegere veroordelingen	0.0406	0.1426	0.0088	-0.1060	0.0103	0.0251	0.0409
Vroegere veroordelingen drugsgelateerd	0.0022	-0.0327	0.0213	-0.0692	-0.0292	-0.0085	0.0110
Universiteit Brussel	0.0186	-0.0628	-0.0939	0.0465	0.0227	-0.0147	-0.0852
Kwalificatie 60A	-0.0871	0.0126	-0.0010	0.0058	0.0134	0.0011	0.0126
Kwalificatie 60B	-0.0059	0.0223	-0.0234	-0.0132	0.0000	-0.0033	-0.0132
Kwalificatie 60C	0.0098	0.0020	0.0016	0.0056	-0.0203	-0.0009	0.0092
Kwalificatie 60D	0.0661	-0.0245	0.0046	-0.0058	-0.0084	0.0033	-0.0174
Kwalificatie 60E	0.0238	0.0095	-0.0002	0.0032	0.0067	-0.0002	0.0090

Kwalificatie 60F	0.0186	0.0006	-0.0140	-0.0187	0.0001	-0.0185	-0.0221
Kwalificatie 60G	0.0416	0.0199	-0.0096	0.0092	0.0289	-0.0047	-0.0187
Kwalificatie 60H	0.0118	0.0072	-0.0063	-0.0202	0.0049	-0.0005	0.0243
Kwalificatie 60K	-0.0311	-0.0085	0.0099	0.0385	-0.0158	0.0275	-0.0043
Kwalificatie 60L	0.0186	0.0327	-0.0191	-0.0076	-0.0258	-0.0153	0.0146
Kwalificatie 60M	0.0131	.	0.0440	-0.0054	0.0091	-0.0375	-0.0158
Gevangenisstraf	-0.0479	-0.3129	0.0560	-0.0582	-0.1440	0.0318	0.0152
Veroordelingsbeslissing	-0.0032	0.0375	0.0295	-0.0467	-0.0033	-0.0651	-0.0325
Lengte gevangenisstraf	-0.0564	-0.2397	-0.0178	-0.1371	0.0999	0.0399	0.0190
	Werkende beklagde	Beklaagde heeft kinderen	Universiteit Leuven	Land woonplaats beklagde	Leeftijd advocaat	Leeftijd advocaat kwadratisch	Leeftijd beklagde
Werkende beklagde	1.000						
Beklaagde heeft kinderen	0.0462	1.000					
Universiteit Leuven	-0.0063	0.0078	1.000				
Land woonplaats beklagde	-0.0696	-0.0430	-0.0668	1.000			
Leeftijd advocaat	-0.0780	-0.0810	0.3150	0.0328	1.000		
Leeftijd advocaat kwadratisch	-0.0848	-0.0893	0.3087	0.0418	0.9941	1.000	
Leeftijd beklagde	0.1952	0.1210	-0.0241	-0.0208	-0.0777	-0.0706	1.000
Leeftijd rechter	-0.0221	0.0139	-0.0330	0.0623	-0.0251	-0.0130	0.0344
Leeftijd rechter kwadratisch	-0.0217	0.0136	-0.0377	0.0609	-0.0282	-0.0150	0.0342
Meerdere beklagden	0.0108	0.0203	0.0173	-0.1366	-0.0037	-0.0039	0.0405
Betrokkenheid slachtoffers	-0.0029	0.0238	-0.0103	-0.1309	-0.0056	-0.0030	-0.0260

Mondeling examen	.	.	-0.0201	-0.0844	.	.	-0.0352
Nationaliteit beklaagde	0.1546	-0.0289	-0.0495	0.4847	0.0691	0.0708	-0.1071
Persoonlijke verschijning op zitting	-0.0093	0.0541	0.0314	0.0978	0.0480	0.0609	-0.0484
Cannabis	0.0145	0.0387	0.0148	-0.0887	-0.0236	-0.0240	-0.0804
Stage rechter	0.0131	-0.0214	-0.0762	-0.0325	-0.0493	-0.0290	-0.0410
Strafrecht	-0.0453	0.0208	-0.2564	-0.0435	-0.2586	-0.2488	0.0251
Aantal tenlasteleggingen	0.0336	0.0347	0.0032	0.0502	0.0441	0.0496	-0.0005
Tenlastelegging t.a.v. 12-16	-0.0211	0.0184	-0.0046	0.0777	-0.0204	-0.0174	-0.0319
Tenlastelegging t.a.v. <12	0.0269	0.0208	-0.0446	0.0310	-0.1180	-0.1117	0.0274
Tenlastelegging t.a.v. 16-18	0.0099	0.0113	-0.0128	0.1017	0.0338	0.0426	-0.0709
Tenlastelegging t.a.v. meerderjarige	-0.0056	-0.0055	0.0357	-0.1181	0.0569	0.0475	0.0773
Tolk	-0.1363	0.0518	0.0285	-0.2431	-0.0321	-0.0257	-0.0207
Universiteit Antwerpen	0.0325	-0.0495	-0.5751	0.0554	-0.5898	-0.5374	0.0589
Universiteit Gent	0.0484	0.0138	-0.1876	-0.0124	0.5144	0.4844	-0.0549
Voorhechtenis bij vonnis	-0.0412	-0.0518	0.0446	-0.1267	0.0681	0.0669	-0.0132
Vroegere veroordelingen	0.0640	-0.0393	0.0022	0.1003	-0.0809	-0.0666	0.2374
Vroegere veroordelingen drugsgerateerd	0.0174	-0.0287	0.0485	0.0609	-0.0771	-0.0741	0.1952

Universiteit Brussel	-0.1040	0.0451	-0.1929	-0.0065	-0.0296	-0.0526	0.0025
Kwalificatie 60A	-0.0307	-0.0646	-0.0409	0.0120	0.0380	0.0454	-0.0148
Kwalificatie 60B	0.0353	-0.0226	-0.0238	-0.0002	.	.	0.0147
Kwalificatie 60C	0.0015	0.0109	-0.0274	-0.0228	0.0213	0.0287	-0.0088
Kwalificatie 60D	0.0248	0.0609	0.0629	-0.0026	-0.0395	-0.0511	0.0200
Kwalificatie 60E	-0.0093	0.0074	-0.0063	-0.0178	0.0220	0.0180	0.0142
Kwalificatie 60F	-0.0243	0.0209	-0.0238	0.0130	0.0840	0.0872	0.0086
Kwalificatie 60G	0.0193	-0.0014	-0.0377	0.0130	-0.0592	-0.0622	-0.0278
Kwalificatie 60H	0.0246	-0.0103	-0.0050	0.0328	-0.0931	-0.0754	-0.0140
Kwalificatie 60K	0.0260	-0.0101	0.0131	-0.0296	.	.	-0.0172
Kwalificatie 60L	0.0006	-0.0143	0.0279	0.0146	.	.	-0.0295
Kwalificatie 60M	0.0099
Gevangenisstraf	-0.0315	-0.0180	-0.0025	-0.2237	0.0224	0.0172	0.1220
Veroordelingsbeslissing	0.0441	-0.0451	0.0274	0.0137	0.0046	-0.0001	-0.0060
Lengte gevangenisstraf	0.0442	0.0134	-0.0444	-0.2109	0.0439	0.0566	0.0887
	Leeftijd rechter	Leeftijd rechter kwadratisch	Meerdere beklaagden	Betrokkenheid slachtoffers	Mondeling examen	Nationaliteit beklaagde	Persoonlijke verschijning op zitting
Leeftijd rechter	1.000						
Leeftijd rechter kwadratisch	0.9976	1.000					
Meerdere beklaagden	0.0289	0.0313	1.000				
Betrokkenheid slachtoffers	-0.0251	-0.0233	-0.0156	1.000			
Mondeling examen	0.0113	0.0096	0.0430	-0.0060	1.000		
Nationaliteit beklaagde	0.0220	0.0226	-0.0027	-0.0693	-0.0327	1.000	

Persoonlijke verschijning op zitting	-0.0559	-0.0528	0.0861	-0.0087	0.0215	0.0238	1.000
Cannabis	0.0040	0.0014	0.0687	0.0065	0.0289	0.1386	-0.0461
Stage rechter	-0.3014	-0.2737	-0.0042	0.0197	-0.0110	0.0202	-0.0029
Strafrecht	0.0053	0.0048	0.0495	0.0248	-0.0629	-0.0783	-0.0279
Aantal tenlasteleggingen	0.0417	0.0448	0.0850	0.2473	-0.0155	0.1637	0.0695
Tenlastelegging t.a.v. 12-16	-0.0063	-0.0031	-0.0008	0.0048	-0.0049	0.1311	0.0223
Tenlastelegging t.a.v. <12	0.0403	0.0435	0.0125	-0.0125	-0.0022	0.0273	-0.0085
Tenlastelegging t.a.v. 16-18	0.0135	0.0158	0.0287	-0.0294	-0.0071	0.1653	0.0958
Tenlastelegging t.a.v. meerderjarige	-0.0012	-0.0045	-0.0303	0.0262	0.0081	-0.1797	-0.0862
Tolk	-0.0626	-0.0592	-0.0118	0.0549	0.0590	-0.4648	0.3586
Universiteit Antwerpen	0.0096	0.0170	-0.0042	0.0434	0.0346	0.0970	0.0223
Universiteit Gent	-0.0671	-0.0708	-0.0195	-0.0135	-0.0132	-0.0455	-0.0355
Voorhechtenis bij vonnis	-0.0601	-0.0571	-0.0405	0.0636	0.0495	-0.3525	0.3680
Vroegere veroordelingen	0.0479	0.0462	-0.0353	-0.0201	.	0.1143	-0.1068
Vroegere veroordelingen druggerelateerd	0.0252	0.0252	-0.0946	0.0217	.	-0.0315	0.0076
Universiteit Brussel	0.0369	0.0370	0.0131	-0.0335	-0.0136	-0.0516	-0.0590
Kwalificatie 60A	-0.0754	-0.0708	0.0273	-0.0086	0.0034	0.0476	0.0039
Kwalificatie 60B	0.0166	0.0164	-0.0252	-0.0089	-0.0017	0.0022	-0.0061
Kwalificatie 60C	-0.0114	-0.0118	0.0078	0.0276	-0.0085	0.0017	0.0181

Kwalificatie 60D	0.0625	0.0595	-0.0199	0.0036	0.0046	-0.0457	-0.0003
Kwalificatie 60E	0.0429	0.0410	-0.0190	-0.0027	-0.0061	-0.0098	-0.0268
Kwalificatie 60F	-0.0051	-0.0067	0.0123	-0.0125	-0.0026	-0.0089	-0.0086
Kwalificatie 60G	-0.0148	-0.0172	0.0113	-0.0114	-0.0024	0.0161	-0.0175
Kwalificatie 60H	0.0100	0.0073	-0.0200	-0.0136	-0.0028	-0.0078	-0.0012
Kwalificatie 60K	0.0445	0.0463	-0.0058	-0.0063	-0.0011	-0.0105	0.0220
Kwalificatie 60L	0.0246	0.0257	-0.0243	-0.0051	-0.0011	0.0308	-0.0142
Kwalificatie 60M	-0.0160	-0.0165	-0.0172	-0.0036	-0.0008	-0.0200	0.0127
Gevangenisstraf	-0.0278	-0.0216	0.0569	0.0766	0.0178	-0.3110	-0.1127
Veroordelingsbeslissing	-0.0085	-0.0092	-0.1654	0.0158	0.0067	0.0105	-0.0088
Lengte gevangenisstraf	-0.0170	-0.0139	0.2825	0.0556	-0.0056	-0.1978	0.3482
	Cannabis	Stage rechter	Strafrecht	Aantal tenlasteleggingen	Tenlastelegging t.a.v. 12-16	Tenlastelegging t.a.v. <12	Tenlastelegging t.a.v. 16-18
Cannabis	1.000						
Stage rechter	0.0067	1.000					
Strafrecht	-0.0460	-0.0032	1.000				
Aantal tenlasteleggingen	0.2091	-0.0240	-0.0241	1.000			
Tenlastelegging t.a.v. 12-16	0.0855	0.0090	-0.0939	0.3857	1.000		
Tenlastelegging t.a.v. <12	0.0026	-0.0008	0.0080	0.2139	0.1456	1.000	
Tenlastelegging t.a.v. 16-18	0.1435	-0.0179	-0.0533	0.3982	0.3699	0.1193	1.000
Tenlastelegging t.a.v. meerderjarige	-0.1464	0.0219	0.0603	-0.4156	-0.5924	-0.2717	-0.5792
Tolk	-0.2154	-0.0029	0.0372	-0.1539	-0.0889	-0.0272	-0.1055
Universiteit	0.0429	0.0630	0.0781	0.0517	0.0573	0.0515	0.0154

Antwerpen							
Universiteit Gent	-0.0597	-0.0178	0.0800	-0.0309	-0.0456	-0.0298	-0.0294
Voorhechtenis bij vonnis	-0.2734	0.0105	0.0568	-0.0552	-0.0744	-0.0223	-0.0763
Vroegere veroordelingen	-0.0681	-0.0449	0.0583	0.0119	-0.0341	-0.0021	-0.0701
Vroegere veroordelingen drugsgerelateerd	-0.1109	-0.0430	0.0488	0.0277	-0.0285	0.0629	-0.0590
Universiteit Brussel	-0.0056	0.0107	0.1262	-0.0544	-0.0478	-0.0307	0.0286
Kwalificatie 60A	-0.0227	0.0903	0.0040	0.0307	0.0350	0.0507	0.0185
Kwalificatie 60B	-0.0066	-0.0173	-0.0169	0.0109	-0.0077	-0.0035	-0.0115
Kwalificatie 60C	0.0242	-0.0219	-0.0450	-0.0001	-0.0153	-0.0178	0.0398
Kwalificatie 60D	0.0128	-0.0871	0.0039	-0.0203	-0.0236	-0.0477	-0.0379
Kwalificatie 60E	-0.0231	-0.0378	0.0393	-0.0145	-0.0110	-0.0125	-0.0179
Kwalificatie 60F	0.0265	-0.0075	0.0080	-0.0229	-0.0109	-0.0050	0.0109
Kwalificatie 60G	0.0046	-0.0054	0.0035	-0.0116	-0.0100	0.0871	-0.0148
Kwalificatie 60H	0.0231	0.1558	0.0080	-0.0090	-0.0118	-0.0054	0.0578
Kwalificatie 60K	0.0073	-0.0109	0.0178	-0.0050	-0.0055	-0.0025	-0.0081
Kwalificatie 60L	-0.0038	-0.0109	-0.0295	0.0011	0.0912	-0.0020	-0.0066
Kwalificatie 60M	-0.0233	-0.0077	.	-0.0103	-0.0032	-0.0014	-0.0047
Gevangenisstraf	-0.1819	0.0424	0.0542	-0.0636	-0.1007	0.0190	-0.1715
Veroordelingsbeslissing	-0.0017	-0.0037	-0.0286	0.0162	0.0339	0.0156	0.0504
Lengte gevangenisstraf	-0.0832	-0.0249	0.0844	0.1245	0.0053	0.0297	0.0552
	Tenlastelegging t.a.v. meerderjarige	Tolk	Universiteit Antwerpen	Universiteit Gent	Voorhechtenis bij vonnis	Vroegere veroordelingen	Vroegere veroordelingen drugsgerelateerd
Tenlastelegging t.a.v.	1.000						

meerderjarige							
Tolk	0.1186	1.000					
Universiteit Antwerpen	-0.0479	-0.0673	1.000				
Universiteit Gent	0.0371	0.0750	-0.3960	1.000			
Voorhechtenis bij vonnis	0.0840	0.5143	-0.1110	0.1343	1.000		
Vroegere veroordelingen	0.0671	-0.1631	0.0139	-0.0016	-0.0222	1.000	
Vroegere veroordelingen druggerelateerd	0.0756	0.0792	-0.0535	0.0043	0.1632	0.3997	1.000
Universiteit Brussel	-0.0029	0.0097	-0.4074	-0.1328	-0.0240	-0.0386	0.0306
Kwalificatie 60A	-0.0312	0.0149	0.0269	0.0428	0.0285	0.0029	0.0046
Kwalificatie 60B	0.0131	0.0097	-0.0043	0.0539	0.0022	0.0176	-0.0276
Kwalificatie 60C	-0.0286	0.0065	0.0010	0.0154	-0.0360	-0.0241	-0.0246
Kwalificatie 60D	0.0500	-0.0125	-0.0389	-0.0557	-0.0033	-0.0044	-0.0003
Kwalificatie 60E	0.0159	0.0003	0.0148	0.0179	-0.0239	0.0415	0.0186
Kwalificatie 60F	-0.0057	-0.0272	0.0403	-0.0159	-0.0096	0.0056	-0.0156
Kwalificatie 60G	-0.0096	-0.0223	0.0355	0.0191	-0.0297	-0.0042	0.0264
Kwalificatie 60H	-0.0472	-0.0189	0.0073	-0.0251	0.0309	-0.0087	0.0216
Kwalificatie 60K	0.0092	0.0341	-0.0234	-0.0195	0.0015	-0.0157	-0.0123
Kwalificatie 60L	-0.0516	-0.0166	-0.0043	-0.0159	-0.0195	-0.0222	-0.0175
Kwalificatie 60M	0.0053	0.0354	.	.	0.0302	-0.0076	0.0124
Gevangenisstraf	0.1761	0.2648	-0.0289	0.0689	0.3053	0.0506	0.1230
Veroordelingsbeslissing	-0.0492	-0.0015	-0.0045	0.0127	0.0501	-0.0103	0.0188
Lengte gevangenisstraf	-0.0583	0.2279	0.0381	-0.0438	0.3471	-0.0588	0.0736

	Universiteit Brussel	Kwalificatie 60A	Kwalificatie 60B	Kwalificatie 60C	Kwalificatie 60D	Kwalificatie 60E	Kwalificatie 60F
Universiteit Brussel	1.000						
Kwalificatie 60A	0.0033	1.000					
Kwalificatie 60B	-0.0164	-0.0477	1.000				
Kwalificatie 60C	-0.0030	-0.2390	-0.0125	1.000			
Kwalificatie 60D	0.0075	-0.6026	-0.0421	-0.2110	1.000		
Kwalificatie 60E	-0.0236	-0.1676	-0.0088	-0.0441	-0.1480	1.000	
Kwalificatie 60F	-0.0164	-0.0676	-0.0035	-0.0178	-0.0596	-0.0125	1.000
Kwalificatie 60G	-0.0260	-0.0617	-0.0032	-0.0162	-0.0544	-0.0114	-0.0046
Kwalificatie 60H	0.0171	-0.0730	-0.0038	-0.0192	-0.0644	-0.0135	-0.0054
Kwalificatie 60K	0.0355	-0.0337	-0.0018	-0.0089	-0.0298	-0.0062	-0.0025
Kwalificatie 60L	-0.0164	-0.0275	-0.0014	-0.0072	-0.0243	-0.0051	-0.0020
Kwalificatie 60M	.	-0.0195	-0.0010	-0.0051	-0.0172	-0.0036	-0.0014
Gevangenisstraf	-0.0030	0.0414	0.0277	-0.0305	-0.0099	-0.0306	-0.0366
Veroordelingsbesli ssing	-0.0465	0.0034	0.0110	-0.0037	0.0122	-0.0311	-0.0407
Lengte gevangenisstraf	0.0333	0.0372	-0.0252	-0.0455	0.0007	-0.0302	-0.0050
	Kwalificatie 60G	Kwalificatie 60H	Kwalificatie 60K	Kwalificatie 60L	Kwalificatie 60M	Gevangenisstraf	Veroordelingsbesli ssing
Kwalificatie 60G	1.000						
Kwalificatie 60H	-0.0050	1.000					
Kwalificatie 60K	-0.0023	-0.0027	1.000				
Kwalificatie 60L	-0.0019	-0.0022	-0.0010	1.000			
Kwalificatie 60M	-0.0013	-0.0016	-0.0007	-0.0006	1.000		
Gevangenisstraf	-0.0543	-0.0001	0.0160	0.0113	0.0113	1.000	
Veroordelingsbesli ssing	-0.0166	0.0169	0.0078	0.0064	0.0045	.	1.000

Lengte gevangenisstraf	-0.0170	-0.0138	0.0202	-0.0278	0.0015	.	.
	Lengte gevangenisstraf						
Lengte gevangenisstraf	1.000						

Bijlage 3: Tabellen veroordelingsbeslissing, gevangenisstraf en lengte gevangenisstraf rechter

	Coëfficiënten	Std. Fout	t	P> t
Vrouwelijke rechter	0.1468364	0.0442953	3.31	0.001 ***
Gescheiden rechter	-0.027259	0.0177812	-1.53	0.126
Feitelijk samenwonende rechter	-0.0136754	0.0177794	-0.77	0.442
Ongehuwde rechter	0.0714202	0.0461184	1.55	0.122
Ervaring rechter	-0.0066287	0.0056236	-1.18	0.239 **
Ervaring rechter kwadratisch	0.0002509	0.000133	1.89	0.060 **
Ervaring als parketmagistraat of onderzoeksrechter	-0.0727581	0.0317275	-2.29	0.022 **
Examen inzake beroepsbekwaamheid	0.0009949	0.0345327	0.03	0.977
Vrouwelijke beklaagde	0.0072282	0.0252558	0.29	0.775
Leeftijd beklaagde	0.0012322	0.0006704	1.84	0.066 *
Geboorteland beklaagde België	0.0334825	0.0184532	1.81	0.070 *
Beklaagde verblijft onwettig in België	0.0261763	0.0192341	1.36	0.174
Werkende beklaagde	0.0106062	0.0131906	0.80	0.422
Aantal vroegere veroordelingen	-0.0012695	0.0012785	-0.99	0.321
Aantal vroegere veroordelingen drugsgerelateerd	0.005421	0.0051212	1.06	0.290
Voorhechtenis bij vonnis	0.028075	0.0186672	1.50	0.133
Persoonlijke verschijning op zitting	0.0097401	0.0163322	0.60	0.551
Tolk	0.0127477	0.0300022	0.42	0.671
Meerdere beklaagden	-0.0678253	0.0172099	-3.94	0.000 ***
Betrokkenheid van slachtoffers	-0.014368	0.0356569	-0.40	0.687
Aantal tenlasteleggingen	0.0123222	0.0076613	1.61	0.108
Kwalificatie 60B	0.0205568	0.0240164	0.86	0.392
Kwalificatie 60C	0.0083415	0.0240748	0.35	0.729
Kwalificatie 60D	0.0097076	0.0131686	0.74	0.461
Kwalificatie 60E	-0.0002605	0.0371101	-0.01	0.994
Kwalificatie 60F	-0.1831832	0.1427457	-1.28	0.200
Kwalificatie 60G	-0.0637727	0.1157271	-0.55	0.582
Kwalificatie 60H	0.033238	0.0199154	1.67	0.095 *
Cannabis	0.0111252	0.0137961	0.81	0.420
Tenlastelegging t.a.v. minderjarige 12-16 jaar	0.0108352	0.0183291	0.59	0.555
Tenlastelegging t.a.v. minderjarige <12 jaar	0.0189875	0.0494924	0.38	0.701

Tenlastelegging t.a.v. minderjarige 16-18 jaar	0.0314313	0.0129338	2.43	0.015	**
Constante	0.8444129	0.051415	16.42	0.000	
Afhankelijke variabele: veroordelingsbeslissing					
*** Significant op een 1% significantieniveau					
** Significant op een 5% significantieniveau					
* Significant op een 10% significantieniveau					
N = 1126					

Tabel 31: Uitgebreide model veroordelingsbeslissing rechter inclusief controlevariabelen

	Coëfficiënten	Std. Fout	t	P> t	
Vrouwelijke rechter	-0.1742449	0.0695041	-2.51	0.012	**
Gescheiden rechter	0.0980186	0.0388364	2.52	0.012	**
Feitelijk samenwonende rechter	-0.158638	0.0471576	-3.36	0.001	***
Ongehuwde rechter	0.0655616	0.0802979	0.82	0.414	
Ervaring rechter	0.0012518	0.003563	0.35	0.725	
Ervaring als parketmagistraat of onderzoeksrechter	0.0498077	0.058101	0.86	0.392	
Examen inzake beroepsbekwaamheid	-0.1035766	0.062331	-1.66	0.097	*
Vrouwelijke beklaagde	-0.0369098	0.0538297	-0.69	0.493	
Leeftijd beklaagde	0.0021134	0.0015109	1.40	0.162	
Geboorteland beklaagde België	-0.0400853	0.033477	-1.20	0.231	
Beklaagde verblijft onwettig in België	0.0696661	0.0396867	1.76	0.080	*
Beklaagde heeft kinderen	-0.021648	0.0446015	-0.49	0.628	
Werkende beklaagde	-0.057501	0.0276267	-2.08	0.038	**
Aantal vroegere veroordelingen	0.004447	0.0024012	1.85	0.064	*
Aantal vroegere veroordelingen druggerelateerd	0.0151567	0.014555	1.04	0.298	
Voorhechtenis bij vonnis	0.2541667	0.0338745	7.50	0.000	***
Persoonlijke verschijning op zitting	-0.3260694	0.031136	-10.47	0.000	***
Tolk	0.1628949	0.0490593	3.32	0.001	***
Meerdere beklaagden	-0.0053563	0.0316983	-0.17	0.866	
Betrokkenheid van slachtoffers	0.0409778	0.0806139	0.51	0.611	
Aantal tenlasteleggingen	0.0076094	0.0191203	0.40	0.691	
Kwalificatie 60B	0.2772128	0.0705938	3.93	0.000	***
Kwalificatie 60C	-0.0194939	0.0539935	-0.36	0.718	
Kwalificatie 60D	0.0214609	0.0284457	0.75	0.451	
Kwalificatie 60E	-0.1385245	0.0770147	-1.80	0.072	*
Kwalificatie 60F	-0.14279	0.2178993	-0.66	0.512	
Kwalificatie 60G	-0.3351063	0.1966118	-1.70	0.089	*
Kwalificatie 60H	0.0407988	0.1618807	0.25	0.801	

Cannabis	-0.024858	0.0279677	-0.89	0.374	
Panel rechters	0.1654171	0.0424238	3.90	0.000	***
Tenlastelegging t.a.v. minderjarige 12-16 jaar	-0.0941312	0.0984409	-0.96	0.339	
Tenlastelegging t.a.v. minderjarige <12 jaar	0.4355159	0.2307634	1.89	0.059	**
Tenlastelegging t.a.v. minderjarige 16-18 jaar	-0.1349904	0.0633002	-2.13	0.033	**
Constante	0.9615471	0.1027618	9.36	0.000	
Afhankelijke variabele: gevangenisstraf					
*** Significant op een 1% significantieniveau					
** Significant op een 5% significantieniveau					
* Significant op een 10% significantieniveau					
N = 922					

Tabel 32: Uitgebreide model gevangenisstraf rechter inclusief controlevariabelen

	Coëfficiënten	Std. Fout	t	P> t	
Vrouwelijke rechter	0.0041115	0.0910231	0.05	0.964	
Gescheiden rechter	0.2113525	0.0591181	3.58	0.000	***
Feitelijk samenwonende rechter	-0.5940526	0.1038403	-5.72	0.000	***
Ongehuwde rechter	0.0253498	0.111895	0.23	0.821	
Ervaring rechter	-0.0076873	0.0044896	-1.71	0.087	*
Ervaring als parketmagistraat of onderzoeksrechter	-0.0078444	0.0936408	-0.08	0.933	
Examen inzake beroepsbekwaamheid	-0.0986889	0.0952386	-1.04	0.301	
Vrouwelijke beklaagde	-0.3166011	0.0773182	-4.09	0.000	***
Leeftijd beklaagde	0.0064003	0.0024403	2.62	0.009	***
Geboorteland beklaagde België	-0.0894301	0.0551896	-1.62	0.106	
Beklaagde verblijft onwettig in België	-0.1766976	0.0735978	-2.40	0.017	**
Beklaagde heeft kinderen	-0.0416434	0.0777713	-0.54	0.593	
Aantal vroegere veroordelingen	-0.0010676	0.0044076	-0.24	0.809	
Aantal vroegere veroordelingen drugsgerelateerd	0.0363303	0.0226516	1.60	0.109	
Voorhechtenis bij vonnis	0.3918161	0.0493252	7.94	0.000	***
Persoonlijke verschijning op zitting	0.2054904	0.0579749	3.54	0.000	***
Tolk	0.0228754	0.0743869	0.31	0.759	
Meerdere beklaagden	0.2360492	0.049456	4.77	0.000	***
Betrokkenheid van slachtoffers	0.1971587	0.1465337	1.35	0.179	
Aantal tenlasteleggingen	0.1109952	0.0247673	4.48	0.000	***
Kwalificatie 60B	-0.3060412	0.1660565	-1.84	0.066	*
Kwalificatie 60C	-0.1665479	0.0878693	-1.90	0.059	*
Kwalificatie 60D	-0.0490055	0.0494812	-0.99	0.322	

Kwalificatie 60E	-0.195902	0.144695	-1.35	0.176	
Kwalificatie 60F	0.2545113	0.3269916	0.78	0.437	
Kwalificatie 60G	0.4365184	0.7343881	0.59	0.552	
Kwalificatie 60H	0.1586594	0.0882083	1.80	0.073	*
Panel rechters	0.3057984	0.0677882	4.51	0.000	***
Cannabis	-0.0351307	0.0480518	-0.73	0.465	
Tenlastelegging t.a.v. minderjarige 12-16 jaar	0.2078463	0.1746845	1.19	0.235	
Tenlastelegging t.a.v. minderjarige <12 jaar	-0.4779118	0.3713362	-1.29	0.199	
Tenlastelegging t.a.v. minderjarige 16-18 jaar	0.0917737	0.0870554	1.05	0.292	
Constante	2.100.874	0.1394938	15.06	0.000	
Afhankelijke variabele: lengte van de gevangenisstraf *** Significant op een 1% significantieniveau ** Significant op een 5% significantieniveau * Significant op een 10% significantieniveau N = 648					

Tabel 33: Uitgebreide model lengte gevangenisstraf rechter inclusief controlevariabelen

Bijlage 4: Tabellen veroordelingsbeslissing, gevangenisstraf en lengte gevangenisstraf advocaat

	Coëfficiënten	Std. Fout	t	P> t
Vrouwelijke advocaat	0.0067895	0.0277149	0.24	0.807
Balie gelegen in het geografische gebied van de rechtbank	0.0033167	0.0323107	0.10	0.918
Vrije Universiteit Brussel	-0.0484908	0.0611836	-0.79	0.428
Universiteit Gent	-0.007225	0.0467336	-0.15	0.877
Universiteit Antwerpen	-0.0049932	0.0291581	-0.17	0.864
Ervaring advocaat	-0.0005194	0.0016121	-0.32	0.747
Advocaat in groep	-0.0504448	0.0267276	-1.89	0.060 *
Aantal vakgebieden	0.0045532	0.0083511	0.55	0.586
Strafrecht	-0.0552465	0.0284658	-1.94	0.053 *
Vrouwelijke beklaagde	-0.1006026	0.0668734	-1.50	0.133
Leeftijd beklaagde	0.0008107	0.0014749	0.55	0.583
Geboorteland beklaagde België	0.0769518	0.0401265	1.92	0.056 *
Beklaagde verblijft onwettig in België	0.0701501	0.0398671	1.76	0.079 *
Werkende beklaagde	0.0177192	0.0293721	0.60	0.547
Vroegere veroordeling	-0.0014685	0.0022233	-0.66	0.509
Vroegere veroordeling druggerelateerd	0.0018682	0.012171	0.15	0.878
Voorhechtenis vonnis	0.0388806	0.0319114	1.22	0.224
Persoonlijke verschijning op zitting	0.069353	0.0519155	1.34	0.182
Tolk	-0.0051412	0.0523382	-0.10	0.922
Meerdere beklaagde	-0.0826754	0.0270431	-3.06	0.002 **
Betrokkenheid van slachtoffers	0.0311673	0.0366566	0.85	0.396
Aantal tenlasteleggingen	0.0104847	0.0132849	0.79	0.430
Kwalificatie 60B	0.1156891	0.0555802	2.08	0.038 **
Kwalificatie 60C	-0.0433738	0.0618563	-0.70	0.484
Kwalificatie 60D	-0.0164944	0.027913	-0.59	0.555
Kwalificatie 60E	0.1042089	0.0315336	3.30	0.001 ***
Kwalificatie 60F	0.0181511	0.0368182	0.49	0.622
Kwalificatie 60G	0.0099733	0.0868836	0.11	0.909
Kwalificatie 60H	-0.0552084	0.038338	-1.44	0.151
Cannabis	-0.0120354	0.0282175	-0.43	0.670
Tenlastelegging t.a.v. minderjarige 12-16 jaar	-0.0211643	0.0342684	-0.62	0.537
Tenlastelegging t.a.v. minderjarige <12 jaar	-0.0087109	0.0525529	-0.17	0.868
Tenlastelegging t.a.v. minderjarige 16-18 jaar	0.0645978	0.0271662	2.38	0.018 **
Constante	0.8902447	0.0912297	9.76	0.000
Afhankelijke variabele: veroordelingsbeslissing				

*** Significant op een 1% significantieniveau

** Significant op een 5% significantieniveau

* Significant op een 10% significantieniveau

N = 450

Tabel 34: Uitgebreide model veroordelingsbeslissing advocaat inclusief controlevariabelen

	Coëfficiënten	Std. Fout	t	P> t
Vrouwelijke advocaat	0.0266641	0.0647487	0.41	0.681
Balie gelegen in het geografische gebied van de rechtbank	-0.0489759	0.0689387	-0.71	0.478
Vrije Universiteit Brussel	0.1179595	0.0965071	1.22	0.222
Universiteit Gent	-0.0032939	0.1159478	-0.03	0.977
Universiteit Antwerpen	0.0715838	0.0712796	1.00	0.316
Ervaring advocaat	-0.0000298	0.0031668	-0.01	0.992
Advocaat in groep	0.1690136	0.0710544	2.38	0.018 **
Aantal vakgebieden	0.0142365	0.0155861	0.91	0.362
Strafrecht	0.0408673	0.0734609	0.56	0.578
Vrouwelijke beklaagde	-0.2441183	0.114369	-2.13	0.034 **
Leeftijd beklaagde	0.0068639	0.0024341	2.82	0.005 **
Geboorteland beklaagde België	-0.0729816	0.0615663	-1.19	0.237
Beklaagde verblijft onwettig in België	0.0966536	0.0894044	1.08	0.280
Beklaagde heeft kinderen	-0.0546842	0.0744943	-0.73	0.463
Werkende beklaagde	-0.0918572	0.0536902	-1.71	0.088 *
Vroegere veroordeling	0.0014978	0.0038264	0.39	0.696
Vroegere veroordeling drugserelateerd	0.0272939	0.0254137	1.07	0.284
Voorhechtenis vonnis	0.2244411	0.0531112	4.23	0.000 ***
Persoonlijke verschijning op zitting	-0.2001547	0.0716725	-2.79	0.006 ***
Tolk	0.1223944	0.0714668	1.71	0.088 *
Meerdere beklaagde	0.0569351	0.0511159	1.11	0.266
Betrokkenheid van slachtoffers	0.1518119	0.1222355	1.24	0.215
Aantal tenlasteleggingen	0.0096787	0.0300585	0.32	0.748
Kwalificatie 60B	0.2038647	0.0866035	2.35	0.019 **
Kwalificatie 60C	-0.0299238	0.0942238	-0.32	0.751
Kwalificatie 60D	0.0130203	0.0513324	0.25	0.800
Kwalificatie 60E	-0.1942622	0.1423416	-1.36	0.173
Kwalificatie 60F	-0.5103998	0.0752655	-6.78	0.000 ***
Kwalificatie 60G	0.0191347	0.4712568	0.04	0.968
Kwalificatie 60H	0.421546	0.1825516	2.31	0.022 **
Cannabis	-0.0366538	0.0502524	-0.73	0.466
Panel rechters	0.0774488	0.0583608	1.33	0.185
Tenlastelegging t.a.v. minderjarige 12-16 jaar	-0.1282096	0.1588027	-0.81	0.420

Tenlastelegging t.a.v. minderjarige <12 jaar	-0.0184782	0.194727	-0.09	0.924
Tenlastelegging t.a.v. minderjarige 16-18 jaar	-0.1614558	0.0979166	-1.65	0.100 *
Constate	0.3840883	0.1676568	2.29	0.023
Afhankelijke variabele: gevangenisstraf				
*** Significant op een 1% significantieniveau				
** Significant op een 5% significantieniveau				
* Significant op een 10% significantieniveau				
N = 358				

Tabel 35: Uitgebreide model gevangenisstraf advocaat inclusief controlevariabelen

	Coëfficiënten	Std. Fout	t	P> t
Vrouwelijke advocaat	0.0225995	0.0954601	0.24	0.813
Balie gelegen in het geografische gebied van de rechtbank	0.1527074	0.089814	1.70	0.091 *
Vrije Universiteit Brussel	0.0584982	0.1077656	0.54	0.588
Universiteit Gent	0.077879	0.1404222	0.55	0.580
Universiteit Antwerpen	0.1436983	0.1105891	1.30	0.195
Ervaring advocaat	0.0000347	0.0041575	0.01	0.993
Advocaat in groep	0.1428328	0.0965446	1.48	0.141
Aantal vakgebieden	-0.0387197	0.0188132	-2.06	0.041 **
Strafrecht	-0.0339776	0.0897824	-0.38	0.705
Vrouwelijke beklaagde	-0.3618483	0.1612199	-2.24	0.026 **
Leeftijd beklaagde	0.0055081	0.0029253	1.88	0.061 *
Geboorteland beklaagde België	-0.055964	0.0623991	-0.90	0.371
Beklaagde verblijft onwettig in België	-0.1015203	0.1106126	-0.92	0.360
Beklaagde heeft kinderen	-0.1596372	0.1139188	-1.40	0.163
Vroegere veroordeling	0.0046048	0.0053337	0.86	0.389
Vroegere veroordeling drugsgelateerd	-0.0297579	0.0255446	-1.16	0.245
Voorhechtenis vonnis	0.3233656	0.0638459	5.06	0.000 ***
Persoonlijke verschijning op zitting	0.3558102	0.0936028	3.80	0.000 ***
Tolk	-0.0173183	0.0959441	-0.18	0.857
Meerdere beklaagde	0.0526387	0.0648193	0.81	0.418
Betrokkenheid van slachtoffers	0.2691527	0.0961302	2.80	0.006 ***
Aantal tenlasteleggingen	0.0053455	0.0305801	0.17	0.861
Kwalificatie 60B	0.1486077	0.1201221	1.24	0.217
Kwalificatie 60C	-0.0760351	0.1037808	-0.73	0.465
Kwalificatie 60D	0.0390597	0.0598477	0.65	0.515
Kwalificatie 60E	0.2285475	0.086691	2.64	0.009 ***
Kwalificatie 60G	-0.5596112	0.146261	-3.83	0.000 ***
Kwalificatie 60H	0.3733859	0.2660447	1.40	0.162

Panel rechters	0.5714086	0.0699244	8.17	0.000	***
Cannabis	-0.0296281	0.0654255	-0.45	0.651	
Tenlastelegging t.a.v. minderjarige 12-16 jaar	-0.3811571	0.1769595	-2.15	0.032	**
Tenlastelegging t.a.v. minderjarige <12 jaar	0.4537594	0.3322108	1.37	0.173	
Tenlastelegging t.a.v. minderjarige 16-18 jaar	0.2465165	.1107657	2.23	0.027	**
Constante	1.836.133	.2200979	8.34	0.000	
Afhankelijke variabele: lengte van de gevangenisstraf *** Significant op een 1% significantieniveau ** Significant op een 5% significantieniveau * Significant op een 10% significantieniveau N = 243					

Tabel 36: Uitgebreide model lengte gevangenisstraf advocaat inclusief controlevariabelen

Auteursrechtelijke overeenkomst

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:
Een gedragseconomische analyse van rechters en advocaten in België

Richting: **master in de toegepaste economische wetenschappen-beleidsmanagement**
Jaar: **2017**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Voor akkoord,

Verheyen, Noor

Datum: **31/05/2017**